حسن پور هادی
۸٦/۹/۱۷

...يئسوا من الآخرة الأبتر — يدل على ذهاب الضالة وان لا توجد
...لم يكن شيئا مذكورا — يدل على الامر الذي سأل عنه لا يكون
...امددهم بمن مال وبنين — يدل على كثرة المال والاولاد
...حبة انبتت سبع سنابل — يدل على كثرة الربح في التجارة
...ارادوا الخروج لاعدوا له — يدل على ابطاء الغائب
...انفروا خفافا وثقالا — يدل على السفر وفيه الخير
...قضى ولوا الى قومهم منذرين — يدل على ادراك الحاجة
...شر حاسد اذا حسد — يدل على البغض وقلة المحبة
...قوا فلن نزيدكم الا عذابا — يدل على الشدة وبقاء المحنة

## سورة هود ع

...ناهم وكشفنا ما بهم من ضر — يدل على النجاة والفرج من الشدة
...لك الكتاب لا ريب فيه — يدل على صحة الخبر الذي سأل عنه
...ظن لا يغني من الحق شيئا — يدل على ان التهمة باطلة غير صحيحة
...يغني عنهم كيدهم شيئا — يدل على خذلان العدو والظفر عليه
...بخل فانما يبخل عن نفسه — يدل على البخل والامساك

[illegible]



۱۸۳۶۹
۲۰۹۵۳
...يئسوا من الآخرة الأبتر — يدل على ذهاب الضالة وان لا توجد
...لم يكن شيئا مذكورا — يدل على الامر الذي سأل عنه لا يكون
...امددهم بمن مال وبنين — يدل على كثرة المال والاولاد
...حبة انبتت سبع سنابل — يدل على كثرة الربح في التجارة
...ارادوا الخروج لاعدوا له — يدل على ابطاء الغائب
...انفروا خفافا وثقالا — يدل على السفر وفيه الخير
...قضى ولوا الى قومهم منذرين — يدل على ادراك الحاجة
...شر حاسد اذا حسد — يدل على البغض وقلة المحبة
...قوا فلن نزيدكم الا عذابا — يدل على الشدة وبقاء المحنة
سورة هود ع
...ناهم وكشفنا ما بهم من ضر — يدل على النجاة والفرج من الشدة
...لك الكتاب لا ريب فيه — يدل على صحة الخبر الذي سأل عنه
...ظن لا يغني من الحق شيئا — يدل على ان التهمة باطلة غير صحيحة
...يغني عنهم كيدهم شيئا — يدل على خذلان العدو والظفر عليه
کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران
شمارهٔ ثبت کتاب ۲۰۹۵۳
کتاب رساله در استخاره
مؤلف
مترجم
شمارهٔ قفسه ۱۸۳۶۹
خطی — کتابخانه مجلس شورای اسلامی — ۱۸۳۶۹

...دیئوا من الآخرة الا بتر — یدل علی ذهاب الضالة وان لا توجد
...ر یکن شیئا مذکورا — یدل علی الامر الذی سأل عنه لا یکون
...اغدهم به من مال و بنین — یدل علی کثرة المال والاولاد
...حبة انبتت سبع سنابل — یدل علی کثرة الربح فی التجارة
...ارادوا الخروج لاعدوا له — یدل علی ابطاء الغایب
...رو اخفافا وثقالا — یدل علی السفر وفیه الخیر
...قضی ولوا الی قومهم منذرین — یدل علی ادراک الحاجة
...شر حاسد اذا حسد — یدل علی البغض وقلة المحبة
...قوا فلن نزیدکم الا عذابا — یدل علی الشدة وبقاء المحنة

سورة هود ع

...مناهم وکشفنا ما بهم من ضر — یدل علی النجاة والفرج من الشدة
...لک الکتاب لا ریب فیه — یدل علی صحة الخبر الذی سأل عنه
...ظن لا یغنی من الحق شیئا — یدل علی ان التهمة باطلة غیر صحیحة
...یغنی عنهم کیدهم شیئا — یدل علی خذلان العدو والظفر علیه
...بخل فانما یبخل عن نفسه — یدل علی البخل والامساک

هر قحط ستبلا شوند سال اول آسمان آنچه بارد نخنی
بازگیرد و زمین آنچه رویاند نمی نگاه دارد
و در سال دوم و سیم [illegible] بگیرد و بعد از آن
خواز آسمان باران آید و نه از زمین گیاه روید
اکثر چهارپایان از گرسنگی بمیرند ابو امامه
گفت که روزی حضرت رسول ع خطبه خواند
و قبل از خطبه در آن روز حکایت دجال
در میان بود و از آنجمله گفت که ای مردمان
در زمین هیچ فتنه از فتنه دجال زیاده
نیست و خدای تعالی هر پیغمبر را که فرستاده
امت او را تخویف از دجال نموده
من پیغمبر آخر الزمانم و شما امت آخرین
هرگاه دجال در کار شما بیرون آید من در
میان شما باشم او را حجت ازام دامم و اگر
نباشید هر کس حجت خود را
ازام سازد و چون وقت خروج
او رسد از میان در کوه شام و عراق
بیرون آید و لشکر خود را از جیب درست
بفرستد و دعوی نبوت کند و بعد از دعوی...

ولكن تعمى القلوب التى فى الصدور — يدل على قلة العلم والفهم والمعرفة
الذين يوفون بعهد الله — يدل على انجاز الوعد وقضاء الحاجة
حيل بينهم وبين ما يشتهون — يدل على ان التزويج لا يتيسر
قالت يا ويلتى ءالد وانا عجوز — يدل على قلة الاولاد
واتاه الله الملك والحكمة — يدل على نيل الملك والسلطان
ان الله لا يغير ما بقوم الاية — يدل على القحط وغلو الاسعار
ان الذين يحادون الله ورسوله — يدل على جور السلطان وظلمه
ولستم باخذيه الا ان تغمضوا فيه — يدل على وجود الضالة
ثم لترونها عين اليقين — يدل على وقوع الامر الذى سال عنه
فسوف يغنيكم الله من فضله — يدل على كثرة المال والرزق
وان تك حسنة يضاعفها — يدل على الربح فى التجارة
فتربصوا به حتى حين — يدل على تاخير قدوم الغائب
هو الذى جعل لكم الارض ذلولا — يدل على السفر وفيه خير وصلاح
فان لكم ما سالتم — يدل على قضاء الحاجة ونيل المراد
وجعل بينكم مودة ورحمة — يدل على اتفاق المحبة والمودة

متابعت او كنند مگر كسى كه همه از خر او پياده بجامى برده باشد كه در آن ايام خدا او را از شر او حفظ نمايد و با وى بهشتى و دوزخى باشد و هر مومن كه بدوزخ او گرفتار آيد بايد كه فواتح بخواند تا آتش دوزخ او اثر نكند و مدت ملك دجال و زمان بعضى از آن روزها مقابل چندان سال باشد و بعضى ديگر كمتر از سال و برخى مقدار چند ماه و برخى ديگر برابر هفته و بعضى بقدر روزى و برخى ديگر مقابل ساعتى باشد در دراز شدن مقدار گرفتن آتش با هيزم چوب خشك و ديوان بسيار همراه وى باشند كه بصورت آدميان متشكل باشند پس يكى را گويد كه اگر پدر و مادر ترا زنده گردانم به ربوبيت من اقرار ميكنى گويد آرى فى الحال به يكى از ديوان فرمايد كه يكى بصورت ابوين او متشكل شوند گويند اى فرزند متابعت وى كن كه آن پيكار تست القصه همه شهرها را مسخر كند مگر مكه و مدينه و چون

## سورة يوسف

والقيت عليك محبة منى — يدل على صدق المودة والمحبة
ولن تفلحوا اذا ابدا — يدل على طول المحنة والشدة
قالوا ماذا قال ربكم قالوا الحق — يدل على صحة الخبر وحقيقته
فبراه الله مما قالوا — يدل على بطلان التهمة وبراءة المتهم
انهم لهم المنصورون — يدل على النصر والظفر على الاعداء
ولا يحسبن الذين يبخلون الاية — يدل على البخل والامساك
ثم قست قلوبكم من بعد ذلك — يدل على قلة العلم والمعرفة
يوفون بالنذر ويخافون — يدل على انجاز الوعد والوفاء بالعهد
وقد افضى بعضكم الى بعض — يدل على صلاحية التزويج
واذا بشر احدهم بالانثى — يدل على ان المولود انثى
عام فيه يغاث الناس — يدل على الغلاء وقلة الخصب
ان الله يامر بالعدل الاية — يدل على وجود عدل السلطان وحسن سيرته
كلا لا وزر الى ربك الاية — يدل على وجود السرقة والضالة والآبق
ان هذا لهو حق اليقين — يدل على صحة الامر ووقوعه
ووجدك عائلا فاغنى — يدل على الغنى وكثرة الخير والمال

مردم صور و سلاح باشند و چون عيسى از شهر بيرون آيد دجال بگريزد و او را بسوى مشرق بگيرند و بكشند و لشكرش در پس حصارها پنهان شوند و فرداى آن حصارها به تكلم آورد تا با مومنان گويند كه دشمنان شما در پس ما گريخته اند آن روز مومنان او و را از كفار بگيرند و حق تعالى چندان بركت بدهد كه در زمان آدم عليه السلام بود و هيچ كه در باب خروج حضرت مهدى عليه السلام از مخالف و موافق منقولات كه حضرت رسول فرموده كه باقى نماند از دنيا مگر يك روز كه خداى تعالى آن روز را دراز گرداند تا كه بيرون آيد مردى كه نام او نام من است كنيت او كنيت من پر سازد زمين را از عدل و داد چنانكه پر شده باشد از جور و ستم

## سورة الفتح مدنیه و هی تسع و عشرون آیة

ابی بن کعب از حضرت رسول صلعم نقل کرده که هر که این سوره قرائت کند همچنانکه گویا با حضرت پیغمبر صلعم در فتح مکه حاضر بوده و در روایت دیگر همچنان است که با اصحاب محمد در بیعت و متابعت بیعت نموده و بخاری در صحیح خود از ابن خطاب روایت کرده که ما در سفری با رسول خدا صلعم همراه بودیم فرمود که امشب سوره بر من نازل گشته که دوستر است نزد من از دنیا و آنچه در دنیاست بعد از آن این سوره تلاوت فرمود و قتاده از انس روایت کرده که چون بسبب منع کفار از دخول حرم محترم محروم شدیم و جهت این بسیار غمگین و اندوهناک گشتیم حق تعالی این سوره را انزال فرمود حضرت رسول صلعم فرمود که سوره بمن نازل شده است که دوستر است نزد من از دنیا و هرچه در اوست و از عبدالله مسعود روایت کرده که چون رسول خدا از حدیبیه مراجعت فرمود از او دیدیم که ناقه آنحضرت گران شد و از رفتار باز ماند چون نزد آنحضرت آمدیم از فرح و سرور بر جبین مبین او اثر مشاهده کردیم بسبب

ومن نکث فانما ینکث علی نفسه — یدل علی قلة الربح والفائدة فی البیع

انی تقلب ینقلبون — یدل علی قدوم الغائب سریعا

الکم بهتم بالعقد — یدل علی تاخیر السفر

تنالها ایدیکم ورماحکم — یدل علی ادراک الحاجة والمراد

## سورة الرعد

ذواهب بالغیب — یدل علی تاخیر الحاجة وغیرها

تحسبهم جامدة وقلوبهم شتی — یدل علی النفاق فی المراة

انا منجوهم اجمعین — یدل علی الفرج والنجاة من الغم

انه لقول فصل وما هو بالهزل — یدل علی صحة الخبر ووقوع الامر

تنزل علی کل افاک اثیم — یدل علی بطلان التهمة وبرائة

مالکم لا تناصرون — یدل علی قوة العدو وغلبته

ویؤثرون علی انفسهم — یدل علی الجود والسخی والمروة

الرحمن علم القران — یدل علی نیل العلم والحکمة والمعرفة

الذین ینقضون عهد الله الایة — یدل علی نقض العهد وقلة الوفا

واصلحنا له زوجه — یدل علی صلاح امر النساء والتزویج

آمده که بهترین همه دنیاست و عبدالله بکیر از پدر خود نقل کرده که حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمود کمال وزنان و آنچه درو متعرف دارید در حصار کیر بر قرائت سورة الفتح و بدانید که همگی آنرا بر بسیار فرمود که اکمال سوره می خورد بر قرائت این سوره مداومت نماید منادی به آواز بلند ندا کنند بروجی که همه اهل عرصات

وصلی

وجعلنا لهم ازواجا وذریة — یدل علی کثرة الاولاد والتزویج

والله یوتی ملکه من یشاء — یدل علی نیل الملک والسلطان

ثم قبضناه الینا قبضا یسیرا — یدل علی الغلا وقلة الخصب

فاصلح بینهم فلا اثم علیه — یدل علی عدل السلطان وحسن سیرته

هذه بضاعتنا ردت الینا — یدل علی وجود الرقة والضالة

وما یبدئ الباطل وما یعید — یدل علی بطلان الامر وما یکون

ولو بسط الله الرزق لعباده — یدل علی کثرة الرزق والمال

ملکم روس اموالکم — یدل علی قلة الربح فی البضاعة

لن نبرح علیه عاکفین — یدل علی ابطاء الغائب

وما کنت ثاویا فی اهل مدین — یدل علی السفر والخروج

## سورة ابرهیم

فتربصوا حتی یاتی الله بامره — یدل علی ان ترک السفر خیر واصلح

ولا یجدون فی صدورهم حاجة — یدل علی تاخیر الحاجة وابطالها

فسوف یاتی الله بقوم یحبهم — یدل علی حصول المحبة من الجانبین

لا خوف علیکم الیوم الایة — یدل علی الامن والفرح

والله الغنی انزال این سوره بود فرمود که بسم الله الرحمن الرحیم انا فتحنا لک بدرستیکه ما فتح کردیم و گشودیم برای تو فتحی مبینا فتح روشن و گشودنی هویدا و قتاده و جمعی از اهل تفسیر برآنند که این فتح مکه است پس معنی آنست که ما فتح مکه کردیم از برای تو فتح آشکارا و چون مراد و قدر فتح مکه است تعبیر که برای تو خواهیم گشود و تعبیر آن با ماضی جهت تحقیق وقوع اوست و نزد بعضی مراد از فتح مکه صلح حدیبیه است که مقدمه فتح مکه بود چنانکه ارباب سیر و اصحاب تواریخ به تواتر نقل کرده اند که سید عالم صلعم در سال ششم از هجرت در واقعه دید که جماعت از اصحاب بطواف کعبه معظمه با نعال عمره اقدام و اقدام نمودند [illegible] خطاب بصورت کرد که تعبیر این واقعه مجاهد درهمین سال واقع شد و حضرت رسالت ۴ هزار [illegible] اسباب سفر مکه مشغول شد و در روز دوشنبه غره ذی القعده همین سال از مدینه بیرون رفته بود و عمره

ان يقولون الا كذبا — يدل على بطلان الخبر وانه لا اصل له

ولا يغتب بعضكم بعضا — يدل على براءة المتهم وبطلان التهمة

فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم بها — يدل على القوة والغلبة مع العدد

ومن يبخل ... ستغني — يدل على البخل والامساك

ختم الله على قلوبهم الآية — يدل على قلة العلم والفهم والمعرفة

ثم صدقناهم الوعد — يدل على صدق الوعد والوفاء بالعهد

ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم — يدل على فساد الامر والنساء

واذكروا اذ كنتم قليلا فكثركم — يدل على كثرة الاولاد

لا يملكون لانفسهم نفعا ولا ضرا — يدل على انه لا ينال ملكا ولا ولاية

... احملنا وحفظنا ... — يدل على الرخص وخصب السنة

انه بهم رؤف رحيم — يدل على عدل الحاكم وحسن سيرته

قد ضلوا من قبل واضلوا كثيرا — يدل على ان الضالة والآبق لا يوجد

حتى يبلغ الاجل ... — يدل على بعد الامر وبطائه

الذي جمع مالا وعدده — يدل على جمع المال وكثرته

وباركنا عليه وعلى اسحاق — يدل على البركة والربح في التجارة

چون مشغول شدند وهدی خود را قربان کردند وآنحضرت بیست روز ...
در سفر از شبها این سوره فرود آمد واز انجاست که بعضی آیه را باین طریق تفسیر کرده اند
که ما حکم کردیم از برای تو ... هر دو ... آن صلح با قریش در حدیبیه وفی الحقیقه این صلح

وانا اليه راجعون — يدل على قدوم الغائب

سورة الحجر

فقل لن تخرجوا معي ابدا — يدل على ان السفر ضرر والصلح

يثبت الله الذين آمنوا بالقول — يدل على ادراك الحاجة وتيسيرها

مودة بينكم في الحياة الدنيا — يدل على قوة المحبة والمودة

يضاعف لها العذاب ضعفين — يدل على الشدة والبلاء والمحنة

ويقولون نؤمن ببعض ونكفر ببعض — يدل على ان الخبر بعضه باطل وبعضه حق

ويحلفون على الكذب وهم يعلمون — يدل على صحة التهمة والمتهم مريب

يوم تولون مدبرين ما لكم من الله الآية — يدل على قوة العدو وغلبته

ويحبون ان يحمدوا بما لم يفعلوا — يدل على الامساك في اليد والبخل

وعلمك ما لم تكن تعلم — يدل على ادراك العلم والمعرفة والذكاء

واوفوا بعهدي اوف بعهدكم — يدل على الوفاء بالعهد والوعد

فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها — يدل على صلاحية التزويج وفيه خير

وجعلت له مالا ممدودا وبنين — يدل على كثرة المال والبنين

انى يكون له الملك علينا — يدل على انه لا ينال ملكا ولا ولاية

يريد الله ان يخفف عنكم الآية — يدل على الخصب وكثرة الخيرات

مراجعت نمودیم مردمان در راه ...
وچهار پایان را باز ناشتند گفتیم ...
که با این سرعت مروید گفتند ...
... نیز مسارعت کردیم ...
العظیم برسول ... رسیدیم چون مردمان نزد
آنحضرت جمع شدند این آیه را تلاوت فرمود
که انا فتحنا لک فتحا مبینا یکی از ایشان گفت
یا رسول الله افتح هو آیا فتح است
فرمود آری بحق آن خدایی که نفس محمد
بید قدرت اوست که فتح است پس
در آن ... فتح خیبر کردند غنیمت آن را
بهمه قسمت فرمود ومنقولست روایت
کرده که بعد از نزول این آیه عظیمه علامات
غریبه چند بفعل آمد یکی صلح حدیبیه بود
دوم بیرون آمدن آب از چاه یا از
میان انگشت آنحضرت سیم فتح خیبر
چهارم فتح مکه پنجم ظفر اهل روم بر فارس
واهل کتاب بر شرک ششم وعده مغفرت
لیغفر لک الله ... فتح ازحیثیت لیغفر
آن بر شفقت جهاد که مستلزم رفع

وانهم ... مسبقين — يدل على جور السلطان وكون سيره

انا ... علو — يدل على وجود الضالة والآبق

اذا وقعت الواقعة — يدل على وقوع الأمر الذي سأل عنه

... مسنا واهلنا الضر — يدل على انه يرزق مالا وخيرا

اولئك هم الخاسرون — يدل على خسران التجارة والضرر فيها

## سورة النحل

فيوفيهم اجورهم ويزيدهم من فضله — يدل على الربح الكثير في التجارة

لكنت ... غير بعيد — يدل على سرعة قدوم الغايب

ان ارضي واسعة فاياي فاعبدون — يدل على السفر ونيل الخير فيه

لهم ما يشاؤن فيها ولدينا مزيد — يدل على نيل المراد وبلوغ المرام

قد بدت البغضاء من افواههم — يدل على البغضاء وقلة المحبة

ونجيناه واهله من الكرب العظيم — يدل على الفرج والنجاة من الغم

فورب السماء والارض انه لحق — يدل على صحة الخبر وحقيقته

فخلوا سبيلهم الآية — يدل على بطلان التهمة والمتهم بري

انا لننصر رسلنا الآية — يدل على النصرة والغلبة على العدو

... شرکت در رفعت اسلام سبب آن شد که بیامرزد خدای تو ما تقدم آنچه گذشته است یعنی
از فتح یا پیش از وحی مرتبه نیکت از گناه تو یعنی از ترک ثواب ویا ترک اولی وما تاخر
وآنچه

ومما رزقناهم ينفقون — يدل على التقي والبذل

ختم بكم عمي فهم لا يبصرون — يدل على قلة العلم والفقر والحرفة

وانهم يقولون ما لا يفعلون — يدل على كثرة الخلاف وقلة الوفاء

لا هن حل لهم ولا هم يحلون لهن — يدل على خوف وامر النساء

قال رب انى يكون لي غلام — يدل على انه يرزق ولدا ذكرا

والله يؤتي ملكه من يشاء — يدل على انه ينال ملكا ودولة

يستبشرون بنعمة من الله وفضل — يدل على الرخص وخصب السنة

لن يضروكم الا اذى — يدل على جور السلطان وظلمه

يتوارى من القوم من سوء ما بشر به — يدل على ان الضالة لا توجد

وان ما يدعون من دونه هو الباطل — يدل على بطلان الامر ولا اصل له

الله يبسط الرزق لمن يشاء — يدل على الرزق والمال الكثير

## سورة الاسرى

قد احسن الله له رزقا — يدل على الرزق الواسع والخير الجزيل

وكان عاقبة امرها خسرا — يدل على الخسران في التجارة والربح فيها

ثم انصرفوا صرف الله قلوبهم — يدل على قدوم الغايب ورجوعه

ذنوب با معصوميت آنحضرت
وتفصیل این مبحث وتحقیق این مطلب وابطال
آن ذیل فضلا ... ادب ... آنحضرت
رسالت ... در منهج الصادقین ... تحریر
یافته واز حضرت امام جعفر صادق ... معنی
این آیه پرسیدند فرمود ... گناه
هیچ گناه نبود ... از وی ... ونه
ولیکن خدای تعالی ضامن او شد از برای او
که بیامرزد گناهان جمیع شیعیان علی بن
ابی طالب ... وفرزندان او را آنچه متقدم
بوده باشد وآنچه متاخر واقع شده پس
اضافه فرمود آنحضرت بجهت شدت انتساب
وارتباط شیعیان حضرت علی بن ابی
طالب ... وهمچنین عمرو بن زید روایت
کرده که معنی این آیه را از حضرت ابی عبد الله
... پرسیدیم فرمود که از رسول ... هیچ گناه
صادر نشده وهرگز قصد گناه نکرده
ولیکن خدای تعالی ذنوب شیعه حضرت
امیر المؤمنین ... بر او تحمل کرد وبعد
از آن همه ذنوب آنها را بیامرزید
... از برای خاطر وی پس معنی کلام

الم تر الى الذين خرجوا من ديارهم — يدل على السفر والخوف
وقضينا اليه ذلك الامر — يدل على قضاء الحاجة وبلوغها
ثم نفخنا حيا انا لنرهبا — يدل على صدق المحبة والمودة
ما لنا من محيص — يدل على الشدة وبقاء المحنة
بل هو كذاب اشر — يدل على بطلان الخبر واصل له
قالوا ان يسرق فقد سرق الآية — يدل على صحة التهمة وحقيقتها
ولوا على ادبارهم نفورا — يدل على هزيمة العدو وهزيمته
ان الانسان خلق هلوعا — يدل على البخل والامساك
وقل رب زدني علما — يدل على ادراك العلم والمعرفة
انما توعدون لصادق — يدل على الوفا وصدق الوعد
ولكم فيها ما تشتهي انفسكم — يدل على صلاح الازواج وامرها
واعقب ذريته هم ابا قبين — يدل على انه يرزق اولادا كثيرا
ان عبادي ليس لك عليهم سلطان — يدل على انه ينال ملكا وسلطانا
سارهقه صعودا — يدل على الافلاس وضيق اليد
يسومونكم سوء العذاب — يدل على جور السلطان وظلمه

وللبسنا عليهم ما يلبسون — يدل على ان القايل لا يكون صادقا
ذلك وعد غير مكذوب — يدل على وقوع الامر الذي يسال عنه

## سورة الكهف

كسراب بقيعة يحسبه الظمآن ماء — يدل على بطلان الامر الذي يسال عنه
ويحبون المال حبا جما — يدل على انه يرزق مالا كثيرا
ان فضله كان عليك كبيرا — يدل على الربح الكثير وزيادة المال
اولئك عنها مبعدون — يدل على ابطاء الغيب
فضربنا على اذانهم الآية — يدل على تاخير السفر او سلى
هيهات هيهات لما توعدون — يدل على العسر وتاخر
ها انتم اولاء تحبونهم ولا يحبونكم — يدل على ان الصديق لا محبة عنده
قل الله ينجيكم منها ومن كل كرب — يدل على النجاة من الشدة والغم
ويحق الله الحق بكلماته — يدل على ان الخبر صحيح وحق
اولئك مبرؤن مما يقولون — يدل على بطلان التهمة وبراءة المتهم
وينصرك الله نصرا عزيزا — يدل على النصر والظفر على الاعداء
الذين ينفقون في السراء الآية — يدل على السخي والكرم والجود

رفتار در حالتی که جاوید ان باشند
ودران دیگفر عنهم ... شد
ازان ... سیئاتهم ... 
وجران عتاب ... گاه ... ذلک
... ایشان ... دیگفر عنهم ... اقد
... 
... نزرکت ذکوتی جلیل القدر ...
زیرا که هیچ ... زیاده ازان
نیست که ایشان ... از معاصی پاک
ومنزه سازد و بروضه رضوان آورد
ویعذب المنافقین والمنافقات
وتا عذاب کند خدای مردان منافق
وزنان منافقه را از اهل مدینه
والمشرکین والمشرکات ومردان
مشرک وزنان مشرکه را از اهل مکه
انقلابی ... باشد که کمان بردند
بد اظهار السّوء علیهم ... کمان بدکه
عدم نصرت او سبحانه است رسول خدا را

... الکهف
... نهم
ان ... کنکم ...
... لی علام
... من الملک
... رزقه فلینفق
یدعوا لمن ضره اقرب من نفعه
قالوا بشرناک بالحق فلا تکن من القانطین

## سورة مریم

ولا تیأسوا من روح الله
ان ذلک لحق مثل ما انکم تنطقون
ویرزقه من حیث لا یحتسب
انکم اذا لمن سرون با
لا بثین فیها احقابا
ومن یخرج من بیته مهاجرا

یدل علی قلة العلم والمعرفة
یدل علی الخلف وقلة الوفا
یدل علی صلاحیة التزویج
یدل علی انه یرزق ولدا ذکرا
یدل علی انه ینال ملکا وولایة
یدل علی ضرب السنة وغلایها
یدل علی جور السلطان وظلمه
یدل علی وجود الضالة وان یق
یدل علی وجود السرقة والضالة
یدل علی دفع الامر الذی سال عنه
یدل علی انه یرزق مالا من حیث لا یعلم
یدل علی الخسران فی التجارة ...
یدل علی انه ... یتوب ...
یدل علی السفر وینال الخرفیة

والذین یدعون من دونه لا یملکون
تلقون الیهم بالمودة
زدناهم عذابا فوق العذاب
ان هذا لهو حق الیقین
انتم بریئون مما اعمل
وضربت علیهم الذلة والمسکنة
ولا ینفقون نفقة صغیرة ولا کبیرة
وعلمتم ما لم تعلموا انتم ولا اباؤکم
ولقد عهدنا الی آدم من قبل فنسی
نساؤکم حرث لکم فأتوا حرثکم
ویمددکم باموال وبنین
الیس لی ملک مصر وهذه الانهار
ظهر الفساد فی البر والبحر
لا یریدون علوا فی الارض

## سورة طه

یدل علی تغیر الامر ...
یدل علی ... الموقة
یدل علی الشک ...
یدل علی صحة الخبر ...
یدل علی براءة المتهم
یدل علی الوهم ودقة ...
یدل علی البخل والامساک
یدل علی نیل العلم والمعرفة
یدل علی خلف العهد والوعد
یدل علی صلاحیة التزویج
یدل علی نیل المال والبنین
یدل علی نیل الملک والولایة
یدل علی القحط والغلا
یدل علی عدل السلطان وحسن سیرته

زیادتی تخویف کفار فرموده که ...
السموات وکاه ... ارض و ...
... آسمانها وزمینها ... سری
... ملکوت ... 
... سردار ... باشند
پس ... انتقام ...
...
... انتقام ...
... دانا ... کند ... 
... حکمت ومصلحت است آنگاه
بجهت ردّ کفار که ...
گفتند خطاب ... 
... بدرستی که ما فرستادیم ترا
بر جمیع عالمیان شاهد ... که
گواه باشی بر آنچه ... 
از طاعت ومعصیت ... 
وخبر دهنده مرتبه عظیمه در روضه
خلد برین ... که ... دوام ...

[illegible]

[illegible] كثيرة — يدل على جور السلطان وسوء سيرته

[illegible] — يدل على ان السرقة والفضالة

[illegible] — يدل على وقوع الامر الذي يسأل عنه

[illegible] — يدل على انه يرزق مالا كثيرا

[illegible] — يدل على الربح الكثير في التجارة

[illegible] يرجعون — يدل على بعد قدوم الغائب

[illegible] فيه ابدا — يدل على ان السفر ما يتيسر

ولكم فيها ما تشتهي انفسكم — يدل على ادراك الحاجة ونيل المراد

ان يثقفوكم يكونوا لكم اعداء — يدل على البغض والعداوة

ان للمتقين مفازا حدائق — يدل على الخلاص والنجاة من الغم

وحق عليهم القول — يدل على صحة الخبر وحقيقته

وظننتم ظن السوء — يدل على براءة المتهم من التهمة

فريقا تقتلون وتأسرون فريقا — يدل على غلبته والظفر على العدو

واذا لا يؤتون الناس نقيرا — يدل على البخل والامساك

ولنعلمنه من تأويل الاحاديث — يدل على انه ينال علما وحكمة

[illegible] بیعت میکنند با خدا چه مقصود ایشان ازین بیعت رضای او [illegible] است و دیگر [illegible]

وان يريدوا خيانتك فقد خانوا الله — يدل على [illegible]

فواحدة او ما ملكت ايمانكم — يدل على [illegible]

انما نمدهم به من مال وبنين — يدل على انه يرزق مالا واولادا

انا جعلناك خليفة في الارض — يدل على [illegible]

كذلك يتم نعمته عليك — يدل على رخص [illegible]

## سورة الانبياء

وهو الذي ينزل الغيث من بعد ما قنطوا — يدل على الرخص وكثرة الخيرات

الا انهم هم المفسدون — يدل على جواز الحكم وقبح سيرته

الا يسجدوا لله الذي يخرج الخبء — يدل على وقوع الامر الذي يسأل عنه

ان هذا لشيء يراد — يدل على ان الامر الذي يسأل عنه لا يكون

فرحين بما آتاهم الله من فضله — يدل على المال الكثير والنعمة

ذلك هو الخسران المبين — يدل على الخسران في التجارة

واذا لا يلبثون خلافك الا قليلا — يدل على سرعة قدوم الغائب

فاسلكي سبل ربك ذللا — يدل على السفر وفيه خير ونفع

ان في هذا لبلاغا لقوم عابدين — يدل على ادراك الذي يسأل عنه

[illegible]

١١

بلغوا دارو ... گاه ... عربی ... [illegible]

صوب شده اعراب از ... [illegible]

در ام موافقت ... [illegible]

چگونه رفاقت ... [illegible]

مغلوب ... شوند و مشغول ... [illegible]

کردند ... [illegible]

[illegible]

... سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ

زود باشد که بگویند مر ترا باز پس ماندگان

مِنَ الْأَعْرَابِ از عربان بادیه نشین

یعنی از قبایل مذکوره زبان اعتذار

کشوده که گوینده شَغَلَتْنَا مشغول ساخت

ما را از موافقت و مرافقت نمودن أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا مالهای ما و فرزندان ما چه هیچکس نبود که قایم مقام ما شود و غمخوار عیالهای ما گردد

و در ما محتاج عیال و اولاد ما قیام نماید و از بن سبب ما از خدمت تو محروم ماندیم و چون تخلف بجهت اعتذار بود نه بر وجه

اختیار فَاسْتَغْفِرْ لَنَا پس آمرزش طلب برای ما برین تخلف و تقاعد که واقع شد از ما يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مي گويند اين اعتذار را بزبان خود

مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ آنچه نیست در دلهای ایشان یعنی اعتذار ایشان زبانیست و دل ایشان

از آن خبر دار نیست پس آنچه در باب اعتذار میگویند از روی نفاق و کذب قُلْ بگو در جواب ایشان فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ پس کیست که مالک شود از

برای شما و تواند که دفع کند مِنَ اللَّهِ شَيْئًا از مشیت خدای چیزی را إِنْ أَرَادَ بِكُمْ اگر اراده نماید بشما خدای تعالی ضَرًّا

... الحكمة ... ان ... واكدى ... يعلبوا ...

وان الله لا يهدى كيد الخائنين

خلق لكم من انفسكم ازواجا

لا يهب لك غلاما زكيا

لا يملكون لانفسهم ضرا ... عنكم

یدل علی ... الصفا والمودة

یدل علی الشدة والخوف والمحنة

یدل علی بطلان الخبر الذی سأل عنه

یدل علی صحة التهمة والتهم قريبا

یدل علی الظفر والغنيمة في العدو

یدل علی الشح والبخل والامساك

یدل علی ادراك العلم والحكمة

یدل علی العدو والخيانة

یدل علی صلاحية التزويج

یدل علی انه يرزق ولدا صالحا

یدل علی انه لا ينال المكافاة

اکرم ... وحرمت ...
و اعتقاد ... کند ...
طلب ... از ...
برفاقت ...
فرزند ... بر ...

ضرری برین تخلف که عقوبت آخرتست یا قتل و ظلل ... أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا یا اگر خواهد بشما نفعی سودی که آن ثواب

برفاقت یا ظفر و نصرت و محافظت اموال ... اگر ... یا ضرر ... بشما هیچ نخواهد بود

که قادر باشد بر دفع آن از شما پس آمدن ... ضرری ... نگردد پس حالی از عذری بی موقع

فایده بشما نخواهد داد و کان الله بلکه هست خدای بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا بآنچه ... یعنی میداند که قصد شما از

تخلف پیغمبر بجهت مشغولی اموال ... بَلْ ظَنَنْتُمْ بلکه ... أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ

وَالْمُؤْمِنُونَ آنکه باز نگردد رسول و مومنان ... إِلَى أَهْلِيهِمْ ... برهان دست

یابند همه را استیصال سازند وزین ذَلِكَ وآراسته شد این گمان ... 

فِي قُلُوبِكُمْ در دلهای شما وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ و گمان بردید گمان ... 

برافتد وَكُنْتُمْ و گشتید شما برین گمان بد قَوْمًا بُورًا گروهی هلاک شدگان نزد خدای یعنی بفساد عقیده و بی نیتی ... 

مستحق هلاکت و سخط و عقوبت ... این ظن تباه کار ... از خیر و صلاح ... ایشان ... باید که

وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ و هر که نگرود بخدا وَرَسُولِهِ و فرستاده او یعنی بقول خود تصدیق ... نکند فَإِنَّا أَعْتَدْنَا

پس بدرستی که ما آماده کرده ایم لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا برای ... کافران آتش افروخته و سوزان ... وَلِلَّهِ

مر خدای راست مخصوص مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ پادشاهی آسمانها و زمینها یعنی تدبیر جمیع امور علوی و سفلی در زمام ملکی ...

قبضه اقتدار اوست يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ می آمرزد گناه را برای هر که میخواهد وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ و عذاب کند هر که را اراده

کند و مقرر است که مشیت او تعالی تابع حکمت اوست پس مغفرت او ... وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا و هست خدای تعالی آمرزنده

گناه توبه کنندگان رَحِيمًا مهربان بر ایشان ... رحمت او از صفات ذاتیه اوست و غضب او از صفات

عرضه داد لهذا اکثر مثبتات مرا بدین حساب ... [illegible] ... آورده اند که حضرت رسالت در ذی الحجه الحرام

بسال ششم از هجرت از حدیبیه مراجعت ... [illegible] ... حضرت بوده خیبر توجه فرمود باهل حدیبیه فتح و غنیمت

دغنیمت داد و تنبیه فرموده ادبی ... حکم کرد که هر که در حدیبیه حاضر نبوده ... [illegible] ... غزا توجه نماید و غیر ایشان با ایشان موافقت ننمایند

وچون عزم ایشان درین باب جزم شد ... [illegible] ... تا با ایشان برویم درین غزا و با اعدای دین جنگ کنیم حق تعالی

از وقوع این قصه ... [illegible] ... سَیَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ زود باشد که بگویند بازپس ماندگان

حدیبیه ... [illegible] ... اِلٰی مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا بسوی غنیمت یعنی غنایم خیبر

... [illegible] ... را در آمدن به خیبر و غزا نمودن با اهل آن یُرِیدُونَ میخواهند

متخلفان به تعول ... [illegible] ... کلام الله سخن خدای را بغیر حکم او که فرموده بود که غیر اهل حدیبیه

... [illegible] ... غنیمت نکنند قُلْ بگو ای محمد مر ایشان را لَنْ تَتَّبِعُونَا پیروی نخواهید کرد ما را این نفی است در معنی نهی یعنی ما را

پیروی نباید کرد کَذٰلِکُمْ قَالَ اللّٰهُ همچنین گفته است شما را خدای به این حکم فرموده بل تَحْسُدُونَنَا بلکه حسد میبرید شما بر ما تا

غنایم آن با شما شریک نشویم پس رد قول ایشان نموده میفرماید که نه چنین است که متخلفان میگویند بَلْ کَانُوا لَا یَفْقَهُونَ

بلکه هستند که در دین نمی یابند و فهم نمیکنند اِلَّا قَلِیلًا مگر فهمیدن اندک که آن فطنت ایشانست در امور دنیویه چه فطن

ایشان معروف بود بر امتعه دنیویه و اصلا در احوال باقیه اخرویه تفکر و تامل نمیکردند همچنانکه در جای دیگر فرموده که یَعْلَمُونَ

ظَاهِرًا مِنَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا بعد از آن بجهت مبالغه در ذم ایشان میفرماید و اظهار بر شناعت تخلف فرموده که قُلْ لِلْمُخَلَّفِینَ

بگو مر این بازپس ماندگان مِنَ الْاَعْرَابِ که از اعراب بادیه نشین اند که مذکور شد سَتُدْعَوْنَ زود باشد که خوانده شوید اِلٰی قَوْمٍ بسوی گروهی اُولِی بَأْسٍ شَدِیدٍ خداوندان کارزار سخت باشند و بشجاعت تمام دلیل و مشهور



کارزار کنید با ایشان و بکشید ایشان را اَوْ یُسْلِمُونَ یا مسلمان شوند ... [illegible] ... بعضی از اینها و این قوم نزد سعید بن جبیر

و عکرمه هوازن بودند که حضرت رسول در وادی حنین با ایشان حرب ... [illegible] ... و این قول نزد ابن عباس و کعب و حسن بر آنند

که اهل فارس و روم بودند و گویند که اهل یمامه اند که اصحاب مسیلمه کذاب بودند و نزد جمعی دیگر اصحاب معاویه اند علیهم اللعنه با حضرت امیر محاربه کردند

یا بنو حنیفه و اهل رده که در عهد ابو بکر ... [illegible] ... و صحیح آنست که مراد بدین

قول ستد ... حضرت رسالت زیرا که آنحضرت اعراب را ... [illegible] ... قتال قومی که ... شدت بود ندا فرمود

مثل اهل حنین و طایف و موته و تبوک و غیر آن ... [illegible] ... ثواب بهجات

... [illegible] ... ت بجای

اهل کوفه اجابت قول او کنید در آن یُؤْتِکُمُ اللّٰهُ بدهد شما را خدای تعالی اَجْرًا حَسَنًا مزدی نیکو ... [illegible] ... است در دنیا و درجات

جنت در عقبی وَاِنْ تَتَوَلَّوْا و اگر سر بگردانید و بقتال نروید کَمَا تَوَلَّیْتُمْ همچنانکه روی بگردانیده بودید از قبول دعوت و اعراض کرده بودید

قبل پیش از آنکه در سفر حدیبیه بود یُعَذِّبْکُمْ عَذَابًا اَلِیمًا عذاب کند شما را خدای شما را عذاب دردناک هم در دنیا و هم در ...

آورده اند که چون وعید متخلفان بسمع عجزه اهل اسلام رسید از این معنی خایف شده بعرض سید کاینات رسانیدند که ما

عجز و ضعف و مرض از جهاد تخلف میکنیم آیا حال ما چه باشد آیه آمد که لَیْسَ عَلَی الْاَعْمٰی نیست بر نابینایان حَرَجٌ

گرفتی یعنی گناهی که از جهاد تخلف کنند دَلَا عَلَی الْاَعْرَجِ حَرَجٌ و نه بر لنگ تنگی اگر اهل جهاد مخالفت کنند وَلَا عَلَی

الْمَرِیضِ حَرَجٌ و نه بر بیمار تنگی و گرفتی اگر بقتال نروند زیرا که اینها ذوی الاعذار اند و معذورند و مراد از کوری حقیقی مبالغه

در باب مجاهده اصحاب فرمود که وَمَنْ یُطِعِ اللّٰهَ و هر که فرمان برد خدای را وَرَسُولَهُ و فرستاده او را یا در جهاد و غیر آن یُدْخِلْهُ

جَنّٰتٍ در آرد او را خدای تعالی به بهشتهای که تَجْرِیْ مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ میرود از زیر آن جویها وَمَنْ یَتَوَلَّ و هر که روی بگرداند

از خدا و رسول فرمان او نبرد و بقتال ... یعذبه عذاب کند او را خدای تعالی عذابا الیما عذابی دردناک از ابن عباس

منقولست که چون رسول صلی الله علیه وسلم ... از رفتن باز ایستاد هر چه او را بیشتر میرفت تا آنکه در حمایت بخشید اصحاب گفتند ... بیت

که بی جهتی ... جنبید رسول صلی الله علیه وسلم فرمود که ... ترا ... نخشید لیکن خدای که باز دارنده فیل بود از رفتن بمکه معظمه او را

باز داشت از رفتن ... پس بجای خود ... فرود آمد ... حضرت ... او را بمکه فرستاد تا اعلام ایشان

نماید که غرض آمدن آنحضرت ... حرب ... طواف ... با فعال عمره چون ... این پیغام

بایشان رسانید ... رسول را ازین قصه اعلام نمود آنحضرت بعمر ملعون گفت بتو

بمکه بود ... حال ... رسانم ... مقابله

ایشان هر اسانم اما عثمان ... اقارب او که ابر دو درین پیغام را با تمام رسانند تا خطای دخری ... فتح نشود آنحضرت عثمان را

نزد ابو سفیان و اشراف قریش فرستاد و چون بنزدیک مکه رسید ابان بن سعید رسید که از قبیله او بود با ملاقات کرده او را از اسب خود

فرود آورد و عثمان را سوار کرد و خود در عقب او رفت و بمکه رفتند و عثمان پیغام مذکور بایشان مجدد ساخت ایشان گفتند ما محمد را نگذاریم

که در مکه در آید و اگر تو میخواهی طواف کن و باز گرد او گفت من پیش از رسول طواف نکنم و چون خواست که باز گردد مانع او شدند و او را محبوس ساختند

و آوازه قتل او در حدیبیه شایع شد حضرت اصحاب را در زیر درخت سمره جمع کرده با ایشان تجدید بیعت کرد تا با قریش قتال کنند

و از حرب ایشان رو گردان نشوند تا آنکه شهید شوند یا فتح کنند پس همه با اینوجه بیعت کردند الا جد بن قیس منافق که گذشت و ایشان بقول

اصح هزار و پانصد و بیست و پنج کس بودند صاحب کشاف از عبدالله معقل نقل کرده که بنوعی در حین اخذ میثاق بیعت از صحابه در

زیر درخت شجره قرار کرده بود شاخ از آن بر پشت وی رسیده بود و من سر او را بالا نگاه داشتم و آن شاخ را گرفته از پشت او بر داشتم و همه اصحاب

بیعت کرده بر آنکه مطلق از او بگریزند تا آنکه کشته شوند یا فتح کنند حضرت فرمود که شما بهترین اهل زمین اید از جابر مرویست که آنحضرت فرمود

که بدوزخ

که بدوزخ نرود هیچ یکی از آن مومنان که در زیر شجره سمره بیعت کرده اند این را بیعة الرضوان نام نهادند بجهت آنکه حق تعالی رد

فرمود که لقد رضی الله بتحقیق که خدا خوشنود گشت عن المومنین از گروه مومنان اذ یبایعونک وقتی که بیعت کردند

با تو تحت الشجرة در زیر درخت شجره سمره فعلم ما فی قلوبهم پس دانست آنچه در دلهای ایشانست از خلوص عقیدت و وفا

و صداقت آن بیعت بتو فانزل السکینة علیهم پس فرو فرستاد خدای آنچه سبب سکون و آرمیدن دل بود علیهم بر ایشان یعنی الطاف

که مقوی قلب ایشان بود بر ایشان انزال فرمود از تشجیع و صلح صریح و غیر آن از آیات بینه و فتح دلالت بر غلبت ایشان و اثابهم

و پاداش داد ایشان را بدین بیعت فتحا قریبا فتحی نزدیک که فتح خیبرست یا مکه و ادل اقوال اکثر است از مغفرت و مغانم کثیرة

و دیگر خبر داد ایشان را از فضل عمیم خود غنیمتهای بسیار یعنی غنایم خیبر یاخذونها که فرا گیرند آنرا از ضیاع و عقار و امتعه و نقود و باغنایم

هوازن که بعد از فتح مکه بود و کان الله عزیزا و هست خدای غالب بر همه چیز تا پس نصرت ایشان خود و انصرت دهد بر دشمنان غالب گرداند

حکیما دانا بحکم مصالح بندگان یا حکم کننده بمغلوبیت دشمنان و عدکم الله وعده کرده است خدای تعالی امت را مغانم

کثیرة غنیمتهای بسیار در بلاد فارس و روم و غیر آن از بلاد شرق و غرب تاخذونها که فرا میگیرید آنرا تا روز قیامت فعجل

لکم پس تعجیل فرمود یعنی برای شما هذه این یک غنیمت که غنیمت خیبرست یعنی پیش از همه غنایم بشما رسانید و کف ایدی الناس

و باز داشت دستهای مردمان را یعنی اهل خیبر و حلفای ایشان را که بنی غطفان بودند عنکم از شما بانوجه که خوف در دل آنها افکند

و بجهت آن در حصارهای خود مستقر شدند و در مقاتله و مقابله ثبات ننمودند تا شما از ضرر ایشان سالم ماندید مرویست که چون

حضرت رسول قلاع خیبر را محاصره نمود قبیله اسد و غطفان قصد کردند که بمدینه روند و اهل و عیال اهل اسلام را غارت کنند و اولاد

و زنان ایشان را اسیر سازند حق تعالی ترس عظیم در دل ایشان انداخت تا از این امر متعذر شدند و لتکون و تا باشد آن غنیمت معجله

آیة للمومنین نشانه مر مومنان را بر صدق قول حضرت بر وعده فتح خیبر یا بر وعده غنایم و یهدیکم و تا بنماید شما را بلطف خود

صراطاً مستقیماً برا هر دوات یعنی نمایت دارد شما را بر دین اسلام بسبب زیادتی یقین و بصیرت بر صلح حدیبیه با فتح خیبر

و غیر آن تا بفضل الهی متوقع نبوید و بر لطف لم یزل توکل نمایید بر موعودات ربانی امیدوار باشید برین تفصیل ارباب سیر آورده اند

که چون پیغمبر از حدیبیه مراجعت نمود بیست روز در مدینه توقف نمود بعد از آن سباع بن عاطفه غفاری را در مدینه خلیفه خود ساخت

بحکم وعدم وانابهم فتحاً قریباً کار ساز فتح حرب جریان فرمود با هزار و چهار صد کس از مدینه بیرون رفته متوجه قلاع خیبر شد

ابی مروان اسلمی روایت کرده که من از جد خود شنیدم که چون با رسول خدا صلعم از مدینه بیرون آمدیم و بر خیبر مشرف شدیم آنحضرت فرمود

که بایستید پس همه اصحاب توقف نمودند آنحضرت دست نیاز بدرگاه حضرت کارساز برداشته دعای خیر درباره فتح خیبر بتقدیم رسانید

بعد از آن فرمود که قدم پیش نهید بنام خدای آنگاه از آنجا بمنزل صهبا آمدند و در وقت سحرگاه از طریق وادی حرصه بپای قلاع خیبر نازل

در آمدند ٥ انس مالک روایت کرده که او گفت من در پس شتر ردیف طلحه بودم چون بنزد حصین خیبر رسیدیم اهل خیبر بی خبر از قلعه بیرون

آمده با بیل و تیشه و ادوات زراعت روی بباغ و زراعت خود گذاشتند که ناگاه لشکر اسلام به نظر ایشان در آمد گفتند والله این

محمد است و لشکریان او پس فرار نموده روی بحصارهای خود نهادند و درها را استوار کردند رسول صلعم چون بنزد حصین قموص رسید

فرمود که الله اکبر خربت خیبر الحاصل شد خیبر القصه یهود دل بر قتال نهادند و بارها نامی ایشان از حصار بیرون آمدند در برابر

اهل اسلام بایستادند و چون صفوف قتال بین الفریقین راست شد مرحب یهودی که از دلاوران قلعه بود جرأت نموده قدم

پیش نهاد و این رجز را آغاز کرد قد علمت خیبر انی مرحب شاکی السلاح بطل مجرب اذا الحروب اقبلت تلهب عامر کرع این رجز

شنیده از میان اهل اسلام بیرون آمده در مقابل او این رجز انشا کرد قد علمت خیبر انی عامر شاکی السلاح بطل مغامر پس

عامر پیش آمده با مرحب آغاز محاربه کرد بعد از آنکه ضربتی چند در میان ایشان رد و بدل شد عامر در غضب شد شمشیر خود را حواله

ساق مرحب نمود اما چون شمشیر کوتاه بود بساق مرحب نرسید و دم شمشیر بزانوی خودش آمد بعد از آن بسبب آن زخم شهید شد

بعض

بعض گفته اند بطل عمل العام یعنی باطل شد کار عامر برادر من چه عامر خود را کشت پس اکوع نزد رسول صلعم آمد و گفت یا رسول الله بعضی

از اصحاب میگویند بطل العام حضرت فرمود که دروغ میگویند بلکه او را دو اجر است و شهادت فرمود بعد از آن مردمان بمقاتله

مشغول شدند و حضرت در آن روز رایت را با ابوبکر داده بود چون کار زار سخت شد ترسان شده اصحاب خود را بدل کرده بگردانید

همه روی بفرار در روز دیگر رایت را بعمر خطاب داد او نیز با اصحاب خود ترسان و هراسان بازگشت در آن روز رسول را درد شقیقه

طاری شده بود بجهت آن نمی توانست که از خیمه بیرون آید چون در آخر روز صداع تخفیف یافت بیرون آمد و از کیفیت حرب سوال

کرد صورت حال را بوقوف عرض رسانیدند حضرت متوهم شده فرمود که والله لاعطین الرایة غداً رجلاً یحب الله و رسوله و یحبه الله

و رسوله کراراً غیر فرار لا یرجع حتی یفتح الله علی یدیه یعنی بخدا که فردا رایت را بمردی دهم که خدا و رسول را دوست دارد و خدا و رسول

او را دوست دارند و مکرر حمله کننده باشد بر اعدا و از ایشان فرار نکند و باز نگردد تا آنکه حق تعالی بر دست او فتح خیبر نماید و بخاری

و مسلم از قتیبة بن سعید این حدیث را در صحیح خود آورده اند که چون اصحاب این کلمات با برکات را از سید کاینات شنیدند همه شب در این

فکر بودند که آیا شخصی که لایق این باشد و فراخور این سعادت بفقر که در دست آید سید عالم فرمود که این علی ابن ابی طالب بر کجاست

برادر مومن گفتند بدرد چشم و صداع مبتلاست و بواسطه آن از خیمه خود بیرون نمی تواند آمد فرمود که او را طلبید پس دست او را

گرفته نزد حضرت رسالت صلعم حاضر ساختند سرور عالمیان او را نزد خود خوانده انگشت مبارک خود را در سلک کشیدند ای الم چشم او از برکت

در دم ساکن شد و صداع از او زایل گشته بر وجهی که گویا هرگز او را درد چشم نرسیده بود و پس در حق وی این دعا فرمود که اللهم احفظ عن الحر و البرد

بار خدایا او را از سرما و گرما نگاه دار امیر المومنین هم فرمود که از آن روز که سید عالم این دعا در حق من کرد سرما و گرما در من اثر نکرد و ابو عبدالله

حافظ باسناد خود از عبدالرحمن بن ابی لیلی روایت کند که حضرت امیر در گرما قبای پنبه زمستانی می پوشید و اصلاً اثر حرارت آفتاب

از او مشاهده نمی شد و در زمستان جامه تنک تابستانی می پوشید و اثر سرما از او مرئی نمی شد روزی اصحاب سبب آن را گفتند او با چیزی

عجب از حضرت امیر المؤمنین ع است هر چه میکنیم کفتم آن حیث کفتند در تابستان جامه زمستانی می پوشید و در زمستان جامه تابستانی و منه
از کرما ملتهب نمی کردد و نه از سرما متاثر می شود کفتم من نمی دانم بیا تا او بپرسیم و استفسار کنیم چه او همیشه با آنحضرت می بود بحضرت ابن ابی لیلی
حضور رسول الله رسیدیم کفت من نیز نمیدانم لیکن از آنحضرت معلوم کنم پس نزد حضرت امیر المؤمنین ع رفت و سبب این امر از او پرسید
فرمود که روز خیبر پیغمبر خدا ص فرمود لاعطین الرایة غدا رجلا یحب الله و رسوله و یحبه الله و رسوله یفتح الله علیه کرار غیر فرار بعد از آن
مرا طلبید و کفت اللهم اکفه الحر و البرد بعد از این دعا دیکر کرما و سرما در نیافتم القصه حضرت در روز سیم رایت را با او تفویض نمود
فرمود برو به نزد اهل خیبر که جبرئیل با تست و ترس تو بر افکنده شده است در دلهای دشمنان آنکاه حضرت امیر المؤمنین ع رایت بر داشته
خواست که متوجه حرب شود پیغمبر ص فرمود یا علی چون به ساحت ایشان رسی اول ایشان را بدین اسلام دعوت کن و تهدید و تخویف های
اکر یکی از ایشان را بدین اسلام هدایت کنی بهتر است مر ترا از شتران بسیار که سرخ موی باشند و در قربان کنی پس فرمود که یا علی بر آنکه
اهل خیبر در کتاب خود خوانده اند که شخصی که حصین ایشان بکشاید و آنرا منکوب سازد نام او ایلیا باشد چون با ایشان ملاقات کنی
بکو که نام من علی بن ابی طالب است که باذن الله همه مخذول خواهند شد سلمه روایت کند که چون حضرت امیر ع بحربکاه رسید مرحب یهودی
مرکب را مبارزت او بیرون آمد با سلاح تمام و مغفری از فولاد بر سر نهاده و بر بالای مغفر خودی از سنگ تراشیده بر بالای آن وضع کرده
به جولان در آورد و رجز بند کوره را اعاده کرد حضرت امیر ع در مقابل او این رجز را آغاز کرد که انا الذی سمتنی امی حیدره
کلیث غابات شدید قسوره اکیلکم بالسیف کیل السندره مرحب چون این رجز را شنید بر خود بلرزید جهت آنکه مادر او با او کفته
بود که من در واقعه دیدم که شیری بر تو حمله کرد و ترا مغلوب ساخت باید که تو امروز از شیر یا از شخصی که مسمی به شیر باشد یا خصلت شیر
داشته باشد احتراز کنی پس او ضد کرد و حمیت جاهلیت مانع برکشتن او شده با حضرت امیر ع در مقام محاربه در آمد حضرت امیر بعد از
عرض اسلام بر او کرده و استماع او از آن آغاز محاربه کرده و ضرب در میان ایشان رد و بدل شد آخر حضرت امیر المؤمنین ع ... یاد کرده تیغ

بر آورد چنان بر فرق او زد که خود سنگین و مغفر فولاد را شکافته از سر و دندان او در گذشت و تیغ او در سینه مرحب از آب در افتاد
و بجهنم واصل شد یهودان چون آن ضرب را بدیدند عجز و زبونی از آن حضرت مشاهده کرده ... ایشان افتاده همه گریخته در قلعه رفتند و در را
استوار کردند حضرت امیر المؤمنین ع بر در قلعه آمد یکی از بالای قلعه آواز داد که ای مرد نام تو چیست فرمود که علی بن ابی طالب او کفت
و محقق دین معه محمد و هر که با اوست بلند مرتبه است و کافر سر کشت با شما من در کتاب خود خوانده ام که دین بر دو یکی پیغمبر رسیده
کر سلام و تحیات او را با خبر داد پسر عم خود را به این حصین خرسند و فضل این حصن را بدست او کشاید اکر تو صاحب این فتح باشی مرا امان
باشی یا نه کفت لک امان الرسول این مرد کفت عالج الباب یعنی بجنبان در را حضرت امیر از کفته او خوش حال شده حلقه در را بکرفت
و بقوت ربانی دو بار بجنبانید حلقها و زنجیرهای در بهم شکست و در را از جای خود بر کند و بر بالای سر مبارک برد و مقدار چهل کام در پس
خود انداخت ابو عبد الله حافظ باسناد خود از ابو رافع مولای رسول ص نقل کرده که حضرت امیر ع با یهودی مقاتله کرد در آن یهودی شمشیر
حواله سر آنحضرت کرد و حضرت با او محاربه می نمود تا فتح نمود بعد از آن او را بینداخت و نیز ابو عبد الله باسناد خود از لیث بن ابی سلیم
روایت دارد از ابی جعفر محمد بن علی صلوات الله علیهما نقل کرده که جابر بن عبد الله کفت که چون امیر المؤمنین ع در خیبر را کند و بینداخت
سلاحها پوشیدند که در قلعه در آیند خندق حایل بود آن حضرت در را بیاورد و پل ساخت به اطراف خندق رسید حلقه در را قبضه ساخت
و در را بر سر دست نکاه داشت تا همه اصحاب و لشکریان پیغمبر با توابع از آنجا مرور کردند در روایت که یکی از اصحاب با پیغمبر ص
کفت یا رسول الله من عجب مانده ام از قوت دست علی بن ابی طالب ع که دری با این عظمت بر کند و بر سر دست بر داشته تا همه مردمان از آن
میکذرند آیا دست او ستون است که اصلا متزلزل نمی شود رسول ص فرمود که از دستش تعجب میکنی از پایش ملاحظه نمیکنی که تعجب در آن
بیشتر است چون پایش را ملاحظه کرد کفت یا رسول الله بحال پای او بر هوا ایستاده و هم باسناد خود لیث از جابر نقل کرده که چهل مرد
هم حضرت فرمود نه چنین است بلکه جبرئیل ع بشهپر
توانا خواستند که آن در را از جای خود بجنبانند نتوانستند و به روایت دیکر هم از جابر نقل شده که هفتاد مرد بهم رفتند

نتوانستند که آنرا بجای خود برند و نیز ابو عبدالله روایت کرده که حضرت امیر علیه السلام فرمود که چون در خیبر بر کندم و سپر ساختم و لشکر بران
بگذشت یکی با من گفت یا علی بار گران برداشتی گفتم بخدای که گرانی آن در پیش من بیش از سپر خود نبود پس فرمود که چون همه اصحاب
از آن در بگذشتند من در خندق افکندم هفتاد کس خواستند آنرا بجای خود بنشانند نتوانستند و در کتاب دلایل النبوه از ابی بکر بیهقی
نقل کرده اند که پیغمبر ص یکیک از حصنهای خیبر میگشاد و اموال و غنایم را بر اصحاب قسمت مینمود تا کار بحصن سطیح و سلالم رسید
و این آخرین حصاین بود حضرت رسول ص قریب بده روز و بروایتی دیگر پانزده روز در پای این حصاین محاربه نمود تا آنرا فتح
کرد و از محمد بن اسحق روایتست که از حصون خیبر اول حصن ناعم را فتح کردند پس نطات و شق را بعد از آن یهود در حصن صعب بن معاذ
متحصن شدند آن نیز بعد از محاربه بسیار مفتوح گشت و اموال و امتعه ایشان بدست مسلمانان در آمد پس بمحاصره قموص مشغول شدند
و حضرت رسول را صداع طاری شده بود و بجهت آن نمیتوانست که سوار شود و این قلعه بغایت محکم بود و بعد از محاربه بسیار بدست شاه
ولایت صلوات الله علیه مفتوح شد و درین محاصره مرحب یهودی بتیغ آن حضرت قتیل گردید چنانکه گذشت و این حصار از سلام بن ابی الحقیق
بود القصه غنیمت آنرا به تصرف خود در آوردند و در میان آن صفیه بنت حیی بن اخطب بود با زنی دیگر و بلال این هر دو را
در زیر کشتگان ایشان بگذرانید چون آن زن که با صفیه بود کشتگان قوم خود را دید فریاد بر کشیده روی بخراشید و
خاک بر سر کرد حضرت رسول ص فرمود که اغربوا عنی هذه الشیطانة از من دور کنید این زن شیطان صفت را پس رسول با کمال رحمت
از تو نزع شده که زنان را بر میان کشتگان میگذرانی آنگه صفیه را نزد خود خواند و ردای مبارک بر او افکند مردمان دانستند
که آنحضرت او را از برای خود برگزید و صفیه پیش ازین قصه در خواب دیده بود که ماه از آسمان در کنار او افتاد و این خواب با شوهر خود
گفت و اسم او کنانة بن ربیع بود طپانچه سخت بر روی وی زد که کبود شد و گفت که میل پادشاه حجاز داری که محمد است و چون
آنحضرت کبودی روی وی بدید تفتیش و استفسار آن نمود از وی پرسید او صورت حال را تقریر کرد آنگه کنانة بن ربیع را نزد رسول ص آوردند و از حال خ[illegible]

کنز

بی نظیر بود حضرت رسول ص ببر او گفت مالها که نزد تست حاضر کن او قبول نکرد پس او را بزبیر داد که وی را عذاب کن تا اقرار کند یهودی گفت
گفت که من او را در فلان خرابه دیدم که تردد میکرد حضرت فرمود تا آن خرابه را بشکافتند و مال بسیار بیرون آمد و زرهای بسیار از او
طلب کردند اقرار نکرد پس او را در شکنجه کردند تا بمرد آنگاه او را بمحمد بن مسلمه دادند تا او را بعوض برادر خود که در قلعه کشته بود قصاص کند
بعد از آن ابن ابی الحقیق التماس کرد که از قلعه پایین آمده بود که با رسول خدا سخنی چند بگوید حضرت رخصت داد وی بیامد و بعد از تذلل
و تضرع بسیار مصالحه کرد بر حصن ها آنکه در ترک مال و کیل ایشان نمایند جمیع اموال و اراضی بگذارند نقود و اقمشه و اسلحه و سواری و دواب
و ابواب به پیغمبر واگذارند مگر جامه که پوشیده باشند پس مصالحه واقع شده بعد از آن اهل خیبر گفتند که چون ما رسوم و آداب زراعت
این حصون را نیک میدانیم ما را بحال خود واگذار بر نهجی که نصف منازل آن را بدهیم و عمارت در زراعت آن کنیم و آنچه حاصل شود تنصیف کنیم
حضرت رسول ص باین قول راضی شده با ایشان مقاطعه کرد باین شرط که هر گاه خواهیم شما را ازین حصون اخراج کنیم و اما چون خبر فتح خیبر
باهل فدک رسید بیامدند و از پیغمبر امان طلبیدند و حصون فدک را تسلیم کردند و حضرت رسول ص بر طریق اهل خیبر با ایشان مقاطعه کرد
پس زمین خیبر مسلمانان را حلال شد بجهت آنکه بمحاربه مفتوح گشت و فدک خاصه حضرت رسول ص شد بسبب آنکه بی حرب بدست پیغمبر آمده
بود رسول ص بعد از فتح خیبر و فدک چند روز بجهت استراحت توقف فرمود و زینب بنت حارث که زن سلام بن مشکم بود و دختر برادر
مرحب گوسفندی بریان کرده برسم هدیه نزد پیغمبر آورد و از خادمان حضرت پرسید که پیغمبر کدام عضو گوسفند را دوست تر میدارد گفتند
سر دست او را پس در ضمیمه سر دست گوسفند را به زهر آلوده ساخت و باقی اعضا را نیز قدری به زهر بیالود و چون آن گوسفند را نزد حضرت
رسول ص آورد پاره از گوشت سر دست آنرا برداشت و به پیغمبر داد حضرت جزوی از آن بدندان مبارک مضغ فرمود و بشیر
بن براء بن معرور پاره از آن بخورد پس حضرت فرمود که کتف این گوسفند مرا خبر داد که از من مخور که مرا به زهر آلوده ساخته اند پس آن
زن را طلبید و صورت حال از او پرسید معترف شد که این عمل کرده ام تا تو مرا باین خبر دهی و یقین من به نبوت تو زیاد شود حضرت با این

سخن از سر گناه او درگذشت پس بشیر بن براء بجهت خوردن این طعام مسموم شده وفات کرد از مادر بشیر مرویست که در مرض موت حضرت
رسول بعیادت وی رفتم فرمود که مادر بشیر هنوز آن لقمه که در خیبر با پسر تو خوردم معاودت کرد و هر سال اثر آن بر من ظاهر شد
الحال زمان آن شده که رگ گردن مرا قطع کند از اینجاست که اهل علم روایت کرده اند که آنحضرت بجهت زیادتی کرامت نبوت
مرتبه شهادت یافت و بدارج شهدا عروج کرده بعد از فتح و وعده غنیمت و فتح خیبر بشارت غنایم
دیگر فتوح دیگر کرد و أُخْرَىٰ لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا که هنوز قدرت نشده اید بر آن یا بنده داد شما را غنایم دیگر که مکه است یا قری یا بلاد دیگر
قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا بدرستی که احاطه کرده است علم خدای بآن غنایم یا فتح مکه یا فتح دیگری قریب براک دست یابید و به روایت ابن عباس
مراد بآن مداین فارس و روم و شام است چه پیغمبر بشارت داده بود بر کنوز کسری و قیصر در حینی که اهل قدرت نداشتند بر قتال فارس
و روم و فتح مداین آن وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ و هست خدای بر همه چیز از فتح مداین و اعطای غنایم و غیر آن قَدِيرًا توانا چه قدرت
او ذاتیه است پس مختص بچیزی نباشد حاصل که حق تعالی میفرماید که غنایم دیگر را بشما عطا خواهیم کرد تفضل شامل و غنایم بسیار و فتوحات کامل
خود چه لطف الهی فراخور حال شما است بجهت علم او باخلاص و وفا و صدق و صفای شما وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ و اگر قتال کردندی با شما
در حدیبیه آنانکه كَفَرُوا کافر بوده اند از اهل مکه و صلح نکردندی یا اگر بنی اسد و غطفان که اراده غارت مسلمانان داشتند در مدینه مقاتله کردندی
با شما لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ هر آینه گردانیدی شما بجهت یکجهتی و رسوخ عقیده شما ثُمَّ لَا يَجِدُونَ پس نیافتندی ایشان هرگز وَلِيًّا
دوستی و کارسازی که حراست ایشان نماید و از ایشان دفع ضرر نماید وَلَا نَصِيرًا و نه یاری که نصرت ایشان دهد این آیه دالست بر علوم
غیبیه که در مستقبل زمان وجود پیدا کند سُنَّةَ اللَّهِ سنت نهاده است خدای سنت نهادنی در میان شما الَّتِي قَدْ خَلَتْ آنچنان سنتی
که گذشته است مِنْ قَبْلُ پیش از آن در میان دیگران بغیر طریق و عادت قدیمه الهی جاریست در میان امم سالفه دلالت که همیشه
انبیا و اولیا او بر اعدا غالب باشند و اهل طاعت منصور و اهل معصیت مخذول و مقهور کما قال الله تعالی كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي و لکن

بجد

تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ و هرگز نیابی مر طریقه و عادت خدای را در نصرت انبیا و اولیا تَبْدِيلًا تغییر و بدلی یعنی هیچکس نتوانند که طریقه او سبحانه را
مبدل سازد و متغیر گرداند [illegible] از انس بن مالک روایت است که در حینی که حضرت رسول در حدیبیه نزول اجلال فرموده بودند هشتاد تن از اهل مکه
وقت نماز صبح از جبل تنعیم فرود آمده قصد اصحاب بقتل [illegible] اصحاب [illegible] ایشان غالب شده همه را بگرفتند آنگاه پیغمبر همه را آزاد گردانید تا در حرم
قتل واقع نشود و مفسران این آیه آورده اند وَهُوَ الَّذِي و او کسی است که از محض طول و کرم كَفَّ أَيْدِيَهُمْ منع کرد و باز داشت دستهای کفار
مکه را عَنْكُمْ از آسیب رسانیدن بشما وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ و باز داشت دستهای شما را از ایشان بِبَطْنِ مَكَّةَ در میان مکه یعنی در حدیبیه مِنْ
بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ پس از آنکه ظفر داد شما را و غالب ساخت عَلَيْهِمْ بر ایشان مراد آن هشتاد کس اند وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
و هست خدای بآنچه میکنید از مجادله با کفار و مدارا با ایشان [illegible] بجهت تعظیم حرم
حریم حرم محترم پروردگار بَصِيرًا بینا و شما را بدان جزای نیکو خواهد داد در دنیا و عقبی و نزد بعضی آنست که عکرمه بن ابی جهل با پانصد کس
به حدیبیه آمد تا با پیغمبر مجادله کند آنحضرت خالد بن ولید را با جمعی فرستاد و ایشان را منهزم ساخته [illegible] تا بهم در حیطان مکه داخل
گردانیده برگشتند حق تعالی در عقب آن این آیه فرستاد و بعد از آن سبب منع دخول مسلمانان در مکه بیان کرده فرمود هُمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا ایشان آنند آنانکه نگرویدند بمحمد رسول و باز داشتند شما را وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ از دخول مسجد حرام و طواف کعبه
معظمه و احلال از عمره وَالْهَدْيَ و منع کردند شترانی که از روی هدیه برای قربان آورده بودند از شتران مَعْكُوفًا در حالتی که باز داشته
شده بودند أَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ از آنکه برسد بجای خود یعنی بمکان نحر که مکه است یعنی آنکه موضع حلال شدنست و هدی که همراه داشتند
هفتاد شتر بوده اند که تقلید و اشعار کرده بودند و به حدیبیه آورده چون از زیارت خانه کعبه ممنوع شدند آنجا نحر کردند آنچه از سوق این
آیه و آیه لاحقه مفهوم میشود آنست که کفار بسبب آنکه شما را از عمره منع کردند و قربانی شما را بگذاشتند که بمحل خود رسد مستحق قتال اند
ولیکن ما شما را درین سال از قتال ایشان باز میداریم بجهت آنکه آسیبی و ضرری نرسد بجماعت مؤمنان که در مکه اند وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ

واگر نبودندی مردمان ایمان آرنده و زنان مؤمنات در شهر مکه بوده لم تعلموهم که نمیدانید شما ایشان را بر اوان این
دو وقت [illegible] بجهت اختلاط ایشان [illegible] [illegible] مرد و زن [illegible] بایشان [illegible] کان بجهت ضعف و عجز [illegible] [illegible]
که از میان [illegible] بیرون آیند پس اگر نه آن بودی که ان تطؤهم که لگدکوب کنید شما ایشان را [illegible] و ایشان را در زیر پا [illegible] هلاک گردانید
در وقت مقاتله با کفار فتصیبکم پس برسد شما را منهم از جهت کشتن ایشان معرة [illegible] مکروهی [illegible] غم و تأسف شما برده بر قتل آن
مؤمنان [illegible] اهل کفر [illegible] شما اهل [illegible] [illegible] است و کفاره خطا بغیر علم حالت از عدم علم
ان [illegible] [illegible] بجهت آن بودی که وقت [illegible] اهل ایمان را در حالی که عالم نباشید بایمان ایشان [illegible] آیه مادت این را
از شما کرده [illegible] [illegible] مغلوب و مقهور [illegible] پس از جدا [illegible] باز داشته شدید لیدخل الله فی رحمته تا داخل گرداند خدای
در رحمت [illegible] خود من یشاء هرکه را خواهد از آنها که اسلام قبول کنند بعد از صلح اهل مکه یا داخل سازد ایشان را در رحمت خود
بجهت سلام [illegible] ایشان از قتل و در آورد شما را در بخشش خود بجهت سلامتی شما از طعن و عیب کفار بسبب کشته شدن اهل اسلام در میان
ایشان لو تزیلوا اگر جدا بودندی آن مؤمنان از کافران و از یکدیگر متمیز بودندی لعذبنا الذین کفروا هر آینه عذاب میکردیم
آنانرا که کافر شدند منهم از اهل مکه عذابا الیما عذابی دردناک بقتل و اسیری و غارت پس بهر برکت مؤمنان آن دیار عذاب قتل و اسیر را
از آن کفار باز داشتیم • واز حضرت امام جعفر صادق عم منقولست که حضرت امیر المؤمنین عم را از تفسیر این آیه پرسیدند فرمود که معنی
آنست که اگر خدا [illegible] اولادی که در اصلاب این کافرانند و علم بایمان ایشان تعلق گرفته از آبای خود متمیز و متفرق بودندی ما ایشان را
بعذاب قتل معذب میساختیم زهری و عروة بن زبیر و مسور بن مخرمه تفصیل قصه صلح حدیبیه را برا این وجه ایراد کرده اند که سید عالم
از مدینه بقصد عمره با هفتصد کس از اصحاب بجانب مکه شد و چون بذو الحلیفه رسید احرام گرفته و شتران از اشعار و تقلید فرمود واز
انبیا خزاعه بشر را بمکه فرستاد تا از احوال قریش استفسار نماید و حضرت با اصحاب بغدیر الاشطاط رسید که قرب بکره عسفان آمد

فرود

فرود آمد و خبر داد که رؤسای قریش چون کعب بن لوی [illegible] و عامر بن لوی [illegible] جمع کرده اند تا با شما مقاتله کنند یا از دخول مکه و زیارت
کعبه معظمه باز دارند رسول با اصحاب [illegible] مشورت فرمود که [illegible] مصلحت میبینید بروم و قتل این و [illegible] زنان و فرزندان ایشان یا آنکه
هرکه ما را در منع مقاتله در آید با او مجاهده کنیم ابوبکر [illegible] گفت رای تو صوابست اما چون ما بقتال نیامده ایم بلکه بزیارت خانه کعبه آمده ایم اولی
[illegible] تا نیت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] آن بود که [illegible] اصحاب [illegible] کنند و اگر آنحضرت [illegible] صواب اعلم بود آنگه با اصحاب گفت که روانه
شوید اصحاب میرفتند تا بعسفان رسیدند بشر بن سفیان از مکه می آمد نزد حضرت رسول عم آمده گفت یا رسول الله قریش [illegible] [illegible] [illegible]
بغیر بر [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] اند که [illegible] [illegible] جامه [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و این [illegible] خالد بن ولید [illegible] [illegible] طلیعه
لشکر ایشان است بکراع الغمیم نزول کرده است حضرت فرمود که اگر ایشان را بر من [illegible] [illegible] جزای [illegible] ایشان حاصل [illegible] [illegible] که
در طریق نزول با ما سلوک نکنند با ایشان مقاتله کنم و باید آنکه همه را مغلوب و مقهور سازم پس فرمود که کیست از شما که ما را براهی برد
که بر رهگذر ایشان نیفتد مردی گفت من براهی دشوار شما را برایشان رسانم رسول فرمود که بسیر دار روانه شوید اصحاب [illegible] [illegible] و چون
بموضع دشوار رسیدند رسول فرمود که بگوئید نستغفر الله و نتوب الیه همه اصحاب با این کلمه ترنم کنند حضرت فرمود که این حطه است که بر بنی
اسرائیل عرض کردند ایشان قبول نکردند و چون بطلیعه لشکر رسیدند فرمود که از راه راست بروید پس اصحاب بدست راست میل کردند در رفتند
تا به ثنیه المرار رسیدند که مهبط حدیبیه است در آنجا ناقه حضرت نبی جست و بسینه فرو خوابید اصحاب گفتند که بیا این ناقه سرکش که ای بسبب حرکت
حضرت فرمود که لا ولکن حبسها حابس الفیل پس ناقه را بر پای کرد واز آن راه عدول نموده بآقصای حدیبیه سرچاهی که آب اندک داشت نزول
فرمود و ببرکت معجزات آنحضرت بطریق مذکور آب چاه بسیار شد بعد از آن بدیل بن ورقاء خزاعی با جمعی از بنی خزاعه در رسیدند و گفتند یا رسول الله
کعب بن عامر و عامر بن لوی با عود مطافیل لشکر جمع کرده اند بقصد آنکه ترا از مسجد الحرام منع کنند رسول عم فرمود که من بقتال هیچکس نیامده ام
بلکه قصد زیارت دارم بخدای که اقدام ایشان در حرب چنین میکرده مرا با ایشان نزاعی با خزد تا ایشان را با من توقفی با اگر درین مدت قبول اسلام نمایند

فمو الراد داکر نه بنوانست دامنیت در منازل خود قرار گیرند داگر چنین نکنند پس آن خدایی که جان محمد در قبضه قدرت و فرمان اوست که

با ایشان مقاتله کنم تا آنکه خدا مرا برایشان ظفر دهد و یا آنچه امر آن حضرت بر من جاری شود یعنی بمیرم کفت من بردم مضمون این کلام را

بجمع ایشان رسانم و به بینیم که درین چه حرکت میکنند پس نزد قریش آمد و ایشان را با آن اعلام کرد عروه بن مسعود ثقفی برخواست و به قریش

کفت این مرد سخن نیکو میکوید و خیر شما در آنست اکر قبول این امر کنید فمو الراد دعا کرد به مرا به نزد محمد فرستید تا من نیز سخن چند با او بکویم ایشان

قبول این امر کرده عروه را نزد رسول فرستادند آن حضرت آنچه بسهیل کفته بود با او تکرار فرمود عروه کفت ای محمد بکو که کرد ببرا حوال تو جائی ببینم

که در حالت حرب از تو از اهل بادیه باشند بارسول خدا ایشان مراد ادب بیم کرده کفت این چه کس است کفتند ابو بکر بن ابی قحافه عروه کفت بخدای که اکر نه

آن بودی که تو پیش ازین در حق من کاری کرده در مکافات آن جواب تو نیز بنده ام داکر نه آنچه حق جواب این سخن بود بتو میرسانیدم پس عروه

در سخن کفتن بتوانی دست بر ریش رسول دراز کرد و مغیرة بن شعبه خود بر سر نهاده و شمشیر حمایل کرده و بر زبر

ایستاده و هر کاه عروه دست بریش رسول دراز کردی قبضه شمشیر را بر دست او زدی و کفتی دست را از ریش پیغمبر نکاه دار ترک این

بی ادبی کن والا دست ترا با این شمشیر قطع میکنم عروه کفت این چه کس است کفتند ابو بکر بن ابی قحافه کفت بخدای که اکر نه آن

بودی که تو پیش از این در حق من کاری کرده من مکافات آن کفتند مغیرة بن شعبه عروه در مقام سرزنش او درآمده کفت ای بی شعبه تو آن

نیستی که خیانت کردی و در عذر آن سعی نمودی و این بجهت این کفت که مغیره در زمان جاهلیت با قومی صحبت کرده داشت اموال ایشان را خود

داشت و ایشان را بقتل آورد و پس نزد رسول آمد و ایمان آورد و رسول فرمود که اسلام ترا قبول کردم که در آنچه خیانتکاری بمال بسته بودند و آنچه آن حضرت

با ایشان امر کرد با آن مبادرت می نمودند و بطریق خادمان و چاکران دست بر سینه و سر در پیش افکنده نزد او ایستاده بودند و از غایت

خشیت در حین تکلم بر او از نکاه نکردندی و سخن را نرم و آهسته کفتندی و در هر محلی که وضو ساختی یا آب دهن افکندی بر یکدیگر

سبقت کرده آن را بر روی می مالیدندی و آن را بیمن و برکت بر میداشتند چون عروه این نوع تعظیم و یکجهتی ایشان را بدید باز کشت کفت



ای قوم من ملوک عالم و سلاطین بنی آدم را بسیار دیده ام مانند قیصر روم و کسری فارس و نجاشی حبشه بخدا که هرکز هیچ پادشاهی ندیده ام که

در میان قوم خود مطاع تر از محمد باشد در میان اصحاب او پس آنچه دیده بود از تعظیم و چاکری و وفاداری ایشان باز کفت بعد

از آن کفت پادشاهی بدین عظمت بر شما عرض شد و صلاح آنست که قبول این مراد کنید مردی از کنانه کفت بکذارید تا من بروم و از کیفیت

اصحاب نسبت باو ملاحظه نمایم کفتند برو چون نزدیک حضرت رسول رسید رسول الله فرمود که این فلان کس است و از فلان قبیله تعظیم هدی

بجای آرید و لبیک کویان به استقبال وی روید و شتران هدی را همراه خود ببرید ایشان چنین کردند پس آن مرد چون این حال را بدید پس باز کشت

و این نیز ترغیب نمود ایشان حلیس بن علقمه را فرستادند و او سید احابیش بود در رسول چون او را بدید کفت ای قوم این از مستعدان است

پیش او بر برید چون او هدی را با اشعار و تقلید بدید کفت لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم باز کشت و این حال را از قریش پوشیده داشت

در عقب آن مکرز بن حفص از ایشان اذن طلبید نزد رسول صلعم آمد چون پیغمبر او را بدید فرمود که این مکرز است که بسبب فسق و فجور

پس بیامد با رسول آغاز سخن کرد و در اثنای مکالمه سهل بن عمرو در رسید و رسول را کفت کار شما بر شما آسان شد قوم از شما طلب صلح میکنند ایشان

لیکن شتران هدی را پیش آوردند سهل کفت من از جانب قریش آمده ام تا با شما صلح نامه از شما بستانم پس حضرت امیر المؤمنین علیه السلام را طلبید

صلح نامه را املا کرد حضرت نبوی فرمود بنویس بسم الله الرحمن الرحیم معترض ساخت سهل کفت ما رحمن نمی شناسیم و جز این

میان ما و تو پس چیزی را بنویس که ما آن اعتقاد داشته باشیم پس کفت در عنوان نامه باسمک اللهم بنویس مسلمانان کفتند بسمله را ترک نکنیم

رسول فرمود که ای علی آنچه سهل میکوید بنویس حضرت امیر عنوان این نامه را باین نام موشح ساخت آنکه رسول خدا کفت که تو رسول خدایی

هرکز این نزاع با تو نکردیم و ترا از خانه خدا منع نمودیم رسول صلعم فرمود که من رسول خدایم اکرچه شما مرا تکذیب میکنید آنکه با امیر المؤمنین علیه السلام

کفت امح رسول الله و محو کن این کلمه را امیر المؤمنین کفت یا رسول الله دست من به محو کردن اسم تو جاری نشود پس پیغمبر صلعم نامه را از او بستد

و آن را محو فرمود و کفت بنویس هذا ما قاضی علیه محمد بن عبد الله سهیل بن عمرو و حضرت امیر المؤمنین علیه السلام باین طریق نامه را معنون ساخت

فرود آمد و مسلمانانی که در مکه بودند خبردار شده فرار میکردند به نزد او می آمدند تا هفتاد مرد نزد او جمع شدند و جندل بن سهل نیز از مکه فرار

نموده با ایشان ملحق شد پس هر قافله از قریش بشام میرفتند میکشتند و غارت میکردند قریش به تنگ آمدند رسول را شفیع آوردند با و قرار

دادند که هر که از ما بشما آید رد مکنید پس رسول صلعم ایشان را باز خواند و حق تعالی قصه فرکوره را ع اذ جعل الذین کفروا بیاد پیغمبر خود می دهد اذ جعل

الذین کفروا یاد کن آن زمانی که نکردند در دلهای کافران فی قلوبهم الحمیة در دلهای خود حمیت را یعنی آن عصب و خشم ایشان شده

و حمیت آن کفتند که چون محمد در بدر چنین پدران ما و برادران و خویشان ما را کشته سوکند بلات و عزی خوردند که او را در منازل خود

در نیاوردیم با آنکه چون پدران ما منقاد او نشدند ما نیز بر رسالت او ایمان نیاوریم حمیة الجاهلیة و چون حمیت جاهلان را

فانزل الله پس فرو فرستاد خدای تعالی از روی لطف سکینته طمانینه و آرامش خود را یعنی آنچه را که سبب اطمینان و آرام

دل بود از نزد خود انزال فرموده علی رسوله بر فرستاده خود و علی المؤمنین و بر کرویدکان با او تا ترک مقاتله کرده بر مصالحه

راضی شوند یا در جنگ سهیل بن عمرو و حویطب بن عبد العزی و مکرز بن حفص راضی شدند که بر عنوان صلح نامه بسم الله الرحمن الرحیم و محمد

رسول الله باشد مؤمنان خواستند که از آن ابا کنند و با ایشان در مقام مقاتله و منازعه درآیند حق تعالی انزال سکینه فرمود و قلوب ایشان

نرم شد و حیث آن حلم را شعار خود ساخته قبول آن نمودند والزمهم و لازم کردانید و غیر لازم ساخت مؤمنان را خدای کلمة

التقوی سخن که سبب پرهیزکاری است از طغیان و عدوان و بعضی در بیان آن کرده کلمه شهادت است یا بسم الله الرحمن الرحیم که اهل

مکه نکذاشتند که در عنوان نامه بنویسند یا محمد رسول الله یا کلمه وفا بعهد و تقوی اولی است که از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام معنی کلمة التقوی

برسیدند فرمود مهر لا اله الا الله و الله اکبر وکانوا احق بها هستند مؤمنان سزاوارتر بعلی از مشرکان واهلها

و از اهل وی اند یعنی ایشانند که استحقاق و اهلیت این کلمه دارند نه غیر ایشان یا آنکه ایشان حق اند بنزول سکینه تا اهل آن

وکان الله بکل شیء علیما و هست خدای تعالی بهمه چیزها علیما دانا از آنجمله علم دست به بواطن سر آدمیان و لهذا ذم مشرکان



بیعت کردند که حضرت بهر یک از ایشان ده بار دست بر هم چون مایوس شدند بیعت را شکستند خروج کردند بجزای عمل خود در دنیا

و آخرت رسیدند سعد کفت که چون سخن تمام شد حضرت امام حسن عسکری برای نماز برخواستند و حضرت صاحب الامر صلوات الله علیه با ایشان

برخواستند و من برکشتم احمد بن اسحق را در راه دیدم که کریان می آید کفتم چرا دیر آمدی و سبب کریه چیست کفت آن جامه که حضرت فرموده بودند

نشد کفتم باکی نیست برو و بحضرت عرض کن پس رفت و خندان برکشت و صلوات بر حضرت محمد و آل محمد فرستاد و کفت همان جامه را

دیدم در زیر پای حضرت افتاده بود و بر روی آن نماز میکرد سعد کفت حمد الهی کرده به چند روز که در آنجا بودیم هر روز بخدمت حضرت میرفتیم

و حضرت صاحب الامر را نزد حضرت ملازمت میکردیم پس چون روز وداع شد من و احمد با دو مرد پیر از اهل قم بخدمت آن حضرت رفتیم

احمد در خدمت ایستاد و کفت یا ابن رسول الله رحلت نزدیک شده و محنت مفارقت تو بسیار دشوار است از خدا سؤال میکنیم که صلوات

فرستد بر جدت مصطفی و بر پدرت مرتضی و بر مادرت سیدة النساء و بر بهترین جوانان اهل بهشت پدر و عمت و بر ائمه طاهرین

پدرانت و بر تو صلوات فرستد و بر فرزندت و از خدا طلب میکنیم که شان ترا رفیع کرداند و دشمن ترا منکوب کرداند و این آخر

دیدن ما باشد جمال ترا چون این را کفت حضرت کریست چندان که قطرات کریه از روی مبارکش فرو ریخت و فرمود که ای پسر اسحق در دعا

زیاده قید مطلب کن که درین بازکشتن به جوار رحمت الهی خواهی رفت احمد چون این را شنید بیهوش شد و چون بهوش آمد کفت از تو

سؤال میکنیم بخدا و بحرمت جدت که مرا مشرف سازی بپارهٔ که کفن خود کنم حضرت دست به زیر بساط کرد و سیزده درهم بدر آورد

و فرمود که این را بکیر و از غیر این خرج خود مکن و کفنی که طلبیدی بتو خواهد رسید و فرمود نیکو کار را خدا ضایع نمیکند سعد کفت

که چون برکشتیم و به سه فرسخی منزل حلوان رسیدیم احمد تب کرد و بیماری صعب او را عارض شد که از خود مایوس شد و چون بحلوان

رسیدیم در کاروانسرای فرود آمدیم احمد شخصی را از اهل قم را طلبید که در حلوان میبود و بعد از زمانی کفت همه بروید و مرا تنها بگذارید

ما هر یک بجای خود بر کشتیم ... چشم کشودم کافور خادم حضرت امام حسن صلوات الله علیه را دیدم که میکرید که خدا

و بعد از آن قرار درج نمود که ده سال در میان ایشان محاربه نباشد و در انتهای این مدت هر کس از اصحاب رسول به حج و عمره یا تجارت بمکه آید
بر نفس و مال خود آمن باشد و هر که از قریش بمدینه آید و از آنجا بمصر و شام رود نیز ایمن بوده باشد و هر که در این مدت بر جهت ایشان نزد مسلمانان
آید او را باز دهند و هر که از اهل اسلام نزد ایشان رود باز ندهند و این شرط بر مسلمانان دشوار آمد رسول فرمود که از بنی دیگر که بعد هر که
از ما بجانب ایشان رود از رحمت خدا دور باشد و سزاوار سخط و غضب الهی گردد و از مضیق زندان اهل کفر نجات خواهد داد و نیز در آن درج
کردند که هر که خواهد داخل به عقد و عهد محمد در آید و هر که خواهد به عقد و عهد ایشان در آید فی الحال بنو خزاعه برجستند و گفتند ما در عهد محمدیم
بنو بکر گفتند ما در عهد قریشیم پیغمبر فرمود که پس بگذارید که بطواف خانهٔ خدا رویم سهیل گفت امسال زیارت را موقوف کنید و بامکه
در میایید در سال آینده سه روز پیش تر از مکه بیرون رویم و شما بی سلاح در مکه در آیید و این زمان با سلاح سوق هدی کنید تا اینکه شما را
باز داریم هدای ذبح کنید و باز گردید پس رسول فرمود که هدی را برانید و اصحاب هدی را براندند و ایشان در میان راه باز داشتند و در اثنای
ابوجندل بن سهیل بن عمرو از بنی مکه بیامد با بندهای گران خود را در میان مسلمانان انداخت به زمین چون پدرش گفت ای محمد این اول
ایفای آن چیزیست که با یکدیگر معاهده نمودیم که رد کنی او را رسول گفت هنوز حکم باین شرط نکرده ام و او از آن نیستم سهیل گفت بخدا که من باز بر هیچ
چیز صلح نکنم رسول گفت پس او را امان ده سهیل گفت او را امان نمیدهم رسول باز مبالغه نمود سهیل انکار نمود پس مکرز گفت بلی او را امان دادیم
جندل گفت ای مسلمانان من که مسلمان شده ام چگونه مرا نزد مشرکان ردم و چه نوع از دست ایشان رهایی در نشته بانتم رسول فرمود
صبر کن تا خدا از برای تو فرج و مخرج سازد ما با قوم چنین شرط نموده ایم و خلاف آن نیکو نیست پس سهیل دست او را گرفته میبرد انواع ایذا و آزار
بحال او میرسانند عمر خطاب گفت بخدا سوگند که من از آن زمان که مسلمان شده ام در اسلام شک نکرده ام مگر در این روز پس نزد رسول
آمدم و گفتم نه تو پیغمبر خدایی گفت بلی من پیغمبر فرستادهٔ خدایم گفتم نه ما بر حقیم و دشمنان ما بر باطل فرمود بلی چنین است گفتم
وعدهٔ خدا حق است فرمود آری گفتم آنچه تو گفتی از نزد خداست که ما را فرمودی که در مکه در آیید و در آنجا حلق کنید و تقصیر نمایید
دادکه

دادی که بر خلاف اینست فرمود که من گفتم که امسال این صورت دست دهد گفتم نه فرمود که عنقریب در مکه خواهیم رفت حلق کرده و تقصیر
بجای آوریم گفت صدقت یا رسول الله راست گفتی و از این توبه کردم پس صلحنامه را تمام کردند و گواهان از جانبین بر او ثبت کردند رسول فرمود
که همین جا ذبح کنید و سرها بتراشید کسی مرتکب این امر نشد بار دیگر اعاده فرمود هیچکس بآن اقدام ننمود پس به غضب رفت و در خیمهٔ ام
سلمه آمد و عدم اطاعت اصحاب را با او گفت ام سلمه گفت تو ملتفت ایشان مشو و شتر خود را بکش و سر بتراش رسول علیه از خیمه بیرون آمد و با هیچکس
ملتفت نشده شتر را بدست خود بکشت و حلاق را طلبیده سر بتراشید مردمان چون چنان دیدند همه شتر بکشتند و سر تراشیدند و بعضی
حلق تقصیر کردند از عدم اطاعت پیغمبر پشیمان شدند و بر آن تاسف بسیار خوردند پس رسول خدا فرمود که رحم الله المحلقین و سه بار تکرار فرمود
و بعد از آن گفت و المقصرین گفتند یا رسول الله چرا محلقین را سه بار رحمت کردی و مقصرین را یکبار فرمود زیرا که مقصرین شک کردند و محلقین
شک نکردند بعد از آن چون از زنان بیامدند و با رسول بیعت کردند در تقاضای ایشان آیه آمد که یا ایها الذین امنوا اذا جاءکم المؤمنات مهاجرات
پس رسول به مدینه آمد و عتبه بن اسید که ملقب بود به ابوبصیر که مسلمان شده بود و در دست اهل مکه اسیر بود چون شنید که پیغمبر معاودت نموده بر شرط
فرار نموده نزد رسول آمد مکیان در حق او نامه نوشتند و به دو مرد از بنی عامر دادند و نزد رسول خدا فرستادند و طلب او کردند رسول خدا
صلحنامه او را گفت برگرد گفت یا رسول الله مرا نزد مشرکان میفرستی فرمود که صبر کن که میان ما و ایشان عهد است خلاف آن نتوانیم
کرد عتبه بالضروره با آن دو مرد متوجه مکه شد چون به ذوالحلیفه رسیدند و بطعام خوردن مشغول شدند تیغی که یکی از آن دو مرد نهاده بود عتبه
گفت این نیک تیغ است فی الحقیقه میخواهم که تماشایی کنم گفت روا باشد و تیغ را کشید و بجنبانید و بر یکی از آنها زد و بکشت دیگری
بگریخت بمدینه آمد چون رسول او را مشوش الحال دید فرمود که ترا چه رسیده آن مرد صورت حال باز گفت عتبه با تیغ برهنه نزد رسول آمد و گفت
یا رسول الله خدای تعالی ذمهٔ ترا تمام گردانید که مرا چون بنزد ایشان برگردانیدی خدای مرا از دست ایشان نجات داد و رسول خدا از قول او اعراض
کرده عتبه از فحوای این کلام رسول چنان فهمید که باز بمکه بر باید رفت از مدینه بیرون آمده در راه شام بکنار دریا که در راه گذار قریش بود

شما را صبر نیکو بدهد در مصیبت احمد بن اسحق و عاقبت این مصیبت برای شما خیر گرداند از غسل و کفن احمد فارغ شدیم برخیز پدر او را
دفن کنید که او از همه شما گرامی‌تر بود نزد امام و پیشوای شما این را بگفت و از نظر ما غایب شد پس برخواستیم و با گریه و نوحه دفن کردیم رحمه الله
علیه **حدیث هفتم** محمد بن بابویه قمی رحمه الله روایت کرده است از ابو الادیان که گفت من خدمت حضرت امام حسن عسکری عم می‌کردم
و نامه‌های آنحضرت را به شهرها می‌بردم پس روزی در مرضی که در آن مرض بعالم بقا ارتحال فرمودند بخدمت آنجناب رفتم نامه چند نوشتند
بمداین و فرمودند که بعد از پانزده روز باز داخل سامره خواهی شد و صدای شیون از خانه من خواهی شنید و مرا در آن وقت غسل
دهند ابو الادیان گفت ای سید هرگاه این واقعه هایله رو دهد امر امامت با کیست فرمود که هر که جواب نامه‌های مرا از تو طلب کند
او امام است بعد از من گفتم دیگر علامتی بفرما گفت هر که بر من نماز کند او جانشین منست گفتم دیگر بفرما فرمود که هر که بگوید که در همیان
چه چیز است او امام شماست مهابت حضرت مرا مانع شد که بپرسم که کدام همیان پس بیرون آمدم نامه‌ها را به اهل مداین رسانیدم
و جوابها گرفته برگشتم و چنانچه حضرت فرموده بود روز پانزدهم داخل سامره شدم و صدای نوحه و شیون از منزل منور امام مطهر
بلند شده بود چون بدر خانه آمدم جعفر کذاب را دیدم که بر در خانه نشسته است و شیعیان بر گرد او آمده اند و او را تعزیت
بوفات برادر و تهنیت بامامت می‌گویند من در خاطر خود گفتم که اگر این امام است پس امامت نوع دیگر شده الی فاسق کی اهلیت
امامت دارد زیرا که پیشتر او را می‌شناختم که شراب میخورد و قمار میباخت و طنبور می‌نواخت پس پیش رفتم و تعزیت و تهنیت گفتم او هیچ
سؤال از من نکرد در این حال عقیل خادم بیرون آمد خطاب کرد بجعفر که ای سید برادرت را کفن کرده اند بیا و بر او نماز کن جعفر برخواست
و شیعیان با او همراه شدند و چون به صحن خانه رسیدیم دیدیم که حضرت امام حسن عم را کفن کرده بر روی نعش گذاشته‌اند پس جعفر پیش
ایستاد که بر برادر خود نماز کند چون خواست که تکبیر بگوید طفلی گندم گون پیچیده موی گشاده دندان مانند پاره ماه بیرون آمد و ردای
جعفر را کشیده گفت ای عم عقب بایست که من سزاوارترم به نماز پدر خود از تو پس جعفر عقب ایستاد و رنگش متغیر شد و آن

طفل پیش ایستاد و بر پدر بزرگوار خود نماز کرد و آنحضرت را در پهلوی حضرت امام علی النقی عم دفن کردند و متوجه من شده فرمود که ای
بصری بده جواب نامه‌هایی که با تست پس تسلیم کردم و در خاطر خود گفتم که دو نشان از آنها که حضرت امام حسن عم فرموده بود ظاهر شد یک علامت
مانده است پس بیرون آمدم حاجز وشا گفت بجعفر برای آنکه حجت بر او تمام کند که او امام نیست که بود این طفل جعفر گفت والله که من هرگز
او را ندیده بودم و نمی‌شناختم در این حالت جماعت اهل قم آمدند و سؤال کردند از احوال حضرت امام حسن عم چون دانستند که وفات یافته است پرسیدند
که امامت با کیست مردم اشاره کردند بسوی جعفر پس نزدیک او رفتند و تعزیت و تهنیت دادند و گفتند با ما نامه‌های چند است بگو که نامه‌ها از چه
جماعت است و مالها چه مقدار است تا تسلیم نمائیم جعفر برخواست و گفت مردم از ما علم غیب میخواهند در آن حال خادمی بیرون آمد از جانب حضرت صاحب
و گفت با شما نامه فلان شخص و فلان و فلان است و همیانی است که در آن هزار اشرفی است که طلا را از روکش کرده اند آنگاه نامه‌ها و مالها را
تسلیم خادم کردند و گفتند هر که ترا فرستاده که این نامه‌ها و مالها را بگیر او امام زمانست و مراد حضرت امام حسن عم همین همیان بوده پس جعفر
کذاب برخواست و نزد معتمد خلیفه جور آن زمان بود و این وقایع را نقل کرده معتمد خدمتکاران خود را فرستاد که جستجو کنند حضرت امام حسن عم را
گرفتند که آن طفل را نشان ده او انکار کرد و از برای دفع مظنه ایشان گفت حملی دارم من از آنحضرت پس آن جاریه را بابن ابی الشوارب
قاضی سپردند که چون آن فرزند متولد شود بکشند ناگاه عبید الله بن یحیی وزیر مرد و صاحب الزنج در بصره خروج کرد و ایشان بحال خود
درماندند و کنیز از خانه قاضی بخانه خود باز گشت و شیخ طوسی رحمه الله روایت کرده است از رشیق که روایت کرده است که معتضد خلیفه کس فرستاد و مرا با دو نفر
دیگر طلب نمود و امر کرد که هر یک دو اسب رهوار با خود برداریم یکی را سوار شویم و دیگری را بجنیبت بکشیم و سبکبار و بتعجیل برویم بسامره
و خانه حضرت امام حسن عم را نشان داد و گفت چون بدر خانه می‌رسید غلام سیاهی بر آن در نشسته است پس داخل خانه شوید و هر که در آن
خانه بیابید سرش را برای من بیاورید پس چون بدر خانه حضرت رفتیم در دهلیز غلام سیاهی نشسته بود و بند زیر جامه در دست
داشت و می‌بافت پرسیدیم که در این خانه کیست گفت صاحبش و هیچگونه ملتفت نگشت بما و از ما پروائی نکرد پس داخل خانه شدیم

بسیار پاکیزه دیدیم و در مقابل پرده مشاهده کردیم که هرگز از آن بهتر ندیده بودیم که گویا الحال از دست کارگر بدر آمده و در خانه هیچکس
نبود چون پرده را برداشتیم حجرهٔ بزرگی به نظر ما آمد که گویا دریای آبی در میان آن حجره ایستاده و در منتهای حجره حصیری بر روی آب ایستاده
نیکوترین مردم به جمیع صفات مشغول نماز است و هیچگونه به جانب ما التفات نکرد احمد بن عبدالله پای در حجره گذاشت که داخل شود در میان
آب غرق شد و اضطراب بسیار کرد تا من دست دراز کردم او را بیرون آوردم و بیهوش شد بعد از ساعتی به هوش آمد پس رفیق دیگر اراده کرد
که داخل شود حال او نیز بر این منوال گذشت من متحیر ماندم و زبان به عذرخواهی دراز کردم و گفتم معذرت می‌طلبم از خدا و از تو ای صاحب
درگاه خدا والله ندانستم که نزد که می‌آیم از حقیقت حال خبر نبودم و الحال توبه میکنیم بسوی خدا از این کردار پس به هیچ وجه متوجه گفتار
نشد و مشغول نماز بود و ما را هیبتی عظیم در دل بهم رسید و [illegible] برگشتیم و [illegible] سفارش کرده بود که در هر وقت که برگردیم ما را
به نزد او ببرند در میان شب رسیدیم و داخل شدیم و تمام قصه را حکایت کردیم پرسید که پیش از من با دیگری ملاقات کردید و با کسی حرفی گفتید گفتیم
نه پس سوگندهای عظیم یاد کرد که اگر بشنوم که یک کلمه با دیگری نقل کرده اید هر آینه همه را گردن بزنم و ما این حکایت را نقل نتوانستیم کرد مگر بعد از
مردن او و محمد بن یعقوب کلینی روایت کرده که یکی از لشکریان خلیفه عباسی گفت من همراه بودم که سیما غلام خلیفه به سر من رای آمد و در
خانه حضرت امام حسن علیه السلام را شکست بعد از فوت آنحضرت پس حضرت صاحب الامر علیه السلام از خانه بیرون آمد طبرزینی در دست داشت و به سیما گفت که چه
میکنی در خانه من سیما بر خود لرزید و گفت جعفر کذاب میگفت که از پدرت فرزندی نمانده است اگر خانه از تست باز میگردیم پس از خانه بیرون
رفت و علی بن قیس روایت کرده که گوید یکی از خادمان خانه حضرت بیرون آمد پرسیدم از حکایتی که آن شخص نقل کرده آیا راست میگوید
گفت ترا که خبر داد گفتم یکی از لشکریان خلیفه گفت هیچ چیز در عالم مخفی نمیماند حدیث ششم شیخ معتمد حسن بن سلیمان در کتاب منتخب البصائر
روایت کرده است بسند معتبر از مفضل بن عمر که گفت سؤال کردم از حضرت صادق علیه السلام که آیا آن امامی که مردم انتظار ظهور او میکشند و امید دارند
فرج او را [illegible] مهدی صاحب الزمان علیه السلام وقت معلوم معینی برای فرج آنحضرت هست فرمود که حق تعالی ابا نموده از اینکه برای ظهور آن

چون که بالای تکیه است رسول خطی گرد ما گرد من کشید و گفت از این دایره قدم بیرون منه تا من باز آیم پس رفت و اشاره به افتتاح قرآن کرد مرغانی
دیدم به مقدار کرکس که می‌پریدند و می‌آمدند و می‌نشستند غباران سیاه دیدم که آمدند میان من و پیغمبر حایل شدند و به جهت آواز صدای ایشان آواز
پیغمبر به گوش من نمیرسید و ترس بسیار بر من غالب شد و اکثر خوف من بر پیغمبر بود و بعد از ساعتی مانند پاره‌های ابر سیاه از هم متفرق شدند چون
صبح شد رسول خدا صلی الله علیه و آله نزد من آمد و گفت خفته گفتم نه یا رسول الله چه جای خفتن است چند بار اراده کردم که به جهت ترسی که داشتم فریاد کنم اما چون
میدیدم که تو ایشان را با عصا از من دور میکردی آرام شدم و از آن خط بیرون ننهادم فرمود که اگر بیرون می‌آمدی در ربودن خطر بود آنگه گفت
چه دیدی گفتم مردان سیاه رنگی دیدم که جامه‌های سفید پوشیده بودند و دامنهای پیش و پس [illegible] همه بجمله و بیان هر دو پایهای خود نهاده دور
بهیده پس فرمود که ایشان از من متاعی خواستند ایشان را استخوان و سرگین چهارپایان دادم گفتم یا رسول الله مردم آنرا به کار
آورده می‌سازند فرمود که من نهی کرده ام که با آنها استنجا نکنند گفتم ایشان به استخوان و سرگین چه کنند گفت هیچکس از ایشان استخوانی برندارد
مگر که مثل گوشتی که بر آن بوده باز بر آن یابد و هیچ سرگینی نباشد مگر آنکه آن دانها که در آن بوده باز برجای خود یابند القصه قوم فرمود باید که [illegible]
متوجه تو گردانیدیم یستمعون القرآن در حالتی که استماع میکردند قرآن را فلما حضروه پس آن هنگام که حاضر شدند نزد قرآن
پیغمبر به موضعی که استماع قرآن میکردند یا نزد رسول قالوا انصتوا گفتند با یکدیگر که خاموش باشید تا بشنویم این کلام را و در
که از غایت خوشی از استماع قرآن بر بالای یکدیگر می‌افتادند فلما قضی پس چون گذارده شد قرآن و فارغ شد از آن یا تمام رسید بر رسول
ایمان آوردند و مسائل بسیار از آنحضرت پرسیدند و رسول ایشان را به رسالت جنیان که از قبایل ایشان بود مامور کرد پس این ولّوا
الی قومهم منذرین بازگشتند بسوی گروه خود در حالتی که بیم کنندگان بودند و ترسانندهٔ قوم خود از روی شفقت و نصیحت قالوا
یا قومنا گفتند با قوم خود که ای گروه ما انا سمعنا کتابا ما شنودیم کتابی را که از نزد خدا انزل من بعد موسی فرو
فرستاده شده بعد از کتاب موسی مصدقا لما که تصدیق کننده است لما بین یدیه مر آنچه را که پیش از آن بوده از کتاب انبیا [illegible]

باموافق آنها و نزد بعضی معتقد میبود است ازانجهت گفتند که انزل من بعد موسی مصدقا لما بین یدیه یهدی راه مینماید آنکه کتاب الی
الحق بسوی آنچه درست و درست است از عقاید حقیقت و الی طریق مستقیم و بسوی راه راست که موصل است به مطلوب یا قومنا
اجیبوا ای گروه ما اجابت کنید داعی الله خواننده خدا را یعنی محمد را که خلقان را بطریق هدایت میخواند و دعوت میکند و آمنوا
به و ایمان آورید بوی و اخبار وی را از جان تا بیامرزد یغفر لکم تا بیامرزد خدای برای شما من ذنوبکم یعنی از گناهان شما یعنی از گناهان
که غیر مظالم باشد آن مغفور میشود و یجرکم و برهاند شما را من عذاب الیم از عذابی دردناک که برای کفار مهیاست و من
لا یجب و هرکه اجابت نکند داعی الله خواننده خدای را که حضرت رسول است و حجت آن عذاب بر او نازل شود فلیس بمعجز
پس نیست عاجز کننده خدای از تعذیب او فی الارض در زمین پس مهربانی نیست در زمین تا از عذاب خدای برای بنیاد او رد کرد
و لیس له من دونه و نیست مر او را بجز از خدای اولیاء دوستان و مددکاران که منع عذاب کنند از او اولئک آن گروه اجابت
ناکنندگان فی ضلال مبین در گمراهی هویدا اند یعنی ضلالت که بر همه کس واضح باشد زیرا که اعراض نمودند از اجابت آنکس که داعی خداست
از علی بن ابراهیم مرویست که جنیان بعد از استماع دعوت و اعیان نزد پیغمبر آمدند و بشرف ایمان مشرف شدند و آنحضرت شرایع اسلام را
تعلیم ایشان داد حق تعالی در شان ایشان این سوره قل اوحی نازل گردانید و در جمیع اوقات نزد پیغمبر تردد میکردند و احکام شریعت را از او اخذ
میفرمودند و آیه دلالت صریح دارد بر آنکه آنحضرت همچنانکه بر انس مبعوث بود بر جن نیز مبعوث بود و هیچ پیغمبر را بر جن و انس مبعوث نساخته
مگر خاتم الانبیا پس جن و انس در صفت تکلیف مشترک باشند و حکم ایشان چون حکم ماست در ثواب و عقاب چه تکلیف هر دو یکسانست
در کتاب فصول آورده که کلام مذکر یعنی ناصح و واعظ باید که مشتمل بر سه چیز باشد تا سامعان را نفع رساند اول تذکیر نعمتهای خدا تا بشکر گزاری
آن اقدام نمایند دوم ذکر ثواب محنت و بلاها تا در آن شکیبایی ورزند سیم بیان عقوبت گناهان و عذاب آن تا از آن پرهیز کنند و تایب شوند چهارم
اظهار حکایه و رموز اوصیا تا از آن مجتنب و محترز گردند پنجم در ذکر زوال دنیا و بی اعتباری آن تا دل در آن نبندند ششم بیان مرگ کردن

تا مستعد رفتن شوند بنعیم تکرار روز قیامت تا کار آخرت را بسازند هشتم بیان درکات دوزخ و انواع عقوبت آن تا از آن بترسند نهم تعداد
درجات بهشت و اقسام نعمتهای آن تا بآن راغب شوند ازان دهم بیان کلام موقف در جا نمودن یعنی کلامی که از غفلت و کبر با هیبت آگهی بخش را نزد
خایف شوند دهم رحمت و مغفرت و مدح بانحضرت عزت را تقریر کنند تا بآن امیدوار شوند پس هر موعظه که مشتمل باشد برین نه سخن سبب منفعت مومنان
نیست دقیقه بن معاذی که یکی از مشاهیر کبار اهل بیت است روایت کرده بسند و چند از ابن عباس که با جمعی از یاران در مجلس حضرت
رسالت بودیم که ناگاه کوکبی نورانی از آسمان جدا شده هبوط میفرمود تا بتدریج بزمین افتاد حضرت فرمود که نظر کنید که تا این ستاره در منزل که هبوط
و سقوط کرده و در کدام منزل نزول نموده اهل مجلس بر تفحص برخواستند ناگاه یکی از جوانان ابن عم آنحضرت رسالت اخبار کرد که آن کواکب بمنزل خورشید
آسمان ولایت و ماه برج افق هدایت علی ابن ابی طالب نزول کرد حضرت از این صورت بغایت مسرور شد و منافقان زبان طعن گشوده
آغاز تشنیع آن سرور کردند که محمد در محبت پسر عم خود غلو میکند و در آن مبالغه میفرماید و در طریق محبت او بوده است ضال و گمراه گشته
بنابر رغم ازین سخن بر خاطر عاطر آنحضرت زشت حق تعالی برای تسلی خاطر مبارکش و تنزیه او از معایب اهل طواف و ضلالت این آیه
فرستاد و عروة بن زبیر روایت کرده که بعد از نزول این آیه عتبه بن ابی لهب گفت بخدا که محمد را ایذا و انکار رسانم پس نزد آنحضرت آمده
آب دهن بر روی مبارک آنحضرت انداخت و گفت انا کافر بالنجم اذا هوی آنحضرت دل تنگ شده بر او نفرین کرد و فرمود بار خدایا دری
از دوده های خود بر او مسلط کن تا او را بخورد پس ابولهب با جمعی از قریش بتجارت میرفت در راه بمنزلی فرود آمدند در آنجا
دیری را هبری بود و راهب آواز داد که این زمین ماوای شیران و درندگانست بر حذر باشید ابولهب گفت امشب یاری کنید ای گروه قریش
که من میترسم از خود چه محمد مرا دعای بد کرده پس ایشان همه بارها را جمع کرده بر بالای آن جای عتبه را ترتیب دادند و بر گرد آن
بخفتند و شتران را بر حوالی آن بخوابانیدند چون پاسی از شب گذشت شیری پیدا شد و از شتران بگذشت و قدم بر سر آنها نهاد
و یک یک را بو میکرد تا بر بالای آن بارها برآمد و عتبه را بدید نزد آن آل عتبه آواز داد که قتیل محمد یعنی دعای محمد مرا کشت پس علی الفور

آن شیر سر او را بکند و همه اعضای او را پاره پاره کرد و بعضی از آنرا بخورد و باز گشته فرو نشست و هیچکس نرسانید و گویند ازینجهت که پیغمبر مامور شد
که همه ابواب که درهای خانها بود را که در مسجد گشوده اند مسدود سازند کرده بر آن اقدام نمودند و جماعتی بعلت قرابت مانند عباس و حمزه درین
باب تعلل میکردند که این خطاب با ما نخواهد بود اول کسی که قبول قبول کرد حضرت شاه ولایت امیر المؤمنین علیه السلام و فاطمه علیها السلام بود حضرت رسالت
بحضرت فاطمه گفت ای جان پدر این خطاب با شما نیست چه تو و علی از منید و من از شما اگر در خانه شما مسدود شود همانست که در خانه من
شود پس از آنجا بگذشت و بدر خانه عباس و حمزه آمد ایشان گفتند یا رسول الله ما را چه میفرمایی گفت خدای میفرماید که سد ابواب از مسجد کنید
این مقدار رخصت بده که روزنه در آن بگذاریم تا در آن بنشینیم فرمود که رخصت نیست پس همه مسدود شد مگر در خانه حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
پس حضرت رسالت بنا هم بر بالای منبر بر آمد و در جواب آنانی که زبان اعتراض گشوده بودند و میگفتند چرا علی را تخصیص کردی در خانه
او را گشاده گذاشتی فرمود بخدا قسم که من در خانه شما را مسدود نساختم و در خانه علی را نگشودم بلکه حق تعالی درهای شما را ببست و در حجره حضرت امیر را
بگشود ● و مسلم و بخاری از ابن مسعود نقل کرده که پیغمبر جبرئیل را در افق اعلی مشاهده نمود با ششصد جناح و با هر جناحی افق را از مشرق تا مغرب
فرو گرفته بود بیهوش شد و بعد از آن قوت او را بصورت بشر یافت که نزد یکی از ایشان نشسته بود دستی بر سینه مبارکش و دست دیگر بر کتفش
عَلَّمَهُ شَدِیدُ الْقُوَی آموزانید پیغمبر را علم وحی فرود آورد با وی فرشته که سخت است قوتهای او مراد جبرئیل است و از شدت قوت او
که شهرستان قوم لوط را از زمین بر کنده با جنبه فرو گرفت و چندان به آسمان نزدیک گردانید که آواز سگان آن بلدان را ساکنان آسمان
شنیدند و بعد از آن آنرا بر زمین منقلب گردانید و قوم ثمود را بیک صیحه هلاک گردانید و نیز بجهت شدت قوت او است که هبوط و
او بر انبیاء سریعتر بود از چشم بر هم زدن و مرویست که او در ارض مقدس ابلیس را دید که با عیسی علیه السلام سخن میگفت بال خود را حرکت داد
پس زد با آن حرکت مبتلا شده بود او را باقصای جبل هند انداخت ● مرویست که هیچ پیغمبر او را ندیده بود بصورت اصلی الا پیغمبر ما
که او را دو نوبت بصورت اصلیش مشاهده نمود نوبت اول در زمین از جانب مشرق و نوبت دوم در آسمان در شب معراج نزد

سدرة المنتهی و بر استقامت و ثبات اصلی قرار گرفت تا اراده حضرت رسالت علیه السلام بود و از آنکه او را ببیند بصورتی که با آن مخلوق بود پس او خود را
در نوبت اول بآن صورت با آنحضرت نمود در حالتی که بکنار بلند تر بود و آن افق بهایست نزدیک مطلع آفتاب که البته باقی مغرب است
چنانکه در علم هیات مقرر شده ● از ابن عباس مرویست که مراد از قلب عقل است و تسمیه آن بقلب بجهت آنست که دل محل عقل و علم
و فهم و ذکر است ● از شیخ منقولست که کسی که بمواعظ قرآنی متعظ است که دل او همیشه با خدای باشد و طرفة العین از او غافل نباشد
اذا القی السمع و هو شهید یا کسی که القا کند یعنی فرادارد گوش خود را بمواعظ قرآنی و نصایح فرقانی در طریق اعتبار آنکه
بشنود و هو شهید و او حاضر باشد به همین خود یعنی دلش بذکر و فکر آنچه میشنود مشغول باشد تا فهم معانی آن کند زیرا که استماع چیزی
که ذهن او حاضر نباشد در حکم غایب است و استماع او بمنزله عدم ترتب فایده محققان گفته اند که القای سمع بوقت شنیدن قرآن
باید که گویا از پیغمبر میشنود پس در فهم ترقی نماید و چنان داند که از جبرئیل استماع میکند بعد از آن مرتبه ازین بلند تر رود و چنان
پندارد که از خدا میشنود ● از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام مرویست که تکرار قرآن مینمودم تا آن وقت که از متکلم آن مستقیم شنیدم ●
و کمیع که یکی از راویان اهل سنت است روایت کرده که روزی دو شتر بصورت در غایت زیبایی برسم هدیه بحضرت رسالت علیه السلام آوردند
آنحضرت با اصحاب خود گفت از شما کیست که دو رکعت نماز بگذارد بر وجهی که دل او در آن نماز اصلا مشغول بامور دنیا نشود تا من یکی ازین
دو ناقه را باو دهم پس شاه اولیا علی مرتضی علیه السلام برخواست و بنماز مشغول شد و بعد از فراغ جبرئیل علیه السلام آمد که حق تعالی میفرماید که یکی ازین
بعلی ده چنانکه وعده کرده حضرت فرمود که حضرت امیر را در تشهد بخاطر رسید که از آن دو شتر هر کدام بهتر و فربه تر باشد آنرا میخواهم
که پیغمبر بمن دهد و این یا مرتبست متعلق بدنیا و این فکر منافی شرط نیست جبرئیل علیه السلام فرمود یا محمد فکر علی امریست متعلق بامور آخرت
زیرا که مقصود ازین فکر آن بود که آن شتر را فی سبیل الله تصدق نماید و هیچ شکی نیست که آنچه در راه خدا تصدق کنند اکمل
آن موجب ثواب تمام و انفع آن موجب عام است که لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون پس حضرت بعد از استماع این کلام هر دو شتر را بعلی علیه السلام بخشید

**فصل در بیان حقوق مردگان بر زندگان** بدانکه چون بر کسی آثار موت ظاهر شود اول کسی که باید به احوال او بپردازد
آن شخص خود است که سفر ابدی آخرت در پیش دارد و زاد و توشهٔ آن سفر را او تهیه نماید پس اول چیزی که او را لازم است اقرار
بگناهان و اعتراف بتقصیر و ندامت از گذشته‌ها و توبهٔ کامل کردن است و تضرع و زاری بجناب مقدس ایزدی کردن که از گناهان گذشتهٔ
او درگذرد و در احوال و اموالی که در پیش دارد او را بخود و دیگران نگذارد پس متوجه وصیت شود و حقوق خدا و خلق آنچه در
ذمهٔ او باشد ادا کند و به دیگران نگذارد که بعد از مردن اختیار از دستش بدر رود و بحسرت در اموال خود نگرد و شیاطین جن و انس که بسیار
کنند او را و وارثان او را مانع شوند که ذمهٔ او را بری سازند و او را چاره نباشد و گوید که برگردانید مرا تا آنچه از اعمال بد
خواهم در مال خود بکنم و از او نشنوند و حسرت و ندامت سود نبخشد پس بقدر ثلث مال خود از برای خویشان و تصدقات و خیرات
و آنچه مناسب حال خود داند وصیت کند که زیاده از ثلث اختیار ندارد پس ابرای ذمه از برادران خود بطلبد و هر که را غیبت کرده باشد
یا اهانت یا آزاری باو رسانیده باشد اگر حاضر باشد از ایشان التماس کند که او را حلال کنند و اگر حاضر نباشد از برادران مؤمن
التماس کند که برای او ابرای ذمه بخواهند پس امور اطفال و عیال خود را بعد از توکل بر جناب مقدس الهی بامینی بگذارد و وصی
صغیر خود تعیین نماید پس کفن خود را مهیا کند و از شهادتین و عقاید حقه و ادعیه و آیات آنچه در کتب مذکور است و در این
رساله گنجایش ذکر آنها ندارد به تربت حضرت امام حسین ع بفرماید که بنویسند و این در صورتیست که بیشتر غافل شده باشد و کفن
مهیا نکرده باشد و اگر نه مؤمن میباید که همیشه کفنش مهیا باشد و نزد او حاضر باشد چنانچه از حضرت صادق ع منقولست که هر که
کفنش با او باشد در خانه‌اش او را از غافلان ننویسند و هرگاه که نظر کند بآن کفن ثواب یابد و باید که بعد از آن دیگر در فکر
دفن زندگی و مال نباشد و متوجه جناب مقدس ایزدی شود و یاد او باشد و تفکر کند که این امور فانی بکار او نمی‌آید و بغیر لطف و رحمت
پروردگار در دنیا و آخرت چیزی بفریاد او نمی‌رسد و بداند که چون توکل بر حق تعالی کند امور بازماندگان او بحسن وجه

صورت خواهد یافت و بداند که اگر خود باقی بماند بدون مشیت الهی نفعی بایشان نمی‌تواند رسانید و ضرری از
ایشان دفع نمی‌تواند کرد و آن خداوندی که ایشان را آفریده است از او به ایشان مهربان‌تر است و باید که در حال
در مقام رجا و امید باشد و از رحمت الهی بسیار امیدوار باشد و از شفاعت رسول خدا ص و حضرات ائمهٔ معصومین ع امید عظیم
داشته باشد و منتظر قدوم شریف ایشان باشد و بداند که همگی در آن وقت حاضر اند و شیعیان خود را بشارت می‌دهند و ملک
موت را سفارش ایشان می‌کنند و به سند معتبر از حضرت رسول ص منقولست که هر که در وقت مرگ وصیت نیکو نکند علامت نقصان
عقل و مروت اوست گفتند یا رسول الله چگونه وصیت کند فرمود که چون نزدیک وفات او شود و مردم نزد او جمع شوند
بگوید اللهم فاطر السموات والارض عالم الغیب والشهادة الرحمن الرحیم انی اعهد الیک انی اشهد
ان لا اله الا انت وحدک لا شریک لک وان محمدا ص عبدک ورسولک وان الساعة آتیة لا ریب فیها
وانک تبعث من فی القبور وان الحساب حق وان الجنة حق وما وعد الله فیها من النعیم من المأکل والمشارب والنکاح
حق وان النار حق وان الایمان حق وان الدین کما وصفت وان الاسلام کما شرعت وان القول کما قلت وان القرآن
کما انزلت وانک انت الله الحق المبین وانی اعهد الیک فی دار الدنیا انی رضیت بک ربا وبالاسلام دینا وبمحمد ص نبیا
وبعلی اماما وبالقرآن کتابا وان اهل بیت نبیک علیه وعلیهم السلام ائمتی اللهم انت ثقتی عند شدتی ورجائی عند کربتی وعدتی
عند الامور التی تنزل بی وانت ولیی فی نعمتی والهی واله آبائی صل علی محمد وآله ولا تکلنی الی نفسی طرفة عین ابدا وآنس فی قبری
وحشتی واجعل لی عندک عهدا یوم القاک منشورا پس حضرت رسول ص فرمود که این عهد و پیمان میت است با خدا
در روزی که میخواهد که وصیت کند و وصیت لازم و واجب است بر هر مسلمانی پس حضرت صادق ع بعد از نقل این حدیث فرمود
که تصدیق این سخن در سورهٔ مریم است که حق تعالی میفرماید که لا یملکون الشفاعة الا من اتخذ عند الرحمن عهدا یعنی در قیامت
مالک شفاعت نیستند مگر کسی که گرفته باشد نزد پروردگار بخشنده عهدی و این آن عهد است و حضرت رسول ص بحضرت

امیرالمؤمنین ع وصیت فرمود که این وصیت را تو یاد گیر و به یاد اهل بیت خود و شیعیان خود بده چنانچه جبرئیل تعلیم فرمود
و اگر صحیفه خود را پیشتر درست نکرده باشد چون از مومنان را خاطر کند و بر اعتقادات خود ایشان را گواه بگیرد باین نحو که
بگوید بسم الله الرحمن الرحیم اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له وان محمدا عبده ورسوله وان الجنة حق وان النار حق
وان الساعة آتیة لا ریب فیها وان الله یبعث من فی القبور پس بنویسید بر پارچه کاغذی بسم الله الرحمن الرحیم شهد الشهود
المسمون فی هذه الکتاب ان اخاهم فی الله عز وجل فلان بن فلان و نام خود را بنویسد اشهدهم واستودعهم واقر عندهم انه
یشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له وان محمدا ص عبده ورسوله وانه مقر بجمیع الانبیاء والرسل علیهم السلم
وان علیا ولی الله وامامه وان الائمة من ولده ائمته وان اولهم الحسن والحسین وعلی بن الحسین ومحمد بن علی وجعفر بن
محمد وموسی بن جعفر وعلی بن موسی ومحمد بن علی وعلی بن محمد والحسن بن علی والقائم الحجة علیهم السلم وان الجنة حق وان النار
حق وان الساعة آتیة لا ریب فیها وان الله یبعث من فی القبور وان محمدا ص رسوله جاء بالحق وان علیا ولی الله والخلیفة
من بعد رسول الله ص ومستخلفه فی امته مودیا لامر ربه تبارک وتعالی وان فاطمة بنت رسول الله وابنیها الحسن والحسین
ابنا رسول الله ص وسبطاه واماما الهدی وقائدا الرحمة وان علیا ومحمدا وجعفرا وموسی وعلیا ومحمدا وعلیا وحسنا والحجة القائم
والحجة علیهم السلم ائمة وقادة ودعاة الی الله عز وجل وحجة علی عباده پس بگوید بگواهان که نام ایشان را بگوید در آن صحیفه نوشته
خواهد شد یا فلان ویا فلان اثبتوا لی هذه الشهادة عندکم حتی تلقونی بها عند الحوض پس گواهان بگویند یا فلان نستودعک
الله والشهادة والاقرار والاخاء موعوده عند رسول الله ص ونقرأ علیک السلم ورحمة الله وبرکاته پس صحیفه را به پیچند و مهر
کنند به مهر آن شخص خود و گواهان و از جانب راست میت با جریده بگذارند و از حضرت ع منقولست که بر سر شخصی
از انصار در وقت جان کندن حاضر شدند و از او پرسیدند که خود را چون می یابی گفت امید از رحمت الهی دارم و از گناه
خود می ترسم فرمود که این دو حالت در این وقت در دل کسی جمع نمی شود مگر آنکه خدا امیدش را به او دهد و از آنچه می ترسد

از آن ایمن می گرداند و در حدیث دیگر منقولست که حضرت رسول ص حاضر شدند بر سر شخصی که در حال احتضار بود فرمودند که بگو اللهم
اغفر لی الکثیر من معاصیک واقبل منی الیسیر من طاعتک واما آنچه متعلق به خویشان و برادران مومن است باید که او را
در چنین حالی تنها نگذارند و نزد او قرآن و دعا بخوانند و سوره یس والصافات نزد او بخوانند و اعتقادات به وحدانیت خدا و رسالت حضرت
رسول ص و امامت ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین و سایر اعتقادات حق را از بهشت و دوزخ و صفات کمالیه الهی
و تنزیه خدا از نقایص مکرر بگویند که او بگوید و اگر نتواند گفت برای او بخوانند و دعای عدیله را برای او بخوانند و هیچ یک اگر عربی نداند
برای او تلقین کنند و پاهایش را بسوی قبله کنند و در آن وقت حایض و جنب نزد او نیایند که ملائکه از ایشان نفرت می کنند و اگر کسی
دیگر حاضر نباشد برای اضطرار نزد او بنشیند و چون نزدیک شود که جانش بیرون رود آنها بیرون روند و در احادیث معتبره وارد شده است
که اگر جان کندن بر او دشوار شود او را به برند به آن جایی که همیشه نماز می کرده است یا بر روی جانمازی که بر آن نماز میکرده است او را
بخوابانند لیکن اگر امید شفا هست نشاید و اگر نه جانش به آسانی بیرون می آید و در حدیث معتبر منقولست که حضرت رسول ص
داخل شدند بر شخصی از فرزندان عبدالمطلب ع و او در حال احتضار بود فرمودند که پای او را بسوی قبله کنند تا ملائکه به او رو آورند
و در رحمت الهی متوجه او گردد و از حضرت امام رضا ع منقولست که چون بیمار در حال احتضار است دست بر او مگذارید و اگر دست زنند
مانع شود بیندید چنانچه جاهلان می کنند و نزد او قرآن بخوانید و یاد خدا بکنید و صلوات بر رسول و آل او بفرستید و در حدیث
دیگر منقولست که فرزندی از حضرت امام جعفر صادق ع در حال احتضار بود و حضرت امام محمد باقر ع در کنار رخت نشسته بود هرگاه
کسی نزدیک او می رفت منع می کردند و میفرمودند که دست بر او مگذارید که او در این حال در نهایت ناتوانیست و هر که دست بر او
می گذارد چنانست که او را کشته است و در حدیث معتبر از حضرت رسول ص منقولست که تلقین کنید مرده کان خود را که لا اله الا الله
بگویند که هر که آخر سخنش لا اله الا الله باشد داخل بهشت شود و در حدیث دیگر فرمود که لا اله الا الله تلقین ایشان بکنید که گناهان را
در هم می شکند و در حدیث صحیح از حضرت امام محمد باقر ع منقولست که هر گاه کسی را در وقت جان کندن بیابید این کلمات

فرج را تلقین کنید که او بگوید لا اله الا الله الحلیم الکریم لا اله الا الله العلی العظیم سبحان الله رب السموات السبع ورب الارضین السبع
ورب ما فیهن وما بینهن ورب العرش العظیم والحمد لله رب العالمین و در حدیث دیگر منقولست که هرگاه از اهل خانه
حضرت امیرالمومنین ع محتضر می شد حضرت کلمات فرج را تلقین ایشان میفرمود که بخوانند چون میخواندند میفرمود که برو که دیگر بر تو باکی
نیست و در حدیث حسن دیگر منقولست که حضرت رسول ص به نزد شخصی از بنی هاشم حاضر شدند در حال جان کندن و فرمودند که این کلمات را
بخوان چون خواند گفتند الحمد لله که خدا او را از آتش جهنم نجات داد و در حدیث معتبر دیگر از حضرت صادق ع منقولست که هیچ کس نیست
مگر آنکه شیطان جمعی از شیاطین را موکل می گرداند برای او در وقت مردن که او را به شک اندازد و در دین خود تا جانش مفارقت
کند و اگر کسی مومن کامل باشد نمی توانند او را به شک اندازند پس در آن حال تلقین ایشان بکنید کلمات فرج و شهادتین و اقرار به ائمه علیهم السلم
یک یک را تا از سخن گفتن باز ماند و در حدیث دیگر فرمود که اگر بت پرستی در وقت مردن اقرار به امامت ائمه ع یک یک را تا از
سخن گفتن باز ماند و در حدیث دیگر فرمود که اگر بت پرستی در وقت مردن اقرار به امامت ائمه ع بکند و دین تشیع را اعتقاد کند
آتش جهنم به هیچ عضو او نرسد و در حدیث دیگر فرمود که شخصی را مرگ در رسید و حضرت رسول ص نزد او حاضر شدند با جمعی از
صحابه و او بیهوش بود پس حضرت فرمودند که ای ملک موت دست از او بردار تا از او سوال کنم پس آن شخص بهوش آمد حضرت فرمود
که بگو چه چیز می بینی گفت سفیدی بسیار و سیاهی بسیار می بینم فرمود که کدام یک به تو نزدیکتر است گفت سیاهی فرمود که بگو اللهم اغفر
لی الکثیر من معاصیک واقبل منی الیسیر من طاعتک پس آن شخص بیهوش شد باز به ملک موت فرمود که دست از او بردار پس به هوش
آمد حضرت فرمود که چه چیز می بینی گفت سفیدی بسیار و سیاهی بسیار می بینم گفت که کدام یک به تو نزدیکتر است گفت سفیدی
حضرت فرمود که او را آمرزیدند پس حضرت صادق ع فرمود که نزد هر که حاضر شوید در این حال بگوئید که این دعا را بخواند و در حدیث
دیگر منقولست که حضرت رسول ص نزد جوانی حاضر شدند در وقت مردن به او گفتند بگو لا اله الا الله زبانش بند شده بود و نتوانست
گفت حضرت پرسیدند از زنی که بر بالینش نشسته بود که این مادر دارد گفت منم مادر او فرمود که از او خوشنودی یا او
غضبناکی

غضبناکی گفت شش سالست که با او سخن نگفته ام فرمود که از او راضی شو گفت راضی شدم پس حضرت به آن جوان گفت که بگو لا اله الا الله
زبانش گشوده شده بود پس حضرت از او پرسیدند که چه چیز می بینی گفت مرد سیاه بد رویی بد بویی جامه چرکینی را می بینم که نزدیک من نشسته
و گلوی مرا گرفته بود حضرت فرمود که بگو یا من یقبل الیسیر ویعفو عن الکثیر اقبل منی الیسیر واعف عنی الکثیر انک انت الغفور الرحیم
چون آن جوان این دعا را خواند حضرت فرمود که چه چیز می بینی گفت مرد سفید رویی خوش رویی خوش بویی خوش جامه را می بینم که نزدیک
من نشسته و آن مرد سیاه می رود فرمود که بار دیگر این دعا بخوان چون خواند فرمود که چه چیز می بینی گفت آن سیاه را نمی بینم و سفید را می بینم
که نزدیک من نشسته این را گفت و فوت شد پس چون فوت شود سنت است که دهانش را بر هم گذارند و چشمهایش را بر هم بندند و
بر هم گذارند و دستهایش را بر پهلوهایش بکشند و پاهایش را بکشند و قرآن نزد او بخوانند و در دیر بر دارند و از حضرت صادق ع
منقولست که سزاوار آنست که برادران مومن را خبر کنند به مردن او تا به جنازه او حاضر شوند و بر او نماز کنند و از برای او استغفار کنند
و میت ثواب ببرد و ایشان ثواب ببرند و در حدیث حسن از حضرت صادق ع منقولست که چون مومن را به قبر می گذارند
ندا می کنند او را که اول عطایی که ترا دادیم بهشت است و اول عطایی که داده ایم آنها را که با جنازه تو آمده بودند آمرزش گناهان است
و در حدیث دیگر فرمود که اول تحفه که به مومن می دهند در قبر آنست که می آمرزند هر کس را که همراه جنازه او بوده است و در حدیث
دیگر فرمود که هر که همراهی جنازه مومنی بکند تا او را دفن کنند حق تعالی در قیامت هفتاد ملک برای او بگمارد که همراهی او کنند و استغفار از برای
او کنند از قبر تا به موقف حساب و فرمود که هر که یک طرف جنازه را بگیرد بیست و پنج گناه کبیره اش آمرزیده شود و اگر چهار طرف را بگیرد
از گناهان بیرون آید و بهتر آنست که اول دست راست میت را که جانب چپ جنازه است بر دوش راست خود بردارد و بعد پای
راست میت بر دوش راست بردارد پس پای چپ میت را بر دوش چپ بردارد پس دست چپ میت را بر دوش چپ بردارد
پس چون خواهد که دیگر تربیع کند از پیش روی جنازه نگردد بلکه از جانب پشت جنازه برگردد و باز بهمان ترتیب بگیرد و بهتر آنست

کرنیست جنازه یا پهلوهای جنازه راه رود و پیش جنازه نرود و ظاهر احادیث آنست که اگر جنازه مومن باشد پیش آن راه رفتن خوب
و در جنازه مخالف مذهب پیش او نباید رفت زیرا که ملایکه او را استقبال به عذاب می‌کنند و با جنازه سوار رفتن مکروه است و از حضرت
رسول صلعم منقولست که هر که جنازه را ببیند و این دعا را بخواند هیچ ملکی در آسمان نماند مگر آنکه گریند از برای ترحم بر آواز او الله اکبر
هذا ما وعدنا الله ورسوله وصدق الله ورسوله اللهم زدنا ایمانا وتسلیما الحمد لله الذی تعزز بالقدرة وقهر
العباد بالموت و از حضرت رسول صلعم منقولست که هر که تشییع جنازه بکند بهر قدمی که بردارد صد هزار حسنه برای او نوشته شود و صد هزار
گناه از او محو شود و صد هزار درجه برای او بلند شود و اگر بر جنازه اش نماز کند حق تعالی بعد از فوت او صد هزار ملک را بفرستد که بر جنازه
او نماز کنند و از برای او استغفار کنند تا دفن کرده شود و اگر بماند تا وقت دفن همان صد هزار ملک را حق تعالی مقرر فرماید که از برای
او استغفار کنند تا از قبر بیرون آید در قیامت و در حدیث معتبر از حضرت امام محمد باقر منقولست که هر مومنی که مومنی را غسل دهد و حمل
او را از پهلو به پهلوی دیگر گرداند و این دعا بخواند از گناهان یکساله او آمرزیده شود مگر گناهان کبیره اللهم ان هذا بدن عبدک المومن وقد اخرجت
روحه منه وفرقت بینهما فعفوک عفوک و در حدیث دیگر فرمود که هر که میتی را غسل بدهد و آنچه از عیبهای آن میت برو اظهار شود
بکسی نقل نکند گناهانش آمرزیده شود و در حدیث دیگر فرمود که حضرت موسی از پروردگار خود پرسید که چه ثواب دارد کسی که میتی را غسل
بدهد وحی آمد که او رسید که چه ثواب دارد کسی که میتی را غسل بدهد وحی رسید که او را از گناهان میشویم مانند روزی که از مادر متولد شده
بوده است و در حدیث حسن از حضرت صادق منقولست که هر مومنی که مومنی را غسل دهد و در وقت غسل دادن مکرر بگوید رب عفوک عفوک
عفوک خدا او را بیامرزد و در فقه الرضا مذکور است که در وقت کفن کردن دست بر سینه اش بمالاند و بگوید اللهم انی مسکت حب محمد و آله
صلوات الله علیهم فی بطنه فاسلک به سبیل رحمتک و در حدیث معتبر از حضرت امام محمد باقر منقولست که هر که کفن کند مومنی را چنانست
که ضامن کسوتش او شده باشد تا روز قیامت و هر که بکند از برای مومنی قبری چنان باشد که او را در خانه موافق جا داده باشد تا روز قیامت
و از حضرت رسول صلعم منقولست که هر که بر جنازه نماز کند … گناهان گذشته اش آمرزیده شود پس

---

نستعین و ایاه نسال التوفیق قال الفقیر عباد الله … علی بن عیسی اثابه الله برحمته لا ریب ان هذه الحوادث فیها بالحیل العقل
وفیها ما یحیله المنجمون ولهذا اعتذر الشیخ المفید رحمه الله فی آخر ایراده لما اورده انه اذا صحت طرقات نقلها وکانت منقولة عن
النبی او الامام علیهما السلام فحقها ان یتلقی بالقبول لانها معجزات والمعجزات خوارق للعادات کانفلاق البحر وانقلاب العصا والله اعلم
فایدة فی الیتیم قال الصادق ع اذا بکی الیتیم اهتز له العرش فیقول الله عز وجل من هذا الذی ابکی عبدی الذی سلبته ابویه فی صغره فوعزتی وجلالی
وارتفاعی فی مکانی لا یسکته عبد مومن الا وجبت له الجنة فایدة فی نقل عظام یوسف علیه السلام قال الصادق ع ان الله تبارک وتعالی اوحی
الی موسی ع ان اخرج عظام یوسف علیه السلام من مصر ووعده طلوع القمر فابطاء القمر علیه فسال عمن یعلم موضعه فقیل له ههنا عجوز
تعلم علمه فبعث الیها فاتی بعجوز مقعدة عمیاء فقال اتعرفین قبر یوسف قالت نعم قال فاخبرینی بموضعه قالت لا افعل حتی تعطینی خصالا
تطلق رجلی وتعید الی بصری وترد الی شبابی وتجعلنی معک فی الجنة فکبر ذلک علی موسی ع فاوحی الله عز وجل انما تعطی علی فاعطها ما سالت
ففعل فدلته علی قبر یوسف ع فاستخرجه من شاطی النیل فی صندوق مرمر فلما اخرجه طلع القمر فحمله الی الشام فلذلک یحمل اهل الکتاب
موتاهم الی الشام وهو یوسف بن یعقوب ع الذی ذکره الله عز وجل فی القرآن غیره فایدة فی شیعة علی علیه السلام منقول من کتاب بشارة
المصطفی لشیعة المرتضی صلوات الله علیهما بحذف الاسناد قال دخل رسول الله صلعم علی علی ع مسرورا مستبشرا فسلم علیه فرد ع وقال یا رسول الله ما رایتک اقبلت
علی مثل هذا الیوم فقال حبیبی جئتک ابشرک اعلم ان فی هذه الساعة نزل علی جبرئیل وقال الحق یقرئک السلام ویقول بشر علیا ان شیعته
الطایع والعاصی من اهل الجنة فلما سمع مقالته خر ساجدا ورفع یدیه الی السماء ثم قال اشهد الله علی انی قد وهبت لشیعتی نصف حسناتی
فقالت فاطمة علیها السلام اشهد علی یا رب انی قد وهبت لشیعة علی علیه السلام نصف حسناتی فقال الحسن علیه السلام مثلها وقال الحسین
کذلک وقال النبی صلعم ما انتم باکرم منی اشهد علی یا رب انی قد وهبت لشیعة علی نصف حسناتی فقال الله ذلک وقال الله عز وجل ما انتم
باکرم منی انی قد غفرت لشیعة علی ومحبیه ذنوبهم جمیعا والدلیل علی ذلک قوله تعالی ان الله یغفر الذنوب جمیعا فایدة ومن کتاب تقویم القبلة

---

لابی العباس احمد بن احمد المعروف بابن القاضی الطبری اذا اردت معرفة ساعات النهار فخذ عودا طوله اثنی عشر اصبعا وانصبه علی موضع
مستو بارز للشمس نصبا معتدلا ثم انظر کم تجد طول ظله من اصبع وزد علی ما وجدت من ذلک اثنی عشر اصبعا علی طول العود ابدا ثم
القی من الجملة ظل الزوال فی ذلک الیوم ثم انظر الی کمیة الباقی بعد الالقاء فاقسم علیه اثنین وسبعین فما خرج بالقسمة فهو الساعات
التی ذهبت من النهار ان کان اعتبارک قبل الزوال وان اعتبرت ذلک بعد الزوال فهو الذی بقی من ساعات النهار مثاله لو وجدت
طول الظل اعتبارک قبل الزوال ظل العود فی اول النهار عشر اصابع مثلا وزید علیه اثنی عشر اصبعا علی وفق ما ذکر وصارت الجملة اثنین وعشرین
اصبعا ثم القیت من الجملة مثل ظل الزوال فی ذلک الیوم وذلک اصبعان مثلا مثل سدس العود فبقی منها بعد الالقاء وذلک عشرین اصبعا ثم قسمت
اثنین وسبعین علی العشرین فخرج بالقسمة ثلثة وثلثة اخماس وقد ذهب من النهار ثلث ساعات وثلث اخماس ساعة وقد نظم بعضهم فقال
نظم فان اردت ما مضی وما بقی من النهار بالحساب الاوفق فاعمد الی عود کقدر الشبر فانصبه نصبا مستوی بالبصر ثم ارصد الظل
الی ما ینتهی بالعود وقدره علی ما ینبغی فاذا انتهی ذلک من التقدیر فزد علیه مثل ظل العود والق منه میل ظل یومکا فان
فی ذلک کمال امرکا وما بقی فاقسم علیه وهنا اثنین مع سبعین حتی تنفیا وافهم اذا قسمت باب المخرج فتلک ساعات
صح للمدرج وهذا ان کان النهار مقبلا فقد یصیر اولا فاولا وهو ان کان النهار مدبرا فقد مضین آخرا فآخرا
فایدة فی الوصیة قال قال رسول الله صلعم لعلی ع یا علی لعن الله ثلثة آکل زاده وحده وراکب الفلاة وحده والنایم فی البیت وحده
یا علی یخوف منهن الجنون التغوط بین القبور والمشی فی خف واحد والرجل ینام وحده فایدة فیمن ولد من الزنا قال ابو عبد الله ع
لولد الزنا علامات احدها بغضنا اهل البیت وثانیها انه یحن الی الحرام الذی خلق منه وثالثها الاستخفاف بالدین ورابعها سوء
المحضر للناس فایدة فی عروج النفس عن موسی الکاظم ع قال من استوی یوماه فهو مغبون ومن آخر یومیه شرهما فهو ملعون ومن لم
یعرف الزیادة فی نفسه فهو الی النقصان ومن کان الی النقصان فالموت خیر له من الحیاة فایدة فی ابی طالب ع عن المفضل بن عمر

---

عن ابی عبد الله عن ابیه عن امیر المومنین ع انه کان ذات یوم جالسا بالرحبة والناس حوله مجتمعین فقام الیه رجل فقال یا امیر المومنین انک بالمکان
الذی انزلکه الله عز وجل وابوک یعذب بالنار فقال مه فض الله فاک والذی بعث محمدا بالحق لو شفع ابی فی کل مذنب علی وجه الارض
لشفعه الله فیهم اابی یعذب بالنار وابنه قسیم النار ثم قال والذی بعث محمدا ان نور ابی طالب یوم القیمة لیطفی انوار الخلق الا
خمسة انوار نور محمد ونوری ونور فاطمة ونور الحسن والحسین ومن ولده من الائمة لان نوره من نورنا الذی خلقه الله تعالی من قبل ان یخلق الله
آدم ع بالفی عام فایدة فی وصف الحسنین علیهم السلم روی ان النبی ص قال فی خطبة ایها الناس الا اخبرکم بخیر الناس جدا وجدة قالوا بلی
یا رسول الله قال الحسن والحسین جدهما رسول الله ص وجدتهما خدیجة بنت خویلد الا اخبرکم بخیر الناس ابا واما قالوا بلی یا رسول الله قال الحسن والحسین
ابوهما علی ابن ابی طالب ع وامهما فاطمة بنت محمد ص الا اخبرکم بخیر الناس عما وعمة قالوا بلی یا رسول الله قال الحسن والحسین عمهما جعفر بن
ابی طالب وعمتهما ام هانی بنت ابی طالب الا اخبرکم بخیر الناس خالا وخالة قالوا بلی یا رسول الله قال الحسن والحسین خالهما القاسم
بن رسول الله وخالتهما زینب بنت رسول الله ص الا ان اباهما فی الجنة وامهما فی الجنة وجدهما فی الجنة وجدتهما فی الجنة وخالهما فی الجنة وخالتهما فی الجنة
وعمهما فی الجنة وعمتهما فی الجنة وهما فی الجنة ومن احبهما فی الجنة ومن احب من احبهما فی الجنة فایدة فی الوصیة قال امیر المومنین ع طلبت القدر
والمنزلة فما وجدت الا بالعلم تعلموا تعظم قدرکم فی الدارین وطلبت الکرامة فما وجدت الا بالتقوی اتقوا لتکرموا وطلبت الغنی فما وجدت
الا بالقناعة علیکم بالقناعة تستغنوا وطلبت الراحة فما وجدت الا بترک مخالطة الناس لقوام عیش الدنیا اترکوا الدنیا ومخالطة الناس ترتاحوا
فی الدارین وتامنوا من العذاب وطلبت السلامة فما وجدت الا بطاعة الله اطیعوا الله تسلموا وطلبت الخضوع فما وجدت الا بقبول الحق
اقبلوا الحق فان قبول الحق یبعد من الکبر وطلبت العیش فما وجدت الا بترک الهوی فاترکوا الهوی یطیب عیشکم وطلبت المدح فما وجدت الا
بالسخاوة کونوا اسخیاء تمدحوا وطلبت نعیم الآخرة فما وجدت الا بهذه الخصال التی ذکرناها فایدة فی القیامة عن ابن مسعود قال
کنت جالسا عند امیر المومنین ع فقال ان فی القیامة لخمسین موقفا کل موقف الف سنة … خروج من قبره حبسوا الف سنة

عراة حفاة جياعاً عطاشاً فمن خرج من قبره مؤمناً بربه مؤمناً بالجنة والنار مؤمناً بالبعث والحساب عند الله عز وجل نجى من الجوع والعطش
قال الله تعالى فتأتون افواجاً من القبور الى الموقف امماً كل امة مع امامهم وقيل جاءه مختلفة ثم معاذاً انه سأل عن رسول الله ص فقال يا معاذ سألت
عن امر عظيم من الامور ثم ارسل عينيه ثم قال يحشر عشرة اصناف من امتي بعضهم على صورة القردة وبعضهم على صورة الخنازير وبعضهم على وجوههم منكوسون
ارجلهم فوق رؤوسهم يسحبون عليها وبعضهم عمياً وبعضهم صماً وبكماً وبعضهم يمضغون السنتهم فهي مدلات على صدورهم يسيل القيح يتعذر بهم اهل
الجمع وبعضهم مقطعة ايديهم وارجلهم وبعضهم مصلبون على جذوع من نار وبعضهم اشد نتناً من الجيفة وبعضهم جيابا سابغة من قطران لاصقة
بجلوده واما الذين على صورة الخنازير فاهل السحت واما المنكسون على وجوههم فاكلة الربا واما العمى فالذين يجورون في الحكم واما الصم والبكم
فالمعجبون باعمالهم واما الذين قطعت ايديهم وارجلهم فهم الذين يؤذون الجيران واما المصلبون على جذوع من نار فهم السعاة بالناس الى السلطان
واما الذين هم اشد نتناً من الجيفة فالذين يتبعون الشهوات واللذات ومنعوا حق الله في اموالهم واما الذين يلبسون الجباب فاهل الكبر والفخر
والخيلاء **فايدة في الادم والحوا** روى محمد بن خالويه في كتاب الال عن علي ابن ابي طالب عليه الصلوة والسلم قال قال رسول الله ص خلق الله تعالى
آدم وحوا يتنزهان في الجنة فقال آدم لحوا ما خلق الله عز وجل خلقاً هو احسن منا فاوحى الله الى جبرئيل ع ايت بعبدي الفردوس الاعلى فلما دخلا الفردوس
نظرا الى نور قد اشرقت الجنان من حسن وجهها فقال آدم حبيبي جبرئيل من هذه الجارية التي قد اشرقت الجنان من حسن وجهها فقال هذه فاطمة بنت محمد
بن من ولدك يكون في آخر الزمان قال فما هذا التاج الذي على راسها قال بعلها علي ابن ابي طالب ع قال فما القرطان اللذان في اذنيها قال ولداها
الحسن والحسين عليهما السلم قال آدم حبيبي جبرئيل اخلقوا قبلي قال هم موجودون في غامض علم الله قبل ان تخلق باربعة الاف سنة **قال** الزجاج
البعل في كلام العرب خمسة اشياء الزوج والصنم قوله تعالى اتدعون بعلاً والبعل اسم امراة [illegible] وبها سميت بعلبك والبعل السماء والعرب يقول
السماء بعل الارض **فايدة في الفاطمة** عليها السلم عن جعفر بن محمد عليهما السلم كان النبي ص لا ينام حتى يضع وجهه بين يدي فاطمة عليها السلم روى عن
ابي عبد الله ع قال تسبيح فاطمة في كل يوم دبر كل صلوة احب الي من صلوة الف ركعة في كل يوم **فايدة في البركة** قال الصادق ع اذا

سمعت الديك فقل سبوح قدوس رب الملائكة والروح سبقت رحمتك غضبك لا اله الا انت سبحانك وبحمدك عملت سوءاً وظلمت نفسي فاغفر لي انه لا يغفر
الذنوب الا انت وقال ع تعلموا من الديك خمس خصال محافظته على اوقات الصلوة والغيرة والسخاء والشجاعة وكثرة الطروقة **فايدة في [illegible]** عليهم
روى ابن بابويه القمي في كتابه باسناده مرفوعاً الى جابر بن عبد الله الانصاري قال سمعت رسول الله ص يقول ان الله عز وجل خلقني وخلق علياً وفاطمة والحسن
والحسين من نور فعصر ذلك النور عصرة فخرج منه شيعتنا فسبحنا فسبحوا وقدسنا فقدسوا وهللنا فهللوا ومجدنا فمجدوا ووحدنا فوحدوا ثم خلق السموات
والارضين وخلق الملائكة فمكثت الملائكة مائة عام لا تعرف تسبيحاً ولا تقديساً فسبحنا فسبحت شيعتنا فسبحت الملائكة وكذلك في البواقي فنحن
الموحدون حيث لا موحد غيرنا وحقيق على الله عز وجل كما اختصنا واختص شيعتنا ان ينزلنا وشيعتنا في اعلى عليين ان الله اصطفانا واصطفى شيعتنا
من قبل ان نكون اجساماً فدعانا فاجبنا فغفر لنا ولشيعتنا من قبل ان نستغفر الله تعالى قلت قد حذفت بعض الفاظ هذا الحديث بقوله وكذلك في
فيه فقدسنا فقدست شيعتنا فقدست الملائكة الى آخرها ونبهت على ذلك لتعلمه **فايدة في علي عليه السلم** عن علي ع قال كنت عند رسول الله ص في مرضه الذي
قبض فيه فكان راسه في حجر العباس وهب عن وجهه فاغمي عليه ثم فتح عينيه فقال يا عباس يا عم رسول الله اقبل وصيتي واضمن ديني وعداتي فقال العباس يا رسول الله
انت اجود من الريح المرسلة وليس في مالي وفاء لدينك وعداتك فقال ذلك ثلثاً والعباس يجيب بما قال اولاً فقال ص اقولها لمن يقبلها ولا يقول مثل مقالتك
يا عباس ثم قال يا علي اقبل وصيتي واضمن ديني وعداتي فقلت نعم بابي انت وامي قال ادنني فاحتضنته فكان راسه في صدري فقال يا علي انت اخي في الدنيا
والاخرة ووصيي وخليفتي في اهلي قال يا بلال هلم سيفي ودرعي وبغلتي وسرجها ولجامها ومنطقتي [illegible] فجاء بلال بهذه الاشياء فوقف البغلة
بين يدي رسول الله ص قال يا علي قم فاقبض قال فقمت وقام العباس فجلس في مكاني وقبضت ذلك فقال انطلق الى منزلك فانطلقت ثم جئت
بين يدي رسول الله ص واذا به قائماً فنظر الى يده ثم الى خاتمه فنزعه ثم دفعه الي فقال يا علي هذا لك في الدنيا والاخرة والبيت غاص من بني هاشم والمسلمين فقال
يا بني هاشم يا معشر المسلمين لا تخالفوا علياً فتضلوا ولا تحسدوه فتكفروا **فايدة في العمر** ان عمر امر برجم امراة ولدت لستة اشهر فنبهه علي ع
بقوله تعالى وحمله وفصاله ثلثون شهراً مع قوله والوالدات يرضعن اولادهن حولين كاملين لمن اراد ان يتم الرضاعة فالحمل ستة اشهر فقال عمر لولا علي لهلك عمر

وروي ان امراة اقرت بالزنا وكانت حاملاً فامر عمر برجمها فقال علي ع ان كان لك سلطان عليها فما سلطانك على ما في بطنها فترك عمر رجمها وقال
لولا علي لهلك عمر فان قيل لعل عمر رجمها من غير تفحص عن حالها فظن انها ليست حاملاً فلما نبهه علي ع ترك رجمها قلت هذا يقتضي ان عمر كان يتجاسر
في سفك الدماء وهذا اشر من الاول **فايدة في العلم** عن علي ع ان الدنيا كلها جهل الا مواضع العلم والعلم كله حجة الا ما عمل به والعمل كله رياء الا ما كان
مخلصاً والاخلاص على خطر حتى ينظر العبد بما يختم له **فايدة في المعصية** قال خرج ابو حنيفة ذات يوم من عند الصادق عليه السلم فاستقبله موسى عليه السلم
فقال يا غلام ممن المعصية قال لا تخلو من ثلث اما ان يكون من الله عز وجل وليست منه فلا ينبغي للكريم ان يعذب عبده بما لا يكتسبه واما ان يكون
من الله عز وجل ومن العبد فلا ينبغي للشريك القوي ان يظلم الشريك الضعيف واما ان يكون من العبد وهي منه فان عاقبه الله فبذنبه
وان عفا عنه فبكرمه وجوده **فايدة في اليتيم** قال رسول الله ص لعلي ابن ابي طالب عليه الصلوة والسلم يا علي من مسح يده على راس يتيم ترحماً له اعطاه الله
بكل شعرة نوراً يوم القيمة [illegible] **فايدة في القيمة** عن علي ابن موسى الرضا عليهما السلام باسناده عن النبي ص قال اذا كان
يوم القيمة لا تزول قدما عبد حتى يسأل عن اربعة اشياء عن عمره فيما افناه وعن شبابه فيما ابلاه وعن ماله من اين اكتسبه وفيما انفقه
وعن حبنا اهل البيت وان فاطمة صلوات الله عليها قالت لابيها يا ابت اخبرني كيف يكون الناس يوم القيمة قال يا فاطمة يشغلون فلا ينظر احد الى احد ولا
والد الى ولده ولا ولد الى امه قالت هل يكون عليهم اكفان اذا خرجوا من القبور قال يا فاطمة تبلى الاكفان وتبقى الابدان وتستر عورة المؤمنين
وتبدو عورة الكافرين قالت يا ابت وما يستر المؤمنين قال نور يتلالا لا يبصرون اجسادهم من النور قالت يا ابت فاين القاك يوم القيمة
يوم القيمة قال انظري عند الميزان وانا انادي رب ارجح من شهد ان لا اله الا الله وانظري عند الدواوين اذا نشرت الصحف وانا انادي رب
حاسب امتي حساباً يسيراً وانظري عند مقام الشفاعة على جسر جهنم كل انسان يشتغل بنفسه وانا مشتغل بامتي انادي رب سلم امتي والنبيون
[illegible] كل خلق الا من اشرك بالله فانه لا [illegible] الى النار **فايدة في الوصية** عن الحسن بن علي ع انه قال لا ادب لمن لا عقل له
ولا شرف لمن لا همة له ولا حياء لمن لا دين له ورأس العقل معاشرة الناس بالجميل وبالعقل تدرك الداران جميعاً وقال ع هلاك الناس في ثلث
الكبر

الكبر والحرص والحسد فالكبر هلاك الدين وبه لعن ابليس والحرص عدو النفس وبه اخرج آدم ع من الجنة والحسد رائد السوء ومنه قتل
قابيل هابيل **فايدة في اسماء الفاطمة الزهراء ع** روي عن ابي عبد الله ع تسعة اسماء عند الله عز وجل فاطمة والصديقة والمباركة
والطاهرة والزكية والرضية والمرضية والمحدثة والزهراء قال سميت فاطمة لانها فطمت من الشر ولولا علي ع ما كان لها
كفو في الارض **فايدة في علي ع** روي ان معاوية سأل خالد بن معمر ما احببت علياً قال على ثلث خصال على حلمه اذا غضب وعلى
صدقه اذا قال وعلى عدله اذا ولي **فايدة في اتيان ملك الموت الى موسى ع** من امالي حدثنا احمد بن الحسن القطان قال حدثنا الحسن بن
علي السكري قال حدثنا محمد بن زكريا البصري قال حدثنا جعفر بن عمارة عن ابيه قال قلت للصادق جعفر بن محمد ع اخبرني عن وفاة موسى ابن
عمران ع فقال ع انه لما اتاه اجله واستوفى مدته وانقطع اكله اتاه ملك الموت ع فقال له السلام عليك يا كليم الله فقال موسى وعليك
السلام من انت فقال انا ملك الموت قال ما الذي جاء بك قال جئت لاقبض روحك فقال له موسى ع من اين تقبض روحي قال من فمك
قال له موسى كيف وقد كلمت ربي جل جلاله قال فمن يديك قال كيف وقد حملت بهما التورية قال فمن رجليك قال كيف وقد وطئت
بهما طور سيناء قال فمن عينيك قال كيف ولم تزل الى ربي بالرجاء ممدودة قال فمن اذنيك قال كيف وقد سمعت بهما كلام ربي عز وجل
قال [illegible] وامره بكتمان امره وبان يوصي بعده الى من يقوم بالامر وغاب موسى ع عن قومه فمر في غيبته برجل وهو يحفر قبراً
فقال له الا اعينك على حفر هذا القبر فقال له الرجل بلى فاعانه حتى حفر القبر وسوى اللحد ثم اضطجع فيه موسى بن عمران ع لينظر كيف هو فكشف
له عن الغطاء فرأى مكانه من الجنة فقال يا رب اقبضني اليك فقبض ملك الموت روحه مكانه ودفنه في القبر وسوى عليه التراب وكان الذي
يحفر القبر ملكاً في صورة آدمي وكان ذلك في التيه فصاح صائح من السماء مات موسى كليم الله واي نفس لا تموت حدثني ابي عن جدي
عن ابيه عليه السلم ان رسول الله ص سئل عن قبر موسى بن عمران فقال عند الطريق الاعظم عند الكثيب الاحمر **فايدة في اتيانه** ابنيا
قال يونس بن ظبيان وحدثني الصادق ع عن ابيه عن علي بن الحسين عن ابيه عن امير المؤمنين عليه الصلوة والسلام قال لما اراد الله

تبارک وتعالی قبض روح ابراهیم ع اهبط الله ملک الموت الیه فقال له السلام علیک یا ابراهیم قال وعلیک السلام یا ملک الموت

اداع ام ناع قال بل داع یا ابراهیم فاجب قال ابراهیم فهل رایت خلیلا یمیت خلیله قال فرجع الموت حتی وقف بین یدی الله

عز وجل فقال الهی قد سمعت ما قال خلیلک ابراهیم قال الله جل جلاله یا ملک الموت اذهب الیه وقل له هل رایت حبیبا یکره

لقاء حبیبه ان الحبیب یحب لقاء حبیبه **فایدة** وکانت فی بنی اسرائیل امراة ملکة وکان ابن اسرائیل تابع ومطیع لها ولها

بنت من زوج آخر وارادت ان ینکح بنتها الی زوجها وجاءت الی یحیی ع حتی ان ینکح یحیی وقال یحیی ع لا یجوز بنت الزوجة ان

فغضبت المراة لیحیی وجاءت الی زوجها وقالت هذه الاحوال وکان زوجها ملک وامر الملک جیدا ایجل الی جید یحیی وجلوا

الیه وجاء جبرئیل ع رضیت نفسا بالله تعالی وقتلوا یحیی لو اردت الحور کلهم وقال یحیی اقرؤا والقتل قال یحیی قال یحیی ع

علیه السلام واخذ وراسه من البدن وقال راسه فی حالة المباینه ومایکون نکاح بنت زوجته ان یعقد بنفسه فقالوا الملائکة یا رب

وما سیة یحیی ع واعطوه ای انت اعطوه فی القتل وجاء النداء یا ملائکتی وانا اجبت یحیی ع وقالوا یا رب کل من اجبت تقتله

وجاء النداء یا ملائکتی لا تبلوا صفاتی علی صفات المخلوق ویکون من المخلوق تقتلون العدو ویحفظون الاحباب وجبران لا یجبر

الشر من العدو الیهم ویراذن من احبابهم منفعة وانا اقتل الاحباب واحفظ الاعداء وقت یعلمون الناس ما تزید من احبابی

وانا لا ای فهم من حضرة العدق فلما قتلوا یحیی ع ذبح الملک بنت زوجته فی ابطن ومشی الی سقف بیته واذا جاء ریح عاصف واخذه

وسقطه فی الهواء وجعلوه اسد قطعة قطعة والله اعلم **فایدة** لذت ساعة الجماع ولذت یوم الحمام ولذت الاسبوع غسل الثیاب

ولذت الشهر تجدید الثیاب ولذت السنة افتضاض ولذت العمر محابة الاخوان **فایدة فی اولاد ابلیس اللعین** قال النبی ص

ان ذریة ابلیس ثمان زنبور وثبتی واعوان وهفاف ولقوس ومسوط واسم والهان واما زنبور فهو صاحب الاسواق

ینصب فیها رایته واما وثبتی فهو صاحب سلطان واما اعوان فهو صاحب المزایر واما هفاف فهو صاحب الشراب واما لقوس

فهو صاحب المجوس واما مسوط فهو صاحب الاخبار یلقیها فی الناس ولا یجدون لها اصلا واما اسم فهو صاحب البیوت اذا دخل رجل

فی بیت ولم یذکر اسم الله اوقع فیما بینهم المنازعة حتی یقع الطلاق والضرب واما لهان فهو صاحب یوسوس الوضوء والصلوة والعبادة

**قال** رسول الله صلی الله علیه واله اکثر خطایا ابن آدم فی حبس اللسان وقال علیه السلام حبس اللسان سلامة الانسان وقال علیه السلام بلاء

من اللسان وقال ع الانسان فی حفظ اللسان وقال ع البلاء موکل بالمنطق وقال ع فیه اللسان اشد من ضرب السیف قال امیر المؤمنین ع

ضرب اللسان اشد من ضرب السنان وقال الصادق ع نجاة المرء حفظ لسانه قال النبی ص فی الوصیة لعلی ع یا علی من خاف الناس لسانه فهو من اهل

النار روی ان نوحا النبی ع مر علی کلب کره المنظر فقال نوح علیه السلام ما اقبح هذا الکلب فقال الکلب وقال بلسان طلق ان کنت

لا ترضی بخلق الله فحوّلنی یا نبی الله فتحیر نوح ع واقبل لوم نفسه بذلک وناح علی نفسه اربعین سنة حتی ناداه الله تعالی متی تنوح یا نوح فقد بکیت

علیک فالتزم تکی علی الولد المغفور علی نفسه المعصومة وانت لا تبکی علی الکبرة وعلی نفسک العاصیة وقال ع طوبی لمن انفق فضلات ماله وامسک

فضلات لسانه وقال ع من شر الناس من اتقی لسانه وقال علیه السلام ان الله تعالی عند لسان کل قایل وقال ع من کان ذو لسانین فی الدنیا

جعل الله یوم القیمة لسانین من نار وقال ع من اخلص اربعین صباحا ظهرت ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه وقال ع لا یستقیم ایمان عبد حتی

یستقیم ولا یستقیم قلبه حتی یستقیم لسانه **فایدة** عن عمار ع قال دخل علینا رسول الله ص وفاطمة علیها السلام جالسة عند القدر وانا انقی

العدس قال یا ابا الحسن قلت لبیک یا رسول الله قال اسمع منی وما اقول الا من امر ربی ما من رجل یعین امراته فی بیتها الا کان له بکل شعرة

علی بدنه عبادة سنة صیام نهارها وقیام لیلها واعطاه الله من الثواب مثل ما اعطاه الصابرین وداود ویعقوب وعیسی علیهم السلام یا علی من کان

فی خدمة العیال فی البیت ولم یانف کتب الله اسمه فی دیوان الشهداء وکتب له بکل یوم حجة وعمرة واعطاه الله بکل عرق فی جسده عبادة

سنة والف حج وعمرة وخیر من عتق الف رقبة والف غزوة والف مریض عاده والف جمعة والف جنازة والف جایع اشبعها والف عاری

یکسوه والف فرس یوجهه فی سبیل الله وخیر من الف دینار یتصدق علی المساکین وخیر له من ان یقرا التوریة والانجیل والزبور والفرقان

ومن الف اسیر اسرها فاعتقها وخیر له من الف بدنة یعطی للمساکین ولا یخرج من الدنیا حتی یری مکانه فی الجنة یا علی من لم یانف من خدمة العیال کفارة

للکبایر ویطفی غضب الرب ومهور حور العین ویزید فی الحسنات والدرجات یا علی لا یخدم العیال الا صدیق او شهید او رجل یرید الله خیر

الدنیا والآخرة صدق رسول الله وصیه **فایدة** روی عن امیر المؤمنین امام المتقین علی بن ابی طالب علیه الصلوة والسلام انه قال اخترت من

التوریة اثنا عشرة کلمة ونقلتها الی العربیة وانظر الیها کل یوم ثلث مرة **اولها** یا ابن آدم لا تخافن من سلطان ما دام سلطانی باقیا ودایم

باقی ابدا **ثانیها** یا ابن آدم لا تخف فوت الرزق ما دامت خزاینی مملوة وخزاینی مملوة ابدا **ثالثها** یا ابن آدم انا وحقی لک محب فبحقی علیک

کن لی محبا **ورابعها** یا ابن آدم لا تانس بغیری وادعنی متی اردتنی وجدتنی بالقرب **خامسها** یا ابن آدم خلقت الاشیاء کلها لاجلک

وخلقتک لعبادتی فلا تشتغل بما خلقتک لما خلقت لاجلک **سادسها** یا ابن آدم الغضب من اجل نفسک ولا تغضب علی نفسک لاجلی

**سابعها** یا ابن آدم خلقتک من تراب ولم اعی بخلقک ویعنی برغیف اسوقه الیک **ثامنها** یا ابن آدم کل ترید کت لنفسک وانا اریدک

لنفسک وانت تعرض ولا تنصفنی **تاسعها** یا ابن آدم لی علیک فریضة ولک علی رزقک فان خالفتنی فی ما لی علیک لم اخالفک

فیما علی لک **عاشرها** یا ابن آدم کما لا اطالبک بعمل غد فلا تطالبنی برزق غد **احدی عاشرها** یا ابن آدم ان رضیت بما قسمت لک

وارحت قلبک بذلک وانت محمود وان لم ترض به سلطت علیک الدنیا حتی ترکض فیها رکض الوحش فی البریة ثم لا تنال الا ما قدرت

لک وانت مذموم **ثانی عشرها** یا ابن آدم ان قمت بین یدی قم کما یقوم العبد الذلیل بین یدی الملک الجلیل **فایدة** **قال** رسول الله صلی الله علیه واله

یاتی علی الناس زمان امراؤهم یکونون علی الجور وعلماؤهم علی الطمع وعبادهم علی الریاء وتجارهم علی اکل الربا ونساؤهم علی زینة

الدنیا وغلمانهم فی التزویج فعند ذلک کسادهم واسواق لیس فیهم مستقیم اموات السیون فی قبورهم من شرهم ولا

الاخیار فیهم فعند ذلک الهرب من القیام قال النبی ص سیاتی زمان علی امتی لا یعرفون العلماء الا بثوب حسن ولا یعرفون القرآن الا

بصوت حسن ولا یعبدون الله الا فی شهر رمضان فاذا کان کذلک سلط الله علیهم سلطانا لا علم له ولا حلم له ولا رحم له **فایدة** قال

رسول الله صلی الله علیه ان الله تبارک وتعالی خلق عمودا من یاقوت احمر راسه تحت العرش واسفله علی ظهر الحوت فی الارض السابعة السفلی فاذا

قال العبد لا اله الا الله اهتز العرش وتحرک الحوت فیقول الله عز وجل اسکن یا عرشی فیقول کیف اسکن وانت لم تغفر لقایلها **فایدة** حکی

بعض الحکاک الفقهاء لبعض الملوک وعند بعض فقهاء الحنیفة صفة صلوة الحنفی فدخل دار مغصوبة وتوضا بالنبیذ وکبر بالفارسیة من غیر

نیة وقرا مدهامتان لا غیر بالفارسیة ثم طاطا راسه من غیر طمانینة وسجد کذلک ورفع راسه بقدر حد السیف ثم سجد وقام فعل کذلک

ثانیة ثم احدث بمقام التسلیم فتبرا الملک وکان حنفیا من هذا المذهب نعوذ بالله من هذا المذهب والاعتقاد **فایدة** عن النبی ص قال ان الله

قال لآدم یا آدم مرضت فلم تعدنی قال یا رب کیف اعود وانت رب العالمین قال فلان مرض عبدی فلو عدته لوجدتنی عنده واستسقیت فلم

تسقنی قال کیف اسقیک وانت رب العالمین قال استسقاک عبدی فلان ولو سقیته لوجدتنی ذلک عنده واستطعمت فلم تطعمنی قال کیف اطعمک

وانت رب العالمین قال استطعم عبدی فلان ولم یطعمه ولو اطعمته لوجدتنی عنده عن موسی بن جعفر عن ابائه ع عن رسول الله ص قال ان الله

عز وجل یعبد امر عباده یوم القیمة فیقول عبدی ما منعک اذا مرضت ان تعودنی فیقول یا رب سبحانک سبحانک انت رب العباد لا تالم ولا تمرض

فیقول مرض اخوک المؤمن فلم تعده وعزتی وجلالی لو عدته لوجدتنی عنده ثم لتکفلت بحوایجک فقضیتها لک وذلک من کرامة عبدی المؤمن وانا

ارحم الراحمین **فایدة** روی ابن عباس عن النبی ص قال التقی ع باب الجنة مؤمنین مؤمن غنی ومؤمن فقیر کانا فی الدنیا فادخل الفقیر الجنة وحبس

الغنی ما شاء الله ثم ادخل الجنة فلقیه الفقیر فقال اخی ماذا والله لقد احتسبت حتی خفت علیک قال یا اخی انی حبست بعدک محتبسا

فضیعا کریها ما وصلت الیک حتی سال منی العرق ما لو ورده الف بعیر کلها لصدرت عنه رواء **فایدة** قال رسول الله ص من شرب الماء

وذکر الحسین ع ولعن قاتله کتب الله له مائة الف حسنة وحط عنه مائة الف سیئة ورفع له مائة الف درجة **فایدة فی الصدقة**

قال امیر المؤمنین علیه الصلوة والسلام سالت رسول الله ص من قراءة القرآن قال علیک بالصدقة فانها امان من النار فقلت فالصلوة فقال

علیک بالصدقة فانها نور علی الصراط فقلت فالصوم فقال علیک بالصدقة فانها نور فی القلب فقلت فالتسبیح فقال علیک بالصدقة

فانه امير المؤمنين قلت قيام الليل قال لا قياس على قيام الليل لكن الصدقة افضل من قيام الليل بالف درجة على لقمة في الصدقة خير من عشرين
الف ركعة من صلوة الليل فايدة ابي عبد الله مشترك بين الحسين ع وجعفر الصادق ع ابو محمد مشترك بين زين العابدين ع والحسن العسكري ع
ابو جعفر مشترك بين محمد الباقر وبين محمد التقي ع ابو الحسن مشترك بين موسى بن جعفر وعلي بن موسى وعلي النقي وعلي ابن ابي طالب عليهم السلم
ابو القاسم وصاحب الامر وصاحب الزمان محمد بن الحسن صلوات الله عليه وعليهم اجمعين قال الرسول صلعم لا ياتي على الميت ساعة من اول الليلة فارحموا
موتيكم بالصدقة فان لم تجدوا فليصل احدكم ركعتين يقرء في الاول فاتحة الكتاب مرة واية الكرسي مرة وقل هو الله احد ثلث مرات وفي الثانية فاتحة
الكتاب مرة والهكم التكاثر عشر مرات ويتشهد ويسلم ويقول اللهم ابعث ثوابها الى قبر ذلك الميت فلان بن فلان فيبعث الله من ساعته الف
ملك الى قبره ومع كل ملك ثوب وحلة ويوسع له في قبره من الضيق الى يوم ينفخ في الصور ويعطي المصلي ما طلعت عليه الشمس وتسمى هذه الصلوة
الهدية فايدة قال رسول الله لا تكرهوا اربعة لا تكرهوا الرمد فانه يقطع عن عروق العمى ولا تكرهوا الزكام فانه يقطع عروق الجذام ولا
السعال فانه يقطع عروق الفالج لقوه ولا تكرهوا الدماميل فانه يقطع عروق البرص فايدة اذا قيل صلعم او قال ع فالمراد سيد المرسلين
صلى الله عليه واذا اطلق ابو جعفر فالمراد به الباقر ع وكذا اذا قيد بالاول واذا قيد بالثاني فالمراد محمد جواد واذا اطلق ابو عبد الله فالمراد الصادق ع
واذا قيل الصادقان فالمراد الباقر والصادق ع واذا اطلق ابو الحسن فهو الكاظم ع وهو ابو ابراهيم العالم والفقيه والعبد الصالح واذا قيل
ابو الحسن الاول فهو الكاظم ايضا واذا قيد بالثاني فهو الرضا ع واذا قيد بالثالث فهو الهادي ع فايدة قال النبي صلعم نزل جبرئيل ع
تارك الصلوة
وانزل مع كل واحد سبعون الف ملك فقالوا يا رسول الله يقول النصراني الحمد لله الذي خلقني نصرانيا ولم يخلقني يهوديا ويقول اليهودي الحمد لله الذي
خلقني يهوديا ولم يخلقني كلبا ويقول الكلب الحمد لله الذي خلقني كلبا ولم يخلقني خنزيرا ويقول الخنزير الحمد لله الذي خلقني خنزيرا ولم يخلقني تارك الصلوة خبر
امير سيد محمد باقر فرمايد اتاني مكتوب بالعين قرت من الحضرة العليا وسيدي سادتي وفيه سؤال مشكل حارت النهى لعقد دليل
حله فوق قدرتي ولكن بعون الله اني اجيبه وفضل آل العالمين فضيلتي افدكم يا قوم ما قال سائلي بغير انتقاص منه او بالزيادة

ايا علماء الدين دين نبيكم وقد حرت ذا ني بادفع حجتي اذا امافقر ربي بكفر بقولكم ولم يرضه مني فادم جبلتي فقر فيما انم قال ارض
بالقضاء فهل ارضى يا قوم ما فيه شقوتي وان كنت بالمرضي يا قوم راضيا فربي هل يرضى لشؤم بليتي ومعاني ورد اجابت على فهل الى
دخول سبيل تبتدا القضيتي وان شاء ربي الكفر منه شئته فهل انا عاص باتباع المشيتي وهل لي فقر الحين يا قوم ربحا
فردوا جوابي اهل تشفي لعلتي اجيب لسهل الكفر عاسالة وبالله توفيقي على كل خطرتي بان لنا المعنى في الامر القضا ومعناهما
عرف وعادة كما ان معنى الفعل ضد حقيقة لمعقوله والفرب غير الخرب وحكم آل العالمين قضاؤه ومقضية المحكوم من غير شبهة
لمقضية ايمان عبد وكفره وليسا قضاه لو ترى في الحقيقة ورضى قضاه دون مقضية فلا تخص قبح ذاتها في الشريعة ودع القضا
بحر عميق مغرق ونفس سرت فيه لعيا ضلت وكيف تسوغ الفتش عن حكمة القضا لنهي رسول الله عنه لشبرة ومذهب اهل الجبر
غاية هذه الا فاحذروا عنه بحسن العقيدة ومسئلة التقدير ناولت صيغة وكم من نجي مع اهلكة بجزاة فاو صيكم حتى تعوزوا
من القوى عليكم يا قومي بدين العجوزة بما قد قلت جملة الغلب فاعتقد وبوطلت عنه حرت مرددا مطلق فايدة من كتاب
الخصال والمنازل ثمانية وعشرون ويدخل الربيع عند حلول الشمس براس الحمل ونجومه شرطين بطين ثريا دبران هقعه هنعه ذراع
ويدخل الصيف عند حلول الشمس براس السرطان ونجومه نثره طرفه جبهه زبره صرفه عوا سماك ويدخل الخريف عند حلول الشمس
براس الميزان ونجومه غفر زباني اكليل قلب شوله نعايم بلده ويدخل الشتاء عند حلول الشمس براس الجدي ونجومه
سعد الذابح سعد بلع سعد السعود سعد الاخبيه الفرغ الاول الفرغ الثاني بطن الحوت وسميت هذه المنازل نجوم
العرب لان كل ليلة في منزل منها فصل في ليالي الشهر اولها ثلث غرر وثلث نفل وثلث تسع وثلث عشر وثلث بيض
وثلث درع وثلث ظلم وثلث حنادس وثلث داري وثلث محاق اما اسماء ايام الشهر بالفارسية روز هرمزد
بهمن اردبهشت شهريور اسفندارمذ خرداد مرداد ديبار آذر ابان خورماه تير جوش ديبمهر مهر سروش

رشن فروردين بهرام رام باد وسدين دين ارد اشتاد آسمان زاميار مارسفند انيران اما
المشهور بالفارسية فروردين ماه ارديبهشت ماه خرداد ماه تيرماه مرداد ماه شهريورماه مهرماه ابانماه آذرماه
دي ماه بهمن ماه اسفندارمذ ماه امهات الرياح اربع صبا وقبول باد مشرق شمال وجربياد باد دست راست
مقابل دبور وهو باد مغرب جنوب ومقابل باد دست چپ مصلي جناح الطاير عشران يجمعها الرئيس عشران القوادم
والمناكب والاباهر والكلى ثم الخوافي عقد الاصابع ثلثة اولها ابجع وثانيها مرجه وثالثها انمله العداج سبعة
تجمعها ملت مصلح مسبل نافس حلس رقيب توام خذ فايدة في الحروف المختصة باللغة العربي لا يجيء في الفارسية
هشت حرف است آنكه اندر فارسي نايد همي تا نيا موزي مباش اندرين معني معاف بشنو اكنون تا كدام است اين حروف
ياد گير ثا وحا وصاد وضاد وطا وظا وعين وقاف سمعائيل اوديل پحيل تونقائيل
زين جا رجه بگذري هنگ آيد دمار اگاه برابست وكوسفند است حساب
موكائيل ايفائيل برنقائيل قرطائيل
حد ونه ومرغ وسگ وخوك آخر كار
مجائيل تخوتوكائيل ايتائيل تكوزمائيل فايدة سبت انثي عشر بروج الى الكوكب
السبعة على ذلك النهج المستقيم والملك القديم حمل وعقربست با بهرام قوس وحوت است
مشتري را هم جليس ثور وميزان چه خانه زهره است زحل راست جدي ودلو مقام تير وجوزا وخوشه
سرطان خانه آفتاب شيرهرام خور بجوزا سر ودوسي ويكست حمل وثور وشير بالبس وبيش سرطان وسنبله
دلو وميزان وحوت وعقرب را بيست ونه قوس وجدي سه كم وبيش امير المؤمنين صلوات
الله عليه دلو انا اذا متنا تركنا لكان الموت راحة كل حي ولكنا اذا متنا بعثنا ونسال بعده عن كل شيء

سفر الدهر والايام والذنب حاصل وانت بما تهوى من الحق غافل سرور كن في الدنيا غرور وحسرة وعيشك في
الدنيا محال وباطل ترود من الدنيا فانك راحل وبادر فان الموت لا شك باطل الا انما الدنيا كنزل راكب
اراح عشيا وهو في الصبح داخل فايدة عن انس بن مالك قال قال رسول الله صلعم اذا كان يوم القيمة يخرج من جهنم جنس من
عقرب راسه في السماء السابعة وذنبه الى تحت الارض وفمه من المشرق الى المغرب فقال اين من حارب الله ورسوله
ثم هبط جبرئيل ع فقال يا عقرب من تريد فقال اريد خمسة تارك الصلوة واكل الربا ومانع الزكوة وشارب الخمر وقوم
تحدثون في المسجد حديث الدنيا فايدة في خلقة الدنيا قال النبي صلى الله عليه ان موسى على نبينا وآله سال من ربه عز وجل او يعرفه مدة
الدنيا منذ كم خلق فاوحى الله تعالى اليه موسى سالتني عن غوامض علمي فقال يا رب احببت ان اعلم ذلك فقال يا موسى خلقت الدنيا منذ مائة الف الف عام
عشر مرات وكانت خرابا خمسين الف عام بدات في عمارتها فعمرتها خمسين الف عام ثم خلقت فيها خلقا على مثال البقر ياكلان رزقي ويعبدون غيري
خمسين الف عام ثم اهلكتهم كلهم في ساعة واحدة ثم خربت الدنيا خمسين الف عام ثم بدات في عمارتها فمكثت عامرة خمسين الف عام ثم خلقت
فيها البحر فمكث البحر خمسين الف عام لا شيء فيما من الدنيا يشرب منها زجاجا ثم خلقت دابة وسلطتها على ذلك البحر فشربته بنفس واحد ثم خلقت
اصفر ثم خلقت دابة اصفر من الزنبور واكبر من البق فسلطت ذلك الخلق على هذه الدابة فعلتها وقتلتها فمكثت الدنيا خرابا خمسين الف عام
ثم بدات في عمارتها فمكثت خمسين عام ثم خلقت الدنيا كلها اجام القصب ثم خلقت السلاحف وسلطتها عليها فاكلتها حتى لم يبق منها شيء ثم
اهلكتهما في ساعة واحدة فمكثت الدنيا خرابا خمسين الف عام ثم بدات في عمارتها فمكثت عامرة خمسين الف عام ثم خلقت ثلثين الف آدم
ومن آدم الى آدم الف سنة فافنيتهم كلهم بقضائي وقدري ثم خلقت فيها خمسين الف الف مدينة ثم خمسين الف مدينة من الفضة البيضاء
وخلقت في كل مدينة مائة الف قصر لا فيتهما من الذهب الاحمر فملات المدن خردلا الى عند الهواء وبعد الذي واحلى من الشهد
من العسل وابيض من الثلج ثم خلقت طيرا واحدا اعمى واحمر وجعلت طعامه في كل سنة حبة من خردل اكلها فنيت ثم خربتها خرابا خمسين الف سنة

بذرات فی عالم تقطعت عامرة الف سنة ثم خلقت ابانا آدم بیدی یوم الجمعة وقت الظهر ولم اخلق غیره فکنت [illegible]

صلی الله علیه و آله سورة السجدة مکیة اربع وخمسون آیة ابی بن کعب روایت کند از حضرت رسالت پناه که هر که سوره حم سجده

بخواند ده حسنه در نامه اعمال او ثبت کنند و از حضرت امام جعفر صادق مرویست که هر که این سوره تلاوت نماید روز قیامت نور او

مد باصره باشد و در آن روز شادمان بود و در دنیا محمود و مرحوم که همه مردمان بر احوال او رشک برند و از خدای تعالی آن کنند

حق سبحانه در مقام اهتمام باختتام سوره مؤمن نمود باحوال عاقبت منکران افتتاح این سوره متیل آن کرده فرمود که بسم الله الرحمن الرحیم حم

بعضی از اقوال علما در تفسیر این دو حرف در سوره مؤمن تقریر یافت و هر آینه حم اکرم سوره هاست پس معنی آنست که تنزیل من الرحمن الرحیم این سوره

که فرو فرستاده شده است از جانب خدای بخشنده بجمیع مردمان و مهربان به مؤمنان و اگر معنی خاص باشد بهترین تعبیر که فرود فرستادن این قرآن

از جانب خدای بخشنده مهربانست کتاب فصلت آیاته کتابیست تفصیل داده شده آیتهای آن در معانی مختلفه از احکام و امثال

مواعظ و امر و نهی و ترغیب و ترهیب و وعده و وعید و حلال و حرام قرآنا عربیا این قرآن بلغت عرب نازل شده لقوم یعلمون برای گروهی که بدانند

احکام آن را بشیرا در حالتی که مژده دهنده است هر جاهلی را که بآن عمل کنند و نذیرا و بیم کننده [illegible] مر آنها را که بآن عمل نکنند و باز خود

این صفات جلیله فاعرض اکثرهم پس روی گردانیدند از آن بیشترین مردمان فهم لا یسمعون پس ایشان نمی شنوند [illegible] قبول بجهت

عدم تامل و تدبر ایشان در آن وقالوا قلوبنا و گفتند مشرکان که دلهای ایشان فی اکنة در پوششهاست مما تدعونا الیه از فهم آن

چیزی که میخوانی ما را بسوی آن یعنی قرآن را در نمی یابیم وفی آذاننا و در گوشهای ما وقر گرانیست از استماع قرآن ومن

[illegible] ومن بیننا وبینک حجاب و میان ما و میان تو پرده ایست که مانع رسیدن ماست بر توانی [illegible]

قلوب ایشانست از تعقل آنچه بر ایشان میخوانی از آیات قرآنی و عدم اعتقاد ایشان بآن بر وجهی که [illegible] ایشان

در پرده است و در گوشهای ایشان گرانیست که هیچ چیز نمی شنوند و در تفسیر طبری مذکور است که ابو جهل جامه را در میان خود

---

و میان ما و تو پرده ساخته بود و در پس آن پرده رفت و گفت ای محمد فاعمل پس عمل کن تو بر دین و مذهب خویش اننا عاملون

بدرستیکه ما عمل کنندگانیم بر کیش و ملت خویش عمل میکنیم و یا تو کوشش کن در ابطال امر ما و ما نیز در ابطال امر تو تحقیق میکنیم

یا تو کار کن برای آخرت خود که ما برای دنیا بر خود عمل میکنیم و چون مشرکان تعنت و تحکم از حد بردند حق سبحانه رسول خود را امر کرد

که قل بگو [illegible] انما انا بشر مثلکم جز این نیست که من بشرم مانند شما آدمی ام مانند شما یعنی از جنس شما نه از جنس ملک

و نه از جنس [illegible] شما را دعوت میکنم که گوش از آن کراهت داشته باشند و طبع از آن نفرت نماید بلکه

مضمون دعوت من از آنست یوحی الی وحی کرده میشود بسوی من که انما الهکم اله واحد جز این نیست که خدای شما اله واحد خدای یگانه

که هیچ شریک نیست او را فاستقیموا الیه پس استقامت ورزید و راست باستید در توجه بسوی او بغیر توحید و اعتقاد بر طاعت او

یکجهت شوید واستغفروه و آمرزش طلبید از [illegible] عقیده که شرکست یا از گناهی که بعد از اسلام کنید و [illegible]

نمایید وویل للمشرکین و سختی [illegible] بر شرک آورندگانست الذین لا یؤتون الزکوة آنانکه نمی دهند زکوة بجهت بخل

و عدم شفقت بر بندگان که ضد آنست [illegible] وهم بالآخرة و حال آنکه ایشان برای دیگر بغیر از بعث [illegible] حساب قیامت

هم کافرون ایشانند ناگرویدگان [illegible] زکوة لیکن ادای آن در حال کفر صحیح نیست زیرا که

اخلاص و قربت [illegible] و بعضی از اهل تفسیر معنی آیه را برین وجه حمل کرده اند که کفار را اعتقاد و عمل از هر زکوة دادن و اعتراف

نمی کنند یا آنکه کلمه توحید که زکوة نفس است تکلم نمی نمایند و بعد از وعید ایشان مرهم وعده بر جراحت حرمان اهل ایمان

فرمود که ان الذین آمنوا بدرستیکه آنانکه ایمان آورده اند وعملوا الصالحات و کرده اند کارهای شایسته و ستوده لهم

اجر غیر ممنون مر ایشانراست مزدی برای ایمان و اعمال صالحه غیر ممنون که منت [illegible] نشوند بغیر ایشان [illegible] آن اجر منت [illegible]

زیرا که منت فرع تفضلست و اجر عمل بر سبیل وجوب و در اکثر تفاسیر ممنون بمعنی مقطوع است بغیر فرودی ما برید

---

و در بعضی تفاسیر آورده که ابو جهل گفت ای قریش محمد سحر کرد و اگر جمعی را باطراف و نواحی فرستید تا از مردمان جواب معلوم کنند که سحر قرار دیده اند

پس صادق از آیات خدا است و اگر سحر محمد [illegible] ایشانرا باطراف [illegible] روانه کردند همه مردمان که ساکن آفاق بودند از دیدن شق ماه خبر

دادند ابو جهل گفت هذا سحر مستمر این جادوییست که بهمه آفاق استمرار یافته و جمیع جواب رسیده حق تعالی این آیه فرستاد سنریهم زود باشد

بنماییم کفار مکه را آیاتنا نشانهای قدرت خود را فی الآفاق در کنارهای جهان وفی انفسهم و در نفسهای ایشان یعنی در میان [illegible]

مکه مراد آنکه اکتفا بشق قمر نکنیم بلکه مکرر آیات به اهل مکه و نواحی آن بازنماییم حتی یتبین لهم تا روشن گردد مر ایشانرا انه

الحق آنکه رسول ما حقست او [illegible] اولم یکف بربک آیا کفایت نمی کند بپروردگار تو استفهام برای تقریر است یعنی البته بس است ترا آنکه

انه علی کل شیء شهید بدل ربک است یعنی البته کفایت ترا آنکه او سبحانه بر همه چیز شهید گواه است مراد آنست که گواهی حق

او بر همه چیز با کفایت بتبیین او سبحانه است آنچه کافی [illegible] از دلایل [illegible] حاصل معنی آنست که اگر کفار انکار نبوت تو کنند حق

کافیست که بر صدق نبوت تو گواه باشد از دلایل بانیوجه که دلایل واضحه قاید بر صدق دعوی تو [illegible] بدانکه علما را در معنی آفاق و انفس اختلافست

یکی آنکه مذکور شد دوم آنکه مراد آنست که بنماییم مردمان حجج و دلایل توحید و قدرت خود را در آفاق عالم و اقطار آسمان از شمس و قمر و نباتات

و جبال و در نفسهای ایشان از لطایف صنعت و بدایع حکمت و حسن صورت و احکام خلقت با عصاب و رباطات و عروق و الحاق عروق

و باطنه تا ظاهر شود مر ایشانرا که خالق آفاق و انفس معبود بحقیقت و در الوهیت یکتاست و در علم و قدرت بی همتا و این قول عطا و ابن زید است

سیم بنماییم بایشان دلایل خود را بر صحت نبوت محمد در آفاق بغیر اقطار مکه بفتح و حصول وقایع و بلاد از برای او بنصرت و معاونت

اتقیای اخیار که کرار غیر فرار بودند و بعد از آن از برای جمیع اهل اسلام چون غلبه ایشان بر بلاد عرب و روم و فارس و مشرق و مغرب و تسلط

و تفوق ایشان بر جمیع اکاسره و قیاصره و غالب شدن قلیل بر کثیر و اضعف [illegible] ایشان بر اقویا و انتشار دعوت اسلام در اقطار معموره و بسط دعوت

دین محمد در اقطار و نواحی بر وجهی که خارق عادت [illegible] و مراد از انفس مکه است بعد از قحط و خوف و قتل و بعد از فتح و نصرت

آفاق

در بیان آفاق و انفس

١٧

---

آفاق بجهت آنست که تا ظاهر شود بر ساکنان مکه و اقطار آن که قرآن حق است و از نزد خدا آیت که معبود مطلق است چه ایشان بسبب غلبه و تسلط

آنحضرت بر مکه و اقطار آن که دانستند قرآن حق است و از نزد خدای یگانه است بعد از آنکه هیچ ناصری و معاونی نداشت عارف شدند [illegible] مؤید

من عند الله است و این قول سدی و مجاهد و حسن بصری است چهارم مراد از فی الآفاق وقایعیست که بر امم ماضیه واقع شده از خسف

و صیحه و ریح صرصر و غیر آن وفی انفسهم واقعه بدر و یوم فتح و این از قتاده مرویست پنجم مراد از آفاق آثار امم ماضیه است که تکذیب رسولان خود کردند

و انواع سایر مخلوقات که در جمیع بلاد بودند و آیات انفس ایشان از نطفه بعلقه و علقه بمضغه و مضغه بعظام و بعد از آن انبات لحم [illegible]

پس انسان انتقال ایشان از جنینیت بطفولیت و از طفولیت بشباب و از شباب بکهولت و از کهولت بشیخوخیت و از تزاید عقل و تمیز

انسان و تنزل آن در وقت ترقی ایشان در قرون و احوال و این قول ابن زجاج است ششم آیات آفاق غلبه دین اسلام است بوقت ظهور

صاحب الزمان صلوات الله علیه و انفس آنچه در زمان پیغمبر واقع شد از فتح مکه و این قول محمد بن کعبست هفتم مراد به آفاق هدم بنیاد اهل

ایران هشتم اختلاف الکنه و ازمنه است و تفاوت آن و انفس تفاوت کلی در احوال داخل و خارجه و نزد ارباب تحقیق آفاق عالم کبیر است و انفس

در عالم صغیر است شبهه نیست که آنچه از دلایل قدرت در عالم کبیر است نمودار آن در عالم صغیر هست از آنجمله اخلاط اربعه که از آیات نفس است در

نمونه فصول اربعه است که از آیات آفاقیست و برین قیاس قوای اربعه نمونه از ریاح اربعه است و عروق اربعه که اکحل و قیفال و باسلیق و ابطی است

مانند انهار اربعه است که سیحان و جیحون و نیل و فرات و چشم مثل آب است [illegible] همچنین در آفاق شمس و قمر است در انفس حس

صورت و فکر در آفاق کواکب و نجوم در انفس عجایب و علوم در آفاق سحاب و غیوم در انفس نوایب و هموم در آفاق برق خاطف است

و در انفس عروق نابضه در آفاق جبال شامخه و در انفس آمال راسخه و در آفاق عیون نابعه و در انفس عیون دامعه در آفاق جواهر و معادن در انفس

ظاهر و بواطن پس آنچه مفصلا در عالم است مجملا در نشأه انسان مندرج است و لهذا گفته اند که انسان عالم صغیر است مجمل و نظیر آن عالم کبیر

مفصل پس عالم شدن بر حقیقت عالم صغیر مستتبع عالمیت است بر جمیع عالم و آن مستلزم معرفت حق تعالی است و از اینجاست که حضرت

در بهر تنزیر میفرماید که ای محمد بگو کافران را که چگونه کافر میشوید بکسی که قادر است بخلق زمین در دو روز و تجعلون له اندادا و میگردانید از برای خدای او
اندادا ای همتایان یعنی بتان را میسازید برابر او و امثال چیزها که در نهایت عجز اند ذلک آن قادری که زمین را آفرید رب العالمین پروردگار عالمیانست و آفریننده
جمیع ممکنات وجعل فیها و آفرید در روی زمین رواسی کوههای بلند پایدار من فوقها از زبر زمین تا منافع آن به بینندگان برسد و بر ایشان
ظاهر شود فایده آفریدن آن وبارک فیها و برکت کرد در آن کوهها یعنی بسیار گردانید منافع آنها را از معادن و منابع و از نباتات و اشجار بدون
زرع و غرس وقدر فیها و تقدیر کرد در زمین اقواتها روزیهای اهل زمین را یعنی مهیا ساخت در آن از برای هر نوعی از جنس حیوانات آنچه بآن
معیشت کنند یا مخصوص ساخت حدوث هر قوتی بقطری از اقطار چون گندم و جو و برنج و خرما و ذرات و امثال آن که هر یکی غالب قوت بلادی اند
فی اربعة ایام در تتمه چهار روز یعنی در دو روز دیگر که آن سه شنبه و چهارشنبه بود و این کلام از قبیل آنست که کسی گوید که سیر کردم از بصره تا بغداد
در مدت ده روز تا کوفه در مدت پانزده روز یعنی در تتمه ده روز که مجموع پانزده روز است سواء که یکسان بودند یکسان بودنی یعنی چهار روز تمام
تمام بی زیاده و نقصان و این چهار روز است للسائلین مر پرسندگان راست یعنی این جوابست مر جماعتی را که سؤال کنند از خلقت زمین و تقدیر
برآنچه در اوست که در چند روز بوده عکرمه از حضرت رسول صلعم روایت کرده که حق سبحانه و تعالی زمین را در روز یکشنبه و دوشنبه خلق فرمود و کوهها را
در سه شنبه و اشجار و میوه را در چهارشنبه و سموات را در روز پنجشنبه و شمس و قمر و نجوم و ملایکه و آدم را در روز جمعه ثم استوی بعد از آن قصد کرد

بیت

بروجه استقامت الی السماء بسوی آفریدن آسمان یعنی حکمت و اراده او که بعد از خلق اجرام سفلیه خلق آسمان لطیف علویه را نماید بقدرت عالی
بسیار رای جاری که اورا از آفریدن آن منحرف گرداند و هی دخان و حال آنکه آسمان در آن روز دودی بود یعنی بخار آب به هیات دود بود و در اکثر
تفاسیر مذکور است که حق تعالی از خلق عالم علوی گوهری سبز بیافرید و به نظر هیبت در او نگریست آب شد و بعد از آن آتش بر او مسلط گردانید تا بجوش
آمد و کف و دخانی بیرون آورد و بر روی آب بداشت بعد از آن کف را بسته ساخت از آن بخار مرتفع آسمانها بیافرید و زمین را بالای آن قرار داشت
و از آن آب بسته زمین را خلق کرد و چون خلق آسمان و زمین را خلق نمود فقال لها و للارض پس گفت مر آسمان و زمین را ائتیا بیایید بر آنچه

شمارا

شمارا از نوایم طوعا در حالتی که فرمان برید فرمان بردنی از روی رغبت او کرها یا با کراهت و ناخوشی یعنی اگر بطوع و رغبت و اگر
بکراهت که شمارا بر آن اکراه خواهیم چاره نیست مراد اظهار کمال قدرت و اقتدار و وجوب وقوع مراد است بر وجهی که گوییا مامور و مطیعند که قبول
امر مطاع بر ایشان وارد شود نه آنکه این سؤال بسبیل حقیقت باشد پس این از قسم مجاز و تمثیل است و بر این قیاس است آنچه از ابن عباس مرویست
که حق تعالی آسمانها را گفت که ماه و ستارگان را که در ذات تو خلق کرده ام ظاهر ساز و زمین را امر فرمود که انهار روانی را بیرون آر قالتا
گفتند آسمان و زمین هر دو اتینا آمدیم بر چه فرمودی طائعین در حالتی که فرمان بردارانیم و نزد بعضی آنست که حق تعالی زمین و آسمان را
قدرت بر تکلم داد و بعد از آن با ایشان خطاب کرد و ایشان بر این سؤال و جواب بر حقیقت خود باشند و در خبر آمده که ایشانرا چون خطاب رسید زمین
که اول موضع را کعبه و قبله عالم کرده اینست فقضیهن پس محکم گردانید آسمان و زمین را و بر وجهت از خلق آن سبع سموات فی یومین در حالی که هفت
آسمان بودند در مدت دو روز که پنجشنبه و جمعه بود که بسدی حق تعالی روز پنجشنبه جمیع سموات را آفرید و در روز جمعه شمس و قمر را و در ساعت آخر
آن آدم را و در همین روز قیامت را قایم سازد واوحی فی کل سماء امرها و وحی فرمود در هر آسمانی امر یا کار آنرا یعنی مقرر گردانید هر ملکی را
از آنچه از ایشان آید از تدبیرات و تسبیح یا الهام کرد هر یکی از آسمانها عبادتی که بجای آورند وزینا السماء الدنیا و آراستیم آسمان نزدیکتر را
که آسمان اولست بمصابیح بچراغها یعنی ستارگان که مانند چراغها درخشنده اند بسبب لطافت آن جمیع کواکب ازان مرئی میشوند اگر چه بعضی از آنها
در آسمان دیگر باشند و حفظا و نگاه داشتیم آسمانرا نگاه داشتنی از شیاطین که در پی شنیدن سخن ملایکه ایستاده باشند ذلک آنچه مذکور شد از بدایع صنع
تقدیر العزیز العلیم اندازه کردن و آفریدن خداوند غالبست که بقدرت کامله خود در ملک خود هرچه خواهد کند العلیم داناست بمصالح خلق
سموات سبع از دخان و تزیین آن به مصابیح دلالت تمام دارد بر کمال علم و قدرت او سبحانه فان اعرضوا پس اگر روی بگردانند مشرکان از ایمان
با وجود این حجج بینه بر وحدانیت و قدرت الهی تعالی شانه ... در آثار آمده که نزول عذاب بجمیع امم مکذبه در روز چهارشنبه بود و از منجی که منقول است
که خدای تعالی اول باران را هفت سال از ایشان برگرفت و در این مدت اصلا بارانی نبارید بعد از آن باد را سخت گردانید و بر ایشان مسلط کرد

امیر المؤمنین صلوات الله علیه فرموده که من عرف نفسه فقد عرف ربه الا انهم بدانید بدرستی که کافران فی مریة در شک و ریبند من لقاء
ربهم از رسیدن بثواب و عقاب پروردگار خود در روز جزا الا انه بدرستی که او سبحانه بکل شیء محیط بهمه چیز دارسنده است از روی علم شامل
و قدرت کامل بمجمل و مفصل ایشان از ظاهر و باطن آن عالم و بینا بر وجهی که چیزی از او پوشیده و پنهان نیست پس بر احوال همه کس دانا خواهد بود و همه را
بر جزای عمل گاه و حقه خواهد رسانیدن سورة حمعسق مکیه وهی ثلث و خمسون آیة ابی بن کعب از حضرت رسول صلعم روایت کرده که هر که این سوره بخواند
فرشتگان بر وی صلوات فرستند و از برای او آمرزش خواهند تا روز قیامت سیف بن عمیره از حضرت امام جعفر صادق علیه السلام روایت کند که هر که سوره حمعسق
تلاوت کند خدای تعالی روز قیامت روی او را چون ماه شب چهارده گرداند و او را نزد رحمت خود بدارد و با او خطاب کند که ای بنده مومن مداومت نمودی
بر خواندن سوره حمعسق اگر میدانستی که ثواب آن در چه مرتبه است اگر علم به ثواب آن میداشتی هرگز از خواندن آن کاهلی نمیکردی تا دایم در خواندن آن مراقبت نمودی پس ملایکه را
امر کند که او را به بهشت برید و در بهترین مکانی در او جای دهید و فرشتگان او را به بهشت برند در قصری که ابواب و شرفه او از یاقوت سرخ باشد و او را
که صفا و لطافت آن قصر را بر هر وجهی که باشد از ظاهر و باطن مشاهده توان کرد و هزار حور عین و هزار ولدان که مثل لالی منثورند با او فرد اگردانند
با سایر نعمت و انواع مکرمت بدانکه چون حق تعالی بذکر قرآن ختم حم سجده کرد افتتاح این سوره نیز بذکر آن کرد که بسم الله الرحمن الرحیم حمعسق
از قتاده مرویست که حمعسق اسمیست از اسماء قرآن و اهل ادب در تفصیل این حوامیم بعضی گفته اند که افتتاح جمیع سوره حوامیم بذکر کتابست الا این سوره
پس در موضع کتاب عسق واقع شده چه عجب معنی دلالت کند بکتاب و از سعید بن جبیر منقول است که حا از حلیم و میم از مجید و عین از علیم و سین از قدوس و
قاف از قاهر و یا اشارت باسم حکیم و حمید و علیم و سمیع و قدیر دیال اجابت بصفت علم و مجد و علم و سنا و قدرت و گویند که هر حرف رمزیست
از عطایای که حق تعالی بحضرت خاتم انبیا ارزانی داشته حا حوض مورود یعنی حوض کوثر که تشنه لبان امت را از آن سیراب گردانند و دوستان اهل بیت رسول را
از آن سیراب گردانند و میم ملک ممدود که از شرق و غرب بر خرفات علی ممتد و در آیند و عین عز محمد و ذکر او که در آفاق مشهور
او که مرتبه هیچ احدی به رفعت مرتبه آن نرسد و قاف مقام محمود است در شب معراج و در پیشگاه قرب داده است و در روز قیامت که آن شفاعت کبری است

و نزد عطای اجابت بحرف سین تحویل ملک و دعا دینی بقصد و معمور و دینی بر استیصال کفار لیکن و بسیار رفقا و قاف بقدرت غالبیت خدا بر الملوک
دنیا ، و بکر بن عبدالله مزنی گفته حا حرب است که میان قریش و اعدای ایشان واقع شده و میم ملک بنی امیه و عین علو عباسیان و سین سنای حسن و قاف
قوم عیسی و بکر که از آسمان فرود آید بر خاقت آنها ترسایان آنکسند و کلیسا را خراب کند ، و ثعلبی نیز از ابن عباس نقل کرده که از حضرت امیر المؤمنین
علی ابن ابی طالب این کلمه را استنباط نمودند فرمود که حا حرب است و میم ملک و عین عذاب و سین سنا و قاف قذف در زمانی که بعد از نزول
آیه اثر اندوه در جبین مبارک حضرت رسول ظاهر شد گفتند یا رسول الله چرا دلتنگ شدی گفت مرا خبر دادند به بلایی که به امت من فرود آید
خسف و مسخ و قذف و امثال آن از خروج دجال و سایر وقایع که در زمان خروج مهدی آل محمد و نزول عیسی پیدا شود و پس مراد علامات
بعثت امام علیه الصلوة والسلام بر فرع حوادث و حدوث وقایع دیگر که بعد از وی ظاهر شود و دیگر در سوره حم سجده میفرماید ولا تستوی الحسنة
و برابر نیستند ملت یکی که اهل توحید است و دین اسلام ولا السیئة و نه ملت دیگر که اهل شرک است و کفر در مجازات و مکافات چه اول موجب رفع
درجات و ثانی سبب هبوط در درکات یا برابر نیستند اعمال حسنه و افعال سیئة یا خصلت حسنه مثل حلم و خصلت سیئه مثل غضب
و رفق و غضب و علم و جهل و مدارا و غلظت و عفو و انتقام و غیر ذلک ، در تفسیر ماوردی مسطور است که حسنه دوستی آل رسول
و آل احرام و سیئه دشمنی ایشان و بعد از مدح حسنه و ذم سیئه تعلیم اهل خود میفرماید ادفع دفع کن ای محمد سیئه را بالتی بان خصلت که آن افضل امور
احسن آن نیکوترست یعنی غضب را بحلم تسکین ده و گناه را بعفو و تنفر را بتغافل و سخن باطل را بکلام حق پس مراد به احسن زیادتی مطلقه است و
کن یعنی را حسنه نیکوتر باشد از حسنه دیگر یعنی هرگاه که دو حسنه بیابی که سیئه را بهر دو دفع توان کرد احسن آن دفع کن مثلا اگر شخصی با تو بدی کند پس حسنه او آنست
عفو کنی و احسن آنکه بعوض آن بدی احسان نمایی و حضرت امام جعفر صادق ع فرموده که حسنه تقیه است و سیئه فاش گردانیدن مذهب و بر هم
میفرماید که هرگاه تو دفع سیئه نمایی به حسنه فاذا الذی بینک و بینه عداوة پس آن هنگام آنکس که میان تو و میان او دشمنی است کانه
ولی حمیم گویا دوستی کارساز بوده و در این حمیم خویش مهربان در نسب یعنی بر میامن خلق حسن دشمنی که در دین معاند است دوست شفیق تر

کردد دیار حمو دار و ما یلقیها و داده نشود این خصلت که مقابل بدی به نیکیست الا الذین صبروا مگر آنانکه شکیبائی نمایند بر مکروهات و اذیات و نفس را از انتقام منع کرده خشم را فرو خورده و ما یلقیها و عطا کرده نشود این خلیقه حسنه و نتیجه پسندیده الا ذو حظ عظیم مگر خداوند بهرهٔ بزرگ و نصیبهٔ سرافراز از عقل و یا از ثواب یا از کمال ایمان و یا از تمامی لطف و اخلاق حسنه و اما ینزغنک و اگر برسد بتو من الشیطان از وسوسهٔ ابلیس پر تلبیس نزغ فاسدی یعنی اگر بخشی شیطان بتو برساند و وسوسه دهد در ترک این خصلت پسندیده فاستعذ بالله پس پناه جوی بخدا انه هو السمیع بدرستیکه خدای اوست شنوا مر کسی را که بگفتار استعاذه با وی مترنم شود العلیم دانا به نیت صالح بعد از آن در بیان دلالت ذات و وحدت خود سیر می باید کرد و من آیاته و از جملهٔ نشانهای قدرت الهی اللیل و النهار شب و روز است که متعاقب یکدیگر آیند روز برای کسب معیشت و شب از جهت استراحت و الشمس و القمر و یکی دیگر آفتاب و ماه که تقدیر ایشان بر درجه استقرار است و تدبیر ایشان بر نظام استمرار پس هر یک به اندازهٔ مقرر می آیند و می روند لا تسجدوا للشمس سجده مکنید مر آفتاب را و لا للقمر و نه ماه هر آینه آنها مانند شما مخلوق اند و مقهور فرمان لیس رتبهٔ معبودیت نداشته باشند و اسجدوا لله و سجده کنید مر خدای را الذی خلقهن آن خدای که آفریده است شب و روز و آفتاب و ماه را ان کنتم ایاه اگر هستید که از روی مراد او تعبدون می پرستید یعنی اگر قصد عبادت خدا میدارید پس با وجود این دلایل در پرستش مایید نه غیر او فان استکبروا پس اگر سرکشی کنند از سجده کردن خدای و از عبادت او با وجود دلایل واضحه بر وجوب پرستش او نه غیر او پس ایشان را در وادی ضلالت فرو گذار فالذین عند ربک پس آنانکه نزدیک درگاه تواند از اصناف ملائکه یسبحون له تسبیح و تمجید میکنند برای او باللیل و النهار شب و روز غیر پیوسته بطاعت و عبادت مشغول اند و هم لا یسأمون و ایشان ملول و دلگیر نمی شوند از کثرت عبادت و بسیاری طاعت این سجده از عزائم است و از ابن عباس و ابن مسعود و حسن بصری منقولست که ... [illegible] ... زیرا که ... [illegible] ... و از ابن عباس و ابن مسیب ... [illegible] ... آیه ... [illegible]

اول از ائمه است

سورة الدخان مکیة و هی تسع و خمسون آیة ابی بن کعب از سید عالم صلعم روایت کند که هر که سورة الدخان در شب جمعه تلاوت کند از جمیع گناهان مغفور شود و ابو هریره از آنحضرت روایت کرده که هر که این سوره را در شب بخواند در روز آید هفتاد هزار فرشته برای او استغفار کنند و هر که در روز قراءت کند آن شب هفتاد هزار فرشته از برای او آمرزش بخواهند و صبح آید او آمرزیده گردد ابو حمزه ثمالی از حضرت امام محمد باقر رض روایت کرده که هر که این سوره را در فرایض و نوافل بخواند حق تعالی او را در روز قیامت از جملهٔ مؤمنان مبعوث گرداند و در سایهٔ عرش خویش جای دهد و حساب او را آسان کند و نامهٔ اعمال او را بدست راست او دهد و بدانکه چون حق تعالی سورة الزخرف را ختم نمود بوعید و تهدید این سوره را نیز بمثل آن افتتاح کرد بانذار و عذاب شدید و فرمود که بسم الله الرحمن الرحیم حم سوگند به حکمت و علم و حیات و ملک و مجد و منت ما و الکتاب المبین و بان که محض کرمست و انعام انا انزلناه بدرستی که ما فرستادیم آن را فی لیلة مبارکة در شب با برکت و عظمت از بزرگی و مبارکی آن شب است که کتاب کریم در بیت قدیم که واسطه منافع دینیه و دنیویه است درین شب از لوح محفوظ بآسمان دنیا نزول اجلال یافته و نیز از برکات این شبست که حضرت واهب العطایا جمیع نعمات و تفضلات خود که هر سال به ساکنان ... [illegible] ... میسازد درین شب تقدیم می فرماید و آن خیر و برکت باقی می ماند تا سال دیگر و برکات و خیرات این شب تا غایتیست که دعا را اجابت و ذوی نیکان می شود و باب مغفرت گناهان همه است و شوی می نماید و دعا کنم رحمت می فرستد و فصل قضایا می کند که در آن سال واقع خواهد شد و مراد باین لیلهٔ مبارکه شب قدر است بقول ابن عباس و قتاده و این قول از حضرت امام جعفر صادق رض و حضرت امام محمد باقر رض منقول است و قول انا انزلناه فی لیلة القدر و آیه شهر رمضان الذی انزل فیه القران مؤید اینست و دیگر سخن اینست مطابق فیها یفرق کل امر حکیم و قول تنزل الملائکة و الروح فیها باذن ربهم من کل امر و اخبار و روایتی که در فضیلت شب قدر وارد شده و ثواب کسی که درین شب بطاعت و عبادت گذارد در سورة القدر مذکور خواهد شد و از عکرمه روایت که مراد شب نیمهٔ شعبانست که آنرا لیلة الصک و لیلة المبارکة و لیلة الرحمة گویند و تسمیهٔ آن به برات و صک جهت آنست که هر سال اصفیای محتاج بندگان می کند و در طلق آن بر عایای خود برای هر که درین شب عبادت کند برات آزادی از آتش دوزخ ...

و تسمیهٔ آن بلیله مبارکه در جهت آنست که حق تعالی بر بندگان بسط رحمت و برکت خود می کند و این شب را از خوان احسان و کرامت خود نوازش می فرماید و ابو هریره از حضرت رسول صلعم روایت کند که جبرئیل نزد من آمده گفت دستها را بر درگاه خدای حاجات بردار و بدعا اشتغال نمای من گفتم ای جبرئیل این چه شب است گفت شبی است که حق تعالی درهای آسمانها را در او گشاده میگرداند و جمیع گناهان را می آمرزد مگر گناه شرک و سحر و کهانت ... [illegible] ... چون از شب بگذشت جبرئیل آمد و گفت یا رسول الله سر بر آسمان کن سر برداشتم درهای کمال و درهای بهشت را گشاده دیدم بر در آسمان اول فرشته دیدم که ایستاده بود می گفت خوشا حال کسی که درین شب ... [illegible] ... و در دوم فرشته ایستاده می گفت خوشا حال کسی که درین شب بذکر مشغول باشد و در چهارم فرشته دیدم ایستاده می گفت خوشا حال کسی که درین شب ذکر کند و در پنجم فرشته ایستاده بود می گفت خوشا حال کسی که درین شب از خوف حق تعالی بگرید و بر در آسمان ششم فرشته دیدم ایستاده می گفت خوشا حال کسی که درین شب بر مسلمانان مسکین تصدق و احسان نماید و بر در آسمان هفتم فرشته دیدم ایستاده می گفت خوشا حال کسی که درین شب از خدای تعالی حاجتی طلبید و ندا میکند که آیا هیچ سائلی هست که حاجت خود را بدرگاهی نیاز عرض کند و هیچ استغفار کننده هست که آمرزش گناه خواهد تا همه را اجابت کنیم پس من از جبرئیل پرسیدم که این درها تا کی گشاده خواهد بود گفت تا وقت صبح برآید پس گفت خدای درین شب بعدد موی گوسفندان بنی کلب بندگان را از آتش دوزخ خلاص کند و در روایت دیگر هست که خدای را درین شب آزادانند از آتش دوزخ به زیاده از موی گوسفندان بنی کلب از عایشه روایتست که شبی از شبهای ماه شعبان که نوبت حضرت من بود چون نصف شب بگذشت رسول صلعم از فراش من بیرون رفت من پنداشتم که مگر میل زن دیگر کرد از پی آنحضرت روان شدم دیدم به مسجد در آمده و مشغول نماز شد پس رکعتی خفیف بگذارد و چون برکوع رفت چندان توقف نمود که دو ساعت گذشت بعد از آن بسجود رفت و در سجود می گفت سجد لک سوادی و خیالی و امن بک فؤادی هذه یدای التی جنیت بها علی نفسی فاغفر لی الذنب العظیم انه لا یغفر الذنوب العظیم الا رب العظیم اعوذ بک برضاک من سخطک و اعوذ بعفوک من عقوبتک و اعوذ بک منک لا احصی ثناء علیک ... [illegible] ... چون فارغ شد بحجره آمد گفتم یا رسول الله

این چه شب است گفت شب نیمهٔ شعبان است درین شب حق تعالی بندگان خود را که بعدد موی گوسفندان بنی کلب باشند از زندان دوزخ برات آزادی بنویسد گفتم یا رسول الله اختصار این عدد برای چیست گفت برای آنکه درین شب رحمت و مغفرت است و شب آزاد کردن بندگان از آتش نیران نامهای در آن شب اعمال خود بر درازند و در بدرگاه احدیت گردد تدارک معصیت گذشته و قسمت آجال بر وجهی که مذکور شد دوم فضیلت عبادت در آن چنانچه از سید عالم مرویست که هر که این شب صد رکعت نماز بگذارد حق تعالی صد فرشته بسوی وی فرستد تا یاور وی باشند سی فرشته او را به بهشت بشارت دهند و سی فرشته دیگر او را از عقاب ایمن گردانند و سی فرشته دیگر او را از آفات دنیا باز دارند و ده فرشته مکاید شیطان از و دفع کنند سیم نزول رحمت بر بندگان بعدد موی گوسفندان بنی کلب چنانکه گذشت چهارم حصول مغفرت سمت ذکر یافت که غیر ساحر و نمام و مدمن خمر و عاق الوالدین و مصر بر زنا و شرک آمرزیده گردند پنجم اعطای شفاعت جمیع امت بآنحضرت چنانکه در روایت آمده که در شب سیزدهم شعبان حضرت رسول صلعم در حق امتان خود سؤال کرد شفاعت ثلث امت را با و دادند و در شب چهاردهم آن سرور در این باب دعا فرمود شفاعت ثلث دیگر باو کرامت فرمودند و در شب پانزدهم استدعا فرمود شفاعت جمیع امت را باو عنایت کردند و از نوازل این شب است که عادت الهی جاری گشته که درین شب زمزم زیاده شود بر وجهی که مشاهده همه کس گردد و در ... القلوب مذکور است که پیغمبر صلعم فرمود که هر که شب نیمهٔ شعبان را زنده دارد هرگز دلش نمیرد و بدانکه درین شب با هر گناه آمرزیده شود ... [illegible] ... می کنند و یقین ... می فرمایند و به جوی عطای می نمایند منادیان از حضرت عزت ندا می کنند که ای عاصیان بیایید تا شما را ... ای سرکشان براه باز آیید تا شما را براه بهشت دلالت کنیم ای مجرمان بدرگاه بیایید تا مرهم راحت بر جراحت معصیت شما نهیم اگر زنده درین شب نفسی بیدار و اگر بیداری تا سحر ... دار القرار ... [illegible] ... بیار و قطره چند آب از دیده بیار که آتش عقاب را آب دیده عصیان فرو نشانند و درین شب برات سعادت برای اهل طاعت نویسند و گناه اهل عصیان را به آب رحمت و مغفرت فرو شویند ... [illegible] ... مرادی بود ... [illegible] ... برات ... بیکدیگر رسیدند ...

[illegible]

نیز انیمعنی بخاطر گذشت القصه هر دو پای بر سر نفس هوا پرست نهادند و از یکدیگر مفارقت کردند و روی بجانب حضرت احدیت آوردند و بر هر دو
بطاعت و عبادت اشتغال نمودند بامداد دیدند درخت خرما گرفته نزد آن مرد آورد و گفت امشب حضرت رسالت صلعم را در خواب دیدم که فرمود
خود را بشن فلانی بر و بوی عقد کن پس آن مرد و زن به برکت و میمنت عبادت این شب در دنیا بمراد و ستاره ملت رسیدند و در عقبی از آتش
نیران آزاد شده در روضه رضوان قرار گرفتند و بعد از بیان برکت و میمنت این شب فرمود که انا کنا منذرین بدرستی که ماییم بیم کنندگان
بانزال قرآن در شبی که از جمله برکات او اینست فیها یفرق در آن شب بیان کرده و فصل داده شود کل امر حکیم هر کاری که محکم کرده شده است
در هر سال از قسمت ارزاق و آجال و جمیع منافع و مضار عباد در دنیا چون رفع سخط و رضا و قبول و رد و شغلهای بکار در هیچ حال و در روایت
آمده که درین شب نسخه ارزاق را بمیکائیل دهند و نسخه حروب و صواعق و خسف بجبرئیل و نسخه اعمال را باسرافیل و نسخه مصائب را بملک الموت
امرا من عندنا از نزد ما دفرستادیم قرآن را در حالی که فرماینده بودیم فرمودنی از نزد خود انا کنا مرسلین بدرستی که ماییم فرستندگان
یعنی فرستادیم قرآن را بجهت آنکه از عادت ماست فرستادن پیغمبران بکتابهای ما بسوی بندگان رحمة من ربک بجهت بخشایش از پروردگار تو
بر خلقان و بعضی تفسیر آیه چنین کرده اند که ما ارسال کننده ایم ترا که محمدی و حبیب ما بجهت بخشایش از پروردگار تو بر بندگان کقوله و ما ارسلناک
الا رحمة للعالمین انه هو السمیع العلیم بدرستی که خدای تو شنوای دعای بندگانست و دانا بجمیع کلمات ایشان و عالم باحوال ایشان با همه
ایشان رب السموات والارض بدل ربک است یعنی بجهت بخشایش از جانب پروردگار آسمانها و زمینها و ما بینهما و آنچه میان آنهاست
ان کنتم موقنین اگر هستید یقین کنندگان و تحقیق کنندگان علوم پس عالم خواهید بود به ربوبیت او لا اله الا هو نیست معبودی سزاوار یحیی
که هستی پرستش را مگر او یحیی زنده میگرداند بعد از موت و یمیت و میمیراند بعد از حیوة ربکم پروردگار شماست و رب آبائکم الاولین
و پروردگار پدران نخستین شماست چون کفار به ربوبیت او سبحانه مقر بودند و بعلم او سبحانه به همه اشیا و بارسال جمیع رسل و کتب اقرار
نکرده اند و آن مستلزم عدم یقین ایشانست به ربوبیت او سبحانه از اینجا جهت در نفی یقین ایشان درین باب فرموده که بل هم
فی شک

فی شک بلکه ایشان در شک و شبهه اند در آنچه ما بآن خبر داده ایم یلعبون بازی و استهزا میکنند بآن یعنی اقرار ایشان از سر علم و یقین نیست و از
جد و حقیقت نیست بلکه مخلوط است باستهزا و لعب و چون بنصیحت و موعظه براه راست نمی آیند فارتقب پس انتظار کش برای ایشان
یوم تأتی السماء روزی که بیارد آسمان بدخان مبین بدودی ظاهر هویدا یغشی الناس فرا گیرد و احاطه نماید همه مردمان را
و ایشان بعد از مشاهده آن گویند هذا عذاب الیم اینست عذاب دردناک مراد قحط است و جوع که بسبب دعای پیغمبر بر کفار واقع شد چنانکه
مسروق از عبدالله مسعود روایت کند که چون قریش ایمان نیاوردند و پیغمبر را آزار و ایذا میرسانیدند حضرت رسول صلعم دست بدعا برداشت
و گفت بار خدایا سخت گردان معیشت را بر مضر و سالهای قحط را ملازم حال ایشان گردان مثل سالهای ایام یوسف یعنی هفت سال بر ایشان
ارزانی دار حق تعالی دعای آن حضرت مستجاب فرمود هفت سال ایشان را به قحط و غلا و جوع مبتلا ساخت تا کار ایشان بجایی رسید که از غایت
گرسنگی سگهای مرده و استخوانهای پوسیده را میخوردند و سرگین و علفهای با خون آلوده کرده اکل مینمودند و از شدت جوع بمرتبه چشمهای ایشان تیره
و خیره میشد که میان خود و آسمان مثل دخان و غبار میدیدند و اگر با یکدیگر سخن میکردند کلام هم میشنیدند اما بجهت کثرت دخان
هوا در نظر ایشان یکدیگر را نمیدیدند یا بواسطه قلت باران آن سالهای قحط را سنة الغبرا میگفتند و چون کار مضر باین مرتبه رسید ابوسفیان
با جماعتی نزد آنحضرت آمدند و گفتند ای محمد تو ما را بصله رحم امر میکنی و قوم تو بقحط و گرسنگی هلاک میشوند پس بگو تا خدا رفع
این عذاب را از خدای در خواهی ما همه مطیع تو شویم و بدین اسلام در آییم حضرت روی نیاز بر درگاه بی نیاز آورد و بر زبان قوم ما گفتند ربنا
اکشف ای پروردگار ما بردار عنا العذاب از ما این عذاب قحط را انا مؤمنون بدرستی که ما گروندگانیم بعد از رفع عذاب یعنی
هرگاه عذاب منکشف شود ایمان میآوریم و چون بدعای آنحضرت جوع برطرف شد بار دیگر بسر شرک خود مصر شدند و عناد و انکار را زیاده
کردند و نزد بعضی از مفسران مراد دودیست که پیش از قیام قیامت ظاهر شود و همه زمین را پر سازد مانند خانه که در او آتش
کنند و آنجا منفذی نباشد که از آن بیرون رود و در چشم و گوش منافقان و کافران رود چنانچه از سید عالم صلعم مرویست که اول علامات

علامات قیامت دخان باشد و نزول عیسی و آتش از قعر شهر عدن بیرون آید که همه مردمان را بمحشر راند حذیفه گفت یا رسول الله صلعم
چه نوع دخان باشد حضرت این آیه تلاوت فرمود و بعد از آن گفت دودی باشد که مشرق و مغرب را پر سازد و چهل شبانه روز بماند
و مؤمن از اثر آن مانند کسی است که زکام داشته باشد و کافر مثل کسی که مست شده باشد و آن دود از بینی و دهن او و گوش او درآید
و از دبر او بیرون آید و از حضرت امیرالمؤمنین رض منقولست که این دخان دودی باشد که از آسمان پیدا شود پیش از روز قیامت
در گوشهای کافران در آید تا آنکه سر هر کافری مانند سر گوسفندی شود که بریان کرده باشند و مؤمنان را بسبب این مثل زکامی عارض
شود و همه روی زمین مثل خانه باشد که در او آتش افروخته باشند و هیچ سوراخی و روزنه نباشد که دود از او بیرون آید و نزد بعضی اهل
ملائکه بکفار گویند اینست عذاب دردناک در دنیا که حق تعالی وعده داده بود و ایشان زبان بدعا گشوده دفع عذاب را از خدا در خواهند
بوعده ایمان بعد از کشف اعتراف نمایند و چون بعد از چهل روز آن دود مرتفع شود باز بکفر و انکار عود نمایند و حق تعالی
گوید انی لهم الذکری چگونه بود مر ایشان را پند گرفتن یا منتفع شدن از عذاب یا وفا کردن بوعده ایمان و قد جاءهم و حال
آنکه آمد بایشان رسول مبین فرستاده هویدا و آشکارا یا بآیات بینه ظاهر سازنده معجزات و ایشان بدان پند نگرفتند ثم
تولوا پس پشت کردند یعنی اعراض نمودند عنه از ایمان باو و قالوا معلم و گفتند در حق او که آموخته شده است یعنی غیر
چیزی که غلام اعجمی اند قرآن بوی تعلیم میدهند مجنون دیوانه است و دماغ او پریشان گشته یعنی بعضی در حق او گفتند که اعجمی
بوی تعلیم قرآن میدهد و جمعی دیگر گفتند که او دیوانه است و از عقل دور افتاده که ترک ما کرده و با وجود این حال حق
نزد وقوع دخان در آخر الزمان از ایشان استغاثه نماید انا کاشفوا العذاب بدرستی که ما کشف کننده عذابیم از ایشان
باشیم قلیلا در زمان اندک یعنی بعد از چهل روز رفع آن عذاب کنیم و ایشان بوعده خود وفا نکرده و بکفر ثابت قدم شوند
پس بر ایشان گوییم که انکم عائدون بدرستی که شما برجوع کنندگانید از این عذاب حقیر بعذاب کبیر که عذاب جهنم است یوم
نبطش

نبطش البطشة الکبری در روزی که بگیریم آنها را گرفتنی بزرگ بعذاب آتش مراد روز قیامت انا منتقمون بدرستی که امروز انتقام کشنده ایم
از ایشان و چون حضرت رسالت صلعم را بسبب اصرار و عناد منکران مکه غبار اندوه بر خاطر مبارک نشسته بود حق تعالی بجهت تسلی آن
حضرت حکایت موسی و اذیت و جفای او از فرعونیان و هلاک کردن و غرق ایشان بجهت آن عناد و طغیان بیاد او میدهد که ولقد
و بدرستی که ما فتنا آزمودیم قبلهم پیش از این کفار قریش قوم فرعون گروه فرعون را که قبطیان بودند یعنی ایشان را امتحان کردیم
و توسیع ارزاق و ایشان یاد منعم حقیقی نکرده در طغیان و کفران افزودند و بنی اسرائیل را ابدا بندگی گرفتند و کارهای رنج
و ایشان را بکارهای سخت داشتند و جاءهم و آمد بدیشان از جانب ما رسول کریم پیغمبری بزرگوار یعنی موسی عم که نزد ایشان بود و نزد حق
تعالی بسبب طاعت و عبادت یا شریف و بزرگوار بود و نزد بنی اسرائیل که قوم او بودند یا بزرگوار از فضل و شرف و حسب و نسب و اخلاق
حسنه بود و بهر تقدیر موسی بایشان آمد و گفت ان ادوا الی آنکه برسانید یعنی بفرستید بسوی من عباد الله بندگان خدای را
یعنی بنی اسرائیل را که به قید عذاب و تسخیر شما گرفتار اند انی لکم رسول امین بدرستی که من مر شما را پیغمبر امینم بر آنچه مامور شده ام از جانب
حق تعالی که بشما برسانم و اصلا آنرا زیاده و کم نمیکنم بلکه بهمان طریق بشما میرسانم که بمن فرستاده اند و شما میدانید که من هرگز خیانت
ننموده ام پس بر شما واجبست که اطاعت من کنید و ان لا تعلوا و دیگر آنکه تکبر مکنید و بلند مرتبه منمایید خود را علی الله بر خدای
بستم کردن بر او یا بر اولیای او یا بسرکشی نمایید بکفران نعمت و عدم اطاعت و اهانت رسول و وحی او انی آتیکم بدرستی که من آورنده ام
بشما بسلطان مبین بحجتی روشن و هویدا بر صدق دعوی خود یعنی حجتی واضح که مظهر حق باشد یا معجزات ظاهره که مبین حجت نبوت
و صدق مقالت من بود و چون موسی این سخن را با ایشان رسانید زبان طعن گشودند و بقصد قتل و رجم او بر خاستند موسی
انجمال را از شر ایشان بخدا استعاذه فرموده و بیرون کرد و انی عذت بدرستی که من پناه گرفتم بربی و ربکم به پروردگار
خود و پروردگار شما ان ترجمون از آنکه سنگسار کنید مرا در رسالت دعوت کردید من فاعتزلون پس کناره کنید از من

دختر و پسر خود را از من باز دارید یعنی مرا بحال خود گذارید و به ایذا دادن آن متعرض من نشوید ایشان بر سخن موسی التفات نکرده به ایذای او اشتغال
نمودند فَدَعَا رَبَّهٗ پس بخواند موسی پروردگار خود را اَنَّ هٰٓؤُلَآءِ آنکه این گروه یعنی قبطیان قَوْمٌ مُّجْرِمُوْنَ گروهی اند که مصر اند بر کفر و طغیان پس
حق تعالی دعای او اجابت نموده فرمود فَاَسْرِ بِعِبَادِیْ پس ببر بندگان مرا ای موسی لَیْلًا در شب یعنی بنی اسرائیل که تابع تو اند در شب باز
این شهر بیرون بر اِنَّکُمْ مُّتَّبَعُوْنَ بدرستی که شما از پی در آمده کانید یعنی چون فرعون و قوم او خبر بیرون آمدن شما بشنوند در عقب شما روان شوند
و وقتی که بلب آب در رسید دریا را عصا را در دریا زن تا دریا شکافته شود و راهها در او پیدا کرده و تو با بنی اسرائیل از آنجا بگذرید
و چون گذشتید وَاتْرُكِ الْبَحْرَ و بگذار دریا را رَهْوًا ساکن و آرمیده بر همان نوع که راهها با و ظاهر شده یعنی دیگر عصا بران بزن تا بحال اول شود
و همه قبطیان بدرو در آیند و از آمدن ایشان اندیشه مکن و خوفی بخود راه مده اِنَّهُمْ جُنْدٌ بدرستی که ایشان لشکری اند مُّغْرَقُوْنَ غرق کرده شدگان
یعنی همه ایشان در دریا غرق خواهند شد پس چون فرعون بکنار دریا رسید و راههای گشاده آنرا بدید و دانست که بنی اسرائیل از آنجا گذشته اند
از غایت طغیان دران معجزه تامل نکرده با همه قوم خود دران راهها در آمد و چون بمیان دریا رسید حق تعالی آب دریا بهم
و همه در زیر آب مستاصل گشتند بعد از ان حضرت ذو الجلال حبیب خود را از حال ایشان خبر داده بعد از هلاک و استیصال ایشان فرمود
کَمْ تَرَکُوْا بسا چیزها که بگذاشتند قبطیان مِنْ جَنّٰتٍ از بوستانهای پر اشجار وَّعُیُوْنٍ و چشمهای آب روان از میان و کنار وَّزُرُوْعٍ و کشتهای بسیار
وَّمَقَامٍ کَرِیْمٍ و مقامی نیکو و بامقدار و منزلهای آراسته و بزرگوار چون مجالس ملوک اخیار و از ابن عباس منقولست که مراد بآن منابر خطبهای
ایشانست وَّنَعْمَةٍ و دیگر بجای گذاشتند تنعم و برخورداری کَانُوْا فِیْهَا که بودند در ان فٰکِهِیْنَ متنعمان و شادی کنندگان همچون تمتع
اکل بانواع فواکه کَذٰلِکَ همچنین است کار ما در باره اهل طغیان مثل این اخراج و اهلاک و ابقای مکر کردیم در حق کسانی که اعمال
و معاصی نمودار ند وَاَوْرَثْنٰهَا و میراث دادیم منزلها و مساکن ایشان را قَوْمًا اٰخَرِیْنَ گروهی دیگر را از مردمان که در دین و قرابت و ولایت معایر
ایشان بودند مراد بنی اسرائیلند که حق تعالی بعد از اهلاک قبطیان مملکت و دیار ایشان را بایشان رسانید بی تعب و مشقت همچنانکه

میراث بردند بی تعب و مشقتی آن مهمرا که تصویر و تجویز موت ایشان نمود بابکه فَمَا بَکَتْ عَلَیْهِمُ پس نگریست بر فوت ایشان السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ
آسمان و زمین در اثر وز گویند که آفتاب و ماه بفوت فلان بگریست و سیاه گشت و در و دیوار بگریه در آمد و این بجهت مبالغه است و لزوم در حرمت
و بکا و ایشان مراد آنست که حال ایشان نقیض حال کسی است که فوت او به نظر مردم عظیم نماید در حق او گویند که آسمان و زمین و در و دیوار
بفقد او بگریه در آمد مضمون آنست که هیچکدام از اهل آسمان و زمین بفوت ایشان متالم نبودند و بعضی بر آنند که این کنایه است از آنکه ایشانرا
در زمین عمل صالح نبود که باسمان مرتفع شود و مؤید این است آنچه انس از حضرت رسالت روایت کرده که هیچ بنده مومن نیست مگر اورا
در آسمان دو در بود دری که از ان رزق فرود آید و دری که عمل او از آنجا بالا رود پس چون این بنده مومن وفات کند این دو در از نزول رزق
و عروج عمل بر مردم مانند و بروی گریند و نیز از عبد الله عباس روایت است که مومن چون وفات کند مصلای او و محل عبادت و مصعد عبادت و مهبط
رزق او بر وی گریه کنند آورده اند که چون یوسف ع وفات کرد چهل صباح آسمان و زمین بر وی گریه کردند و چون حضرت امام حسین مظلوم ع
شهید شد آسمان بگریست و از ان وقت سرخی بر او پیدا می گردد و علامت گریه او اینست که اطراف افق سرخ می شود و گویند گریه آسمان بجز
گریه او نیافت و بسی گفته که چون حضرت امام حسین ع را شهید کردند آسمان بر او گریه کرد و گریه او سرخی اطراف اوست و زراره بن
از ابی عبد الله ع روایت کرده که بر قتل یحیی بن زکریا و بر حضرت امام حسین ع چهل صباح آسمان بگریست و آسمان گریه نکرد بر هیچکس
برین هر دو شخص گفتم یا ابن رسول الله بکاء سما چه طریق است فرمود در وقت طلوع و غروب سرخی او علامت گریه است القصه
چون فرعونیان را بر روی زمین عمل نیکو نبود تا بر آسمان رود نه آسمان بر فوت ایشان بگریست و نه زمین وَمَا کَانُوْا مُنْظَرِیْنَ
و نبودند مهلت داده شده از وقتی بوقتی دیگر یعنی چون وقت نزول عذاب در رسید اصلا توقفی و امهالی در ان واقع نشد
بلکه فی الحال مستاصل گشتند وَلَقَدْ نَجَّیْنَا بَنِیْٓ اِسْرَآءِیْلَ و بتحقیق که رهانیدیم بنی اسرائیل را مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِیْنِ
از عذاب خوار کننده که بر ایشان واقع شده بود مِنْ فِرْعَوْنَ از جانب فرعون و آن ذل بندگی ایشان بود و قتل پسران و استخدام

زنان و تکلیف و مشقت اعمال بر ایشان اِنَّهٗ کَانَ عَالِیًا بدرستی که فرعون بود عالی یعنی گردنکشنده و خود را بزرگ بیننده و بلند سازنده مِّنَ
الْمُسْرِفِیْنَ از جمله از حد در گذرندگان در کفر و طغیان وَلَقَدِ اخْتَرْنٰهُمْ و بدرستی که برگزیدیم موسی و مومنان بنی
اسرائیل را عَلٰی عِلْمٍ بر حالتی که دانشی بود ایشانرا یعنی عالم بودیم با آنکه بنی اسرائیل استحقاق آن دارند که ایشانرا برگزینیم
عَلَی الْعٰلَمِیْنَ بر عالمیان زمان ایشان چه اکثر انبیا در زمان ایشان بودند وَاٰتَیْنٰهُمْ و دادیم ایشانرا مِّنَ الْاٰیٰتِ از
نشانهای قدرت خود مَا فِیْهِ بَلٰٓؤٌا مُّبِیْنٌ آنچه در او نعمتی آشکارا بود چون شکافتن دریا و سایه ساختن ابر بر سر ایشان در بیابان
و تیه و انزال من و سلوی و خلاص کردن ایشانرا از دست فرعون و قوم او و تسمیه نعمت ببلا جهت آنست که حق تعالی آزمایش
بندگان می کند در نعمت و شکرگذاری و ناسپاسی همچنانکه در مصایب بشکیبائی و جزع چون اول سوره در بیان احوال قریش
بود و ایراد قصه فرعون و قوم او بجهت دلالت بود بر مماثلت قریش با ایشان در اصرار و انکار و توغل در ضلالت و شکایت
از انجهت باز رشته کلام را بذکر عناد و انکار قریش کشیده میفرماید که اِنَّ هٰٓؤُلَآءِ بدرستی که این گروه قریش از فرط
ضلالت لَیَقُوْلُوْنَ هر آینه می گویند در جواب مومنان که با ایشان می گفتند شما زنده می شوید بعد از مردن اِنْ هِیَ نیست عاقبت
و خاتمت کار اِلَّا مَوْتَتُنَا الْاُوْلٰی وَمَا نَحْنُ بِمُنْشَرِیْنَ مگر مرگ نخستین ما در دنیا و بعد از مرگ حیوة دیگر نخواهد بود
و نشر خواهد بود چنانکه دعوی میکنید فَاْتُوْا بِاٰبَآئِنَآ پس بیائید پدران ما را یعنی از خدای در خواهید تا آنها را زنده گرداند
اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ اگر هستید راست گویان در آنکه قادر است خدای بر اعاده اموات و گویند قایل این قول ابو جهل بود
که حضرت رسالت را گفت اگر درین قول صادقی هستی جد من و جد خود را که قصی بن کلاب زنده ساز چه او مردی صادق بود
از احوال بعث و نشر از او بپرسیم و چون حضرت رسول ص بر وفق دعوی بعث و غیر آن معجزات ظاهره و دلایل قاطعه نموده ایشان
از جهت عناد و اصرار کفر در ان نظر نکرده این کلمات بیهوده میگفتند حق تعالی بطریق تهدید ایشان در آمده می فرماید اَهُمْ خَیْرٌ